

MŪSŲ GIRIOS

2014 / 10

STIHL – patikima ir pasaulyje patikrinta partnerystė

Specialūs pasiūlymai perkant STIHL motorinius pjūklus*

Atnešk seną – gaut 200 Lt (57,92 Eur) nuolaidą naujam!

Pristačius betkokį seną pjūklą, modeliams MS 291, MS 311 ir MS 391 taikoma 200 Lt (57,92 Eur) nuolaida.

* Akcijos nesumuojamos.

Mažųjų motorinių pjūklų akcija:

MS 170 + STIHL pirštinės
MS 181, MS 181 C-BE ir MS 211 + STIHL pirštinės ir galandimo šablonas

Vidutinių motorinių pjūklų akcija:

MS 231, MS 231 C-BE, MS 251, MS 251 C-BE ir MS 271 + 2 pjovimo grandinės

Profesionalių motorinių pjūklų akcija:

MS 241 C-M, MS 261, MS 261 C-M, MS 362, MS 362 C-M, MS 362 CM VW, MS 441, MS 441 C-M, MS 461 ir MS 461 VW + pjovimo juosta ir grandinė

Oficiali firmos STIHL atstovė Lietuvoje – Mocevičiaus firma „Ginalas“,
Esperanto g. 26, Kazlų Rūda, tel. (8 343) 96 464. www.ginalas.lt

MŪSŲ GIRIOS

LIETUVOS MIŠKININKŲ SĄJUNGOS
ŽURNALAS

Leidžiamas nuo 1929 metų birželio
Indeksas 5057, su nuolaida – 5058
2014 m. spalio Nr. 10 (798)

ISSN 1392-6829

LEIDĖJAS

Viešojo įstaiga „Mūsų girios“
A. Juozapavičiaus g. 10a
09311 Vilnius

Tel. 8 5 2752047

Faks. 8 5 2754828

El. paštas info@musu-girios.lt

www.musu-girios.lt

Įmonės kodas 125302897
PVM mokėtojo kodas LT 253028917
A/S LT887044060001501044

AB SEB bankas

REDAKcinė KOLEGIJA

Edmundas Bartkevičius (pirmininkas),

Raimondas Juzikis,

Andrius Kuliešis,

Romas Kupstaitis,

Vygantas Mierkis,

Edvardas Riepšas,

Benjaminas Sakalauskas,

Albinas Tebėra,

Valdas Vaičiūnas

REDAKCIJA

Direktorius – vyr. redaktorius

Rimondas Vasiliauskas

tel. 8 5 2752047,

mob. tel. 8 687 10616;

el. paštas rimondas.v@musu-girios.lt

Atsakingasis redaktorius

Vaclovas Trepėnaitis

tel./faks. 8 5 2754828,

mob. tel. 8 687 10614;

el. paštas vaclovas.t@musu-girios.lt

Redaktorė – korespondentė

Jūratė Kuusienė

tel./faks. 8 5 2754828,

mob. tel. 8 687 10609;

el. paštas jurate.r@musu-girios.lt

Dizaino autorius: Algimantas Dapšys

Spausdino AB „Spauda“

Laisvės pr. 60, 05120 Vilnius

www.spauda.com

Tiražas 2070 egz.

Kaina 10,50 Lt (3,04 €),

su nuolaida 7 Lt (2,03 €)

„Mūsų Girios“ (Our Forests) magazine

Editor-in-chief R. Vasiliauskas

A. Juozapavičiaus 10a, Vilnius, Lithuania

Redakcijos ir autorių nuomonė

ne visada sutampa.

Už reklamos turinį redakcija neatsako.

„Mūsų giriose“ išspausdintus straipsnius

ar jų dalis perspausdinti galima tik gavus raštišką

redakcijos sutikimą ir su šaltinio nuoroda.

Redakcija pasilieka teisę redaguoti straipsnius.

MŪSŲ GIRIOS

Turiny s

Kronika	4
Aktualijos	6
N. KUPSTAITIS. Kam rūpi ES pinigai miškų ūkiui	6
Biomasė: deginsime šilumai ar gaminsime ir bioplastikus?	8
Miškininkystė	10
A. KULIEŠIS. Miškų naudojimui – Europos mokslininkų dėmesys	10
D. DANUSEVIČIUS. Genetiniai tyrimai miškų stabilumui ir produktyvumui didinti	12
R. PETROKAS. Miško sistemų matematinio modeliavimo interpretacija	14
J. MOTIEJŪNAITĖ. Tundra ir miškatundrė arba miškas, kuriame paklydus tereikia atsistoti	18
Urėdijose	20
S. KARAZIJA. Kėdainių miškų urėdijoje apsilankius	20
Keliai – amžina miškininkų investicija	22
V. RIBIKAUSKAS. Ažuolynų atkūrimas Vaišvydavo girininkijoje	26
Užsienyje	30
A. JURKONIS. Lietuvos medkirčiai pasaulyje septyniolikti	30
Profesijų veikla	32
V. TREPĖNAITIS. Aštuntajame LMPF suvažiavime	32
Privatūs miškai	34
V. VIDUGIRIS. Kad pasimalkavimas netaptų paskutiniu...	34
Medžioklė	36
G. TURSA, R. VASILIAUSKAS. Nematau grėsmių medžioklei Lietuvoje sužlugti	36
Miškas ir visuomenė	40
Nauji leidiniai	42
Išėję negrįžti	43
Laisvą minutę	44
Datos	46
Naujos pareigos	46

veiksnius ir augimo ypatumus mišriuose jaunuolynuose. Generalinio miškų urėdo pareigoms R. Prūsaitis bus paskirtas po teisės aktų nustatytą procedūrą.

Aplinkos ministerijos surengtą konkursą generalinio miškų urėdo pareigoms užimti spalio 27 d. laimėjo **dr. Rimantas Prūsaitis**, iki šiol dirbęs Valstybinės miškų tarnybos direktoriumi. Konkurso laimėtoji – 58 metai, 1978 m. baigęs LŽŪA Miškų ūkio fakultetą, dirbo Alytaus miškų ūkyje girininku, vyriausiuoju miškininku, nuo 1994 m. – miškų urėdu, 2010 m. paskirtas Valstybinės miškų tarnybos direktoriumi. Jis 2004 m. apgynė biomedicinos mokslų srities miškotyros krypties darbą apie ažuolo žėlimą, jam įtaką darančius

agrarinį mokslų daktaro laipsnį. Valstybinės miškų tarnybos direktoriaus pareigoms P. Zolubas bus paskirtas po teisės aktų nustatytą procedūrą.

Aplinkos ministerijos surengtą konkursą Valstybinės miškų tarnybos direktoriaus pareigoms eiti spalio 29 d. laimėjo **dr. doc. Paulius Zolubas**, nuo 2010 m. dirbęs Valstybinės miškų tarnybos direktoriaus pavaduotoju. Jam – 53 metai, 1983 m. baigė Vilniaus universitetą, kur studijavo biomedicinos mokslus. LŽŪU įgijo miškininkystės magistro laipsnį. Dirbo Miškų institute, nuo 2003 m. vadovavo Miško sanitarinės apsaugos tarnybai. 1994 m. apgynė disertaciją ir įgijo

Rugsėjo 30 d. vykusiame Energijos išteklių biržos „Baltpool“ aukcione Valkininkų miškų urėdija pardavė 30 tne medienos skiedros. **Nuo gegužės mėn. miškų urėdijos pateikė Energijos išteklių biržai „Baltpool“ 236 pasiūlymus už 4,38 mln. Lt.** Pažymėta, kad 4 miškų urėdijos (Kaišiadorių, Tauragės, Valkininkų ir Švenčionėlių) jau yra pasirengusios pirkti skiedrų gamybos techniką ir skiedrovežius.

Spalio 2 d. Vilniuje, BNS konferencijų salėje Lietuvos miško savininkų asociacijos pirmininkas A. Gaižutis ir LR vyriausiojo valstybinio darbo inspektoriaus pavaduotojas G. Čepas pasirašė šių įstaigų **bendradarbiavimo susitarimą**, siekiant saugesnio darbo šalies privačiuose miškuose (plačiau – 34 p.).

Spalio 2-4 d. Kaune, Aleksandro Stulginskio universitete vyko septintoji miško, medžioklės, aplinkos ir gyvulininkystės technologijų paroda „**Sprendimų ratas 2014**“ (plačiau – 23 p.).

Spalio 5-11 d. JAV, Salt Lake City mieste beveik 4000 miškotyros mokslininkų ir ekspertų iš 105 šalių dalyvavo **XXIV-ajame IUFRO (The International Union of Forest Research Organizations) pasauliniame kongrese** (jie rengiami kas 5 metai). Lietuvai šiame tinkle atstovavo mokslininkai iš ASU Miškų ir ekologijos fakulteto bei LAMMC Miškų instituto (nuotr. apačioje). Skaityti pranešimai. Kongreso dalyviams surengtos pažintinės ekskursijos, kuriose susipažinta su unikalia Jutos, Aidaho, Vajomingo ir Arizonos valstijų gamta, jos žmonėmis, taip pat JAV miškų inventorizacijos ir stebėsenos sistemomis. Daugiau informacijos apie XXIV IUFRO pasaulinį kongresą galima rasti – <http://iufro2014.com/>.

ASU archyvo nuotrauka

Spalio 8 d. Generalinėje miškų urėdijoje surengtas susitikimas su **Lietuvos energijos išteklių biržos „BALTPOL“ verslo linijos vadovu V. Jonučiu**, aptartos biokuro gamybos aktualijos valstybiniuose miškuose.

Spalio 9 d. Aplinkos ministerijoje vykusiame pristatyme Aplinkos apsaugos agentūra informavo apie šiemet baigtą **trečiąjį žemės dangos ir pokyčių vertinimą**, kuris apėmė 2006-2013 metus. Pažymėtos dvi svarbiausios tendencijos – atvirų plotų užaugimas krūmynais ir ganyklų mažėjimas (sumažėjo beveik 4 proc.). Miško žemėse analizuojamu laikotarpiu miško plotas sumažėjo 0,84 proc. dėl medynų išskirtimo ir jų pavertimo karjeriais.

Spalio 10 d. Ūkio ministerijoje surengtas seminaras „**Lietuvos bioekonomika – plėtros perspektyvos**“, kuriame aptarti medieniniai ir kiti biomasės resursai šalyje, biomasės panaudojimo sritys, bioekonomikos plėtros svarba Lietuvoje ir kitose valstybėse (plačiau – 8 p.).

Spalio 13 d. aplinkos ministras K. Trečiokas patvirtino **Apvaliosios medienos gabenimo tvarkos aprašą**. Jis numato medienos siuntėjų pareigą informuoti savivaldybes apie planuojamą medienos gabenimą rudenį ir pavasarį, kai yra ypač didelė tikimybė sugadinti kelius. Savivaldybės vykdomosios institucijos sprendimas apie nustatytą kelių sugadinimo tikimybės laikotarpį ir apie privalomą informavimą gabenant medieną turės būti patalpintas savivaldybės interneto svetainėje, paskelbtas vietinėje spaudoje, taip pat perduotas Valstybinės miškų tarnybos Miškų kontrolės skyriaus teritoriniam padaliniiui. Valstybinė miškų tarnyba savivaldybių pateiktą informaciją skelbs savo interneto svetainėje. Medienos siuntėjas savivaldybę, kurioje yra apvaliosios medienos pakrovimo vieta, privalės informuoti ne vėliau kaip prieš vieną darbo dieną iki numatyto medienos gabenimo. Jis turės raštu, faksu ar elektroniniu paštu informuoti apie medienos siuntėją, vežėją, transporto priemonę, pakrovimo vietą, planuojamą medienos gabenimo maršrutą ir įsipareigojimus suremontuoti sugadintą kelią.

Spalio 13-17 d. aplinkos ministras K. Trečiokas dalyvavo Korėjoje, Pjongčange vykusioje **Jungtinių Tautų biologinės įvairovės konvencijos šalių 12-oje konferencijoje**. Pagrindinė jos tema – biologinė įvairovė darniam vystymuisi. Ministras priėmė Gangvono deklaraciją, kuria siekiama paraginti JT Generalinę Asamblėją bioįvairovės išsaugojimo tikslus integruoti į Vystymosi darbotvarkę po 2015 m.

Spalis 14 d. UAB „BALTPOL“ surengtame pasitarime **stebėtas aukcionas biokuro biržoje**. Pasibaigus šiam aukcionui nutarta organizuoti papildomus mokymus miškų urėdijų specialistams, kad būtų užtikrintas efektyvus medienos skiedros aukcionų organizavimas ir dalyvavimas juose. Didelis dėmesys pasitarime skirtas miškų urėdijų pasirengimui dalyvauti biržoje šį šildymo sezoną, aptarta kainų formavimo, pasiūlymų teikimo, aukciono stebėsenos-kontroliavimo strategija, kiti svarbūs klausimai. Biokuro birža pageidauja, kad miškų urėdijos savo rezervuose nuolat turėtų apie 5000 m³ malkinės medienos. Rezervo kiekis patvirtinamas kiekvienai miškų urėdijai atskirai. Medienos atliekos turėtų būti saugomos prie gerai privažiuojamų kelių, kad ekstremaliais atvejais būtų galima nesunkiai žaliavą pervežti į perdirbimo vietas. Įvertinus esamą ekonominę situaciją ir ankstesnių metų patirtį, pažymėta kad dauguma kirtimo atliekas perkančių įmonių nevykdo sutartinių įsipareigojimų. Miškų urėdijos pasirošusios didinti kirtimo atliekų gamybos kiekius, tačiau turi būti užtikrintos, kad paruošti biokuro žaliavos kiekiai bus nupirkti.

Spalis 15-24 d. Aleksandro Stulginskio universitete vyko renginiai, skirti šios **aukštosios mokyklos įkūrimo 90-mečiui** paminėti. Išleistas jubiliejinis leidinys, apžvelgiantis universiteto veiklos raidą, pristatantis čia dirbusius žmones įvairiais aukštosios mokyklos gyvavimo etapais (knygos sudarytojas prof. A. Motuzas).

Spalis 15 d. šalyje prasidėjo vilkų medžioklės sezonas. Aplinkos ministras K. Trečiokas patvirtino **33 vilkų sumedžiojimo per 2014-2015 m. medžioklės sezoną limitą**. Toks pat limitas buvo nustatytas ir pernai. Po 5 vilkus leidžiama sumedžioti Alytaus, Utenos apskrityse, po 4 – Marijampolės, Panevėžio, Vilniaus, po 3 – Kauno, Tauragės apskrityse. Mažiausiai vilkų leista sumedžioti Klaipėdos (2), Šiaulių (2) ir Telšių (1) apskrityse.

Spalis 16-17 d. Molėtų rajone, Giraičių kaime įsikūrusiame seminarų ir konferencijų centre „Dubingiai“ surengtas **Lietuvos miško ir miško pramonės darbuotojų profesinių sąjungų federacijos**, vienijančios 38 profesines sąjungas (tarp jų – Valstybinio miškotvarkos instituto ir 32 miškų urėdijų), **VIII-asis suvažiavimas**, kuriame išrinkta nauja vadovybė, patvirtinta federacijos veiklos 2015-2020 m. programa, įstatai, kt. (plačiau – 32 p.).

Spalis 22-24 d. Lenkijoje, Ustron-Jaszowiece surengta tarptautinė konferencija „**Miško**

apsaugos aktualios problemos 2014 m.“, kurioje dalyvavo Valstybinės miškų tarnybos Miško sanitarinės apsaugos skyriaus vyr. specialistai. Aptartos miško apsaugos problemos Lenkijoje ir kaimyninėse šalyse, spygliagraužių rudeninių apskaitų metodai, kitos problemos.

Spalis 23 d. Vilniuje prasidėjo jau aštuntus metus rengiamas dokumentinių filmų festivalis „**Nepatogus kinas 2014**“, kurį organizuoja Lietuvos žmogaus teisių centras. Šių metų „Napatogaus kino“ Žalioji programa skirta miškų klausimams. Festivalio atidaryme bei filmo peržiūroje dalyvavo Generalinės miškų urėdijos bei kitų prie šios programos įgyvendinimo prisidėjusių šalies miškų urėdijų atstovai. Šiemet iki lapkričio 16 d. bus demonstruojami keturi filmai (sostinės, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio, Marijampolės, Alytaus bei Anykščių kino teatruose).

Spalis 26 d. Vilniaus mokytojų namų didžiojoje salėje vyko miškininkų folkloro ansamblio „Nalšia“ ir pianisto Ryto Lingės surengtas vintažinės muzikos festivalio „**Rudens retro 2014**“ koncertas. Jame ansamblietė E. Mankevičienė pristatė naują programą „**Dainuojų širvį**“. Prieš tai, spalio 25 d. koncertas surengtas Nemenčinės daugiakompiuteriniame kultūros centre. Didysis festivalio koncertas vyks lapkričio 8 d. New York Muzikiniame teatre – klube Vilniuje.

Spalis 30 d. Aplinkos ministerija surengė gamtos augininkams, žiniasklaidos atstovams **pažintinę išvyką į Gražutės regioninį parką**: pabuvota Lankytų centre, „Jūrų muziejuje“, Salako gamtos pažintiniame take, Sabalunkų stovyklavietėje, kituose parko įdomiuose objektuose, susipažinta su įžuvimo projekto „Žvejybos rojus“ praktiniu įgyvendinimu – lydekaičių paleidimu į Luodžio ežerą.

ASU archyvo nuotrauka

M. Ilčiukas studentų mokslinėje konferencijoje „Jaunasis mokslininkas“.

Spalis 31 d. Kaune, istorinėje šalies Prezidentūroje pagerbti Lietuvos jaunųjų mokslininkų sąjungos jau šestą kartą rengiamo konkurso „**Geriausi magistrų baigiamieji darbai 2014**“ laimėtojai. Žemės ūkio mokslų srityje už darbą „Pakraščio efekto poveikis paukščių rūšių pasiskirstymui pušynuose greta plynų kirtaviečių“ laureatu tapo buvęs ASU Miškų ir ekologijos fakulteto studentas **Mindaugas Ilčiukas**, dirbantis Zarasų miškų urėdijos Salako girininkijoje eiguliu.

➤ **Naujuoju Europos miškų instituto (European Forest Institute, EFI) direktoriumi paskirtas dr. Marc Palahi**, kuris 5 metų kadenciją pradės nuo 2015 m. sausio 1 d. Jo būstinė yra Suomijoje, Joensuu. Dr. M. Palahi yra miškininkystės inžinerijos magistras, turintis miškotyros ekonomikos mokslų daktaro laipsnį.

➤ Aplinkos ministras K. Trečiokas patvirtino **Stumbro apsaugos planą**, kurio nuostatomis bus sprendžiami visi šios rūšies populiacijos apsaugos ir tvarkymo klausimai. Šiuo metu voljeruose Panevėžio miškų urėdijos Pašilių stumbryne ir privačiuose aptvaruose laikomas 31 stumbras, apie 100 žvėrių (2013 m. duomenimis) gyvena laisvėje Panevėžio, Kėdainių ir Radviliškio rajonuose. Už šių žvėrių padarytą žalą ūkininkų pasėliams kasmet Aplinkos ministerija iš Aplinkos apsaugos rėmimo programos lėšų skiria iki 500 tūkst. litų. Patvirtintame Stumbro apsaugos plane numatoma dalį šių žvėrių iš laisvės vėl perkelti į aptvarą Telšių miškų urėdijos „Žvėrinčiujė“ (apie 10-15 vnt.), kitus (iki 25 vnt.) – į maždaug 100 ha aptvarą Dzūkijos nacionaliniame parke. Vidurio Lietuvos regione turėtų likti tik 20-30 laisvai besiganančių stumbrų. Stumbro apsaugos plane taip pat numatyta dalį stumbrų iš Dzūkijos nacionaliniame parke planuojamo aptvaro išleisti į laisvę jiems tinkamuose biotopuose. Kituose aptvaruose laikomi žvėrys bus svarbi genetinė rūšies medžiaga, kuria Lietuva galės keistis su kitomis valstybėmis. Laisvėje gyvenantiems stumbrams ir išleidžiamiesiems į laisvę žvėrims numatoma vykdyti telemetrinius stebėjimus, žvėris ženklinant radijo siųstuvėliais.

➤ Spalio antroje pusėje Kauno, Šiaulių ir Panevėžio regionuose aplinkosaugininkai vykdė akciją „**Elnias – 2014**“. Jos metu organizuota per 30 reidų, 35 aplinkosaugininkų ir policijos ekipažai tikrino, kaip medžiotojai laikosi taisyklių medžiodami tykojant tauriuosius elnius. Pareigūnai patikrino daugiau kaip 70 medžiotojų, surašyti 5 administracinių teisės pažeidimų protokolai.

Kam rūpi ES pinigai miškų ūkiui

NERIJUS KUPSTAITIS

Aplinkos ministerijos Miškų departamento
Miškų ūkio plėtros skyriaus vedėjas

VACLOVO TREPENAČIO nuotrauka

Bveik metai praėjo nuo tada, kai priimtas naujasis ES reglamentas, kuriuo nustatomos ES paramos kaimo plėtrai 2014-2020 m. laikotarpyje esminės nuostatos, įskaitant ir paramos miškų ūkiui galimybes. Nors oficialiai Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 m. programa pradėta rengti dar anksčiau, realiai tikrieji rengimo darbai ir nuomonių derinimo procesai prasidėjo būtent po reglamento patvirtinimo. Šiaip jau reglamentas nuteikė pakankamai optimistiškai: miškams didesnis dėmesys ir daugiau remtinų veiklų nei ankstesniame, labiau akcentuojamos taip vadinamos „žalulinimo“ priemonės ir panašūs dalykai. Tiesa, kai kurie niuansai nedžiugino: pavyzdžiui, paramos neleista teikti miško įveisimui valstybinėje žemėje, lyg toje žemėje įveisiamas miškas duotų kitokią naudą visuomenei, nei įveisiamas privačioje žemėje. O bendrai vertinant paramos kaimo plėtrai biudžetas Lietuvai smarkiai apkarpytas: lyginant su 2007-2013 m. laikotarpiu sumažintas 14 proc. Pastarasis niuansas reiškė dar sunkesnes pinigų dalybas tarp atskirų sektorių. Šiame procese pirmu smuiku tebegriežia Žemės ūkio ministerija, kaip programos rengimui vadovaujanti institucija. Bet labai svarbus ir kitų susijusių valstybinių institucijų ir visuomeninių organizacijų – vadinamų socialinių partnerių – vaidmuo ir balsas, ypač atstovaujant sektorialius interesus. Jeigu tas balsas pakankamai stiprus, Žemės ūkio ministerija priversta jį išgirsti, nes antraip gresia nemalonumai su Europos Komisija, kuri visame programos rengimo procese taria lemiamą žodį.

Čia ir norisi apžvelgti, kaip sekasi miškų sektoriumi besirūpinantiems „socialiniams

partneriams“. Pradžiai reikia įvardinti, kas jie tokie. Net jei skaičiuosim visus bent kiek aktyvesnius, sąrašas visai neilgas: Aplinkos ministerija (Miškų departamentas), Lietuvos miško savininkų asociacija, kažkiek – Generalinė miškų urėdija ir viskas. Tiesa, dar Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba, kur susiję su „Natura 2000“ miškuose išmokomis. O kokios tik organizacijos neatstovauja žemės ūkio subjektų ne tik Žemės ūkio ministerijos koridoriuose ar oficialiuose renginiuose, bet ir LR Seime ar Briuselyje. Susidaro vaizdas, kad daugumai miškų sektoriaus atstovų ta parama nelabai ir rūpi. Kliaujantis nuostata, kad „valdžia nuspręs ir pasakys, ką ir kaip daryti“ ir užėmus patogią laukimo „pažiūrėsim, kas bus“ poziciją, vėliau nereikia stebėtis, kad miškams paramos ne tiek, kiek vienam ar kitam laukiančiam norėtųsi.

Grįžtant prie klausimo, kaip sekasi, sakčiau, labai neblogai. Jei metų pradžioje, siekdama labiau įtikti ūkininkams ir kitiems žemės ūkio subjektams, Žemės ūkio ministerija „buldozeriu“ stūmė nuostatą, kad miškų įveisimas gali būti remiamas tik iki 25 balų našumo žemėje, o miško keliams įrengti ar rekonstruoti iš viso paramos nereikia, kaip ir miškų aplinkosaugai, tai po ilgų derybų įvairiais lygmenimis ir Europos Komisijos įsikišimo tų nelogiškų miško įveisimo apribojimų nebeliko. Miškų įveisimo išmokų dydis tapo lygus 100 proc. įveisimo kaštų, o miško keliams įrengti ir rekonstruoti atsirado paramos priemonė su savo kad ir sąlyginai nedideliu biudžetu. Taigi, postūmis akivaizdus ir didesnis jis galėjo būti nebent labiau sutelkus bendras valstybinių miškininkų ir miško savininkų pastangas. Reikia pripažinti, kad

miškų ūkio priemonėms suderėta bendra paramos suma apie 450 mln. litų laikotarpiui iki 2020 metų – ženkliai mažesnė, nei buvo 2007-2013 metais. Ir čia jau ne 14 proc., kuriais mažėjo bendras kaimo plėtros katilas, o visais 24 proc. Mažesnė pinigų suma, esant didesniai remiamų veiklų ratui, įpareigoja dar atidžiau koncentruotis ties galimai teisingesniu lėšų paskirstymu konkreitiems projektams. Miškų sektoriaus socialiniai partneriai pakankamai vieningi: skirtingai nei žemės ūkyje, miškų priemonėse didžiausia parama nebus koncentruojama nedideliame ratui jos gavėjų, o priešingai – siūloma remti didesnę kiekį mažesnės apimties projektų, tuo orientuojantis pirmiausia į sąlyginai mažas miško valdas ir jų savininkus. Tuo tikslu maksimali paramos suma vienam projektui investicijų į miškininkystės technologijas ar pelno nesiekiančių investicijų atveju bus ribojama iki 50 tūkst. eurų. Tai nereiškia, kad, pavyzdžiui, didesnių investicijų reikalaujančios miško technikos (pagrindiniams kirtimams skirtų medvežių ar medkirčių) įsigijimas nebus remiamas. Tiesiog tokiu atveju reikės pridėti daugiau savo pinigų, o paramos intensyvumas bus mažesnis. Kaip bebūtų, dar laukia pakankamai sudėtinga diskusija, kam ir kokiomis sąlygomis bus teikiama pirmenybė gauti paramą pagal konkrečias priemones ar veiklos sritis. Nors kai kurie bendrieji principai jau nustatyti – pvz., pirmenybė privačių miškų savininkams, kai paramos gali kreiptis ir kiti, tačiau konkreti pirmumo eilė spės vėliau, rengiant atskirų priemonių įgyvendinimo taisykles.

Besidomintys ES parama miškų ūkiui, žino, kas ir kokiomis sąlygomis buvo remia-

ma praėjusį finansinį laikotarpį 2007-2013 metais. Todėl stengiusi glaudai apžvelgti dar nepaminėtas šio laikotarpio naujoves, kurios galėtų būti įdomios potencialiam paramos gavėjui. Viena tokių – fiksuoto dydžio kompensacinių išmokų platesnis taikymas. Tai reiškia konkretaus nustatyto dydžio išmoką už hektarą, nepriklausomai nuo realiai patirtų kaštų. Dar tai reiškia, kad paramos gavėjui tokių išmokų atvejais nereikės pateikinti išlaidas pagrindžiančių dokumentų. Praėjusį laikotarpį tokios fiksuotos išmokos buvo miškų įveisimo priemonėje ir miškų aplinkosaugoje. Dabar miškų aplinkosaugos išmokų bent jau pradiniam etape nebus, o greta miškų įveisimo ir priežiūros išmokų (priklausomai nuo rūšinės sudėties, nuo 1002 eurų iki 3140 eurų už 1 ha įveisimą ir nuo 123 eurų iki 363 eurų už 1 ha kasmetinė priežiūros ir apsaugos išmoka 12 metų) naujai atsiranda fiksuoto dydžio pažeisto miško atkūrimo išmokos (kai miškas pažeistas gaisro, stichinės nelaimės taip, kad būtina jį atkurti sodinant), kurių dydis priklauso nuo rūšinės sudėties bus nuo 1411 eurų iki 3657 eurų už 1 ha, taip pat jaunuolyno ugdymo išmoka (197 eurų /ha).

Kita svarbi naujovė: išlaidos galės būti daromos tik po paraiškos pateikimo (išskyrus išlaidas planavimui, projektavimui). Taigi, planuojantys daryti investicijas, įvesti mišką, ugdyti jaunuolynus ar vykdyti kitas remtinas veiklas ir už tai gauti paramą, pirmiausia turėtų palaukti, kol bus paskelbtas paraiškų pagal konkrečią priemonę rinkimas, pateikti paraišką ir tik tuomet imtis darbų ar pirkimų. Žinoma, susiprojektuoti būsimus darbus miškotvarkos projekte arba miško želdinimo projekte galima ir iš anksto. Ir jau tikrai iš anksto reikėtų pasirūpinti reikiamais leidimais (pvz., miškui įvesti).

Dar viena svarbi specifinė naujovė investuojantiems į miškininkystės technologijas – parama nėra „pririšta“ prie konkrečios miško valdos ir nėra orientuota vien į privačius miškus, kaip buvo praėjusį laikotarpį. Čia suklusti turėtų mažų įmonių, teikiančių miškų ūkio paslaugas, ypač medienos ruošos paslaugas, savininkai, nes atsiranda papildoma galimybė gauti paramą miškų ūkio technikai įsigyti tiems, kurie neturi nuosavo miško, bet teikia miškų ūkio paslaugas privačių miškų savininkams ar valstybinių miškų valdytojams.

Rimčiausia naujovė ketinantiems investuoti į miško kelius – paramos intensyvumas – 80 proc. vietoj buvusių 60 proc., maksimali paramos suma projektui – 200 tūkst.

eurų. Skaičiai viliojantys, gaila, kad bendra suderėta šiai priemonei paramos suma nėra didelė – geriausiu atveju leis tinkamai įrengti ar rekonstruoti apie 100 km miško kelių. Atsižvelgiant į tai, kad miško kelių bendras tinklas Lietuvoje tankus, bet keliai su žvyro ar kita danga sudaro tik apie 10 proc., pirmenybę numatoma teikti esamų gruntinių miško kelių rekonstrukcijai į miško kelius su žvyro danga, o ne naujų kelių įrengimui.

Atskirai reikėtų paminėti ir naujai sudarytą galimybę gauti paramą smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui, kai siekiama bendro rezultato jungtinės veiklos sutarties pagrindu. Tiesa, ši priemonė kol kas aprašyta aptakiai, tačiau rengiant įgyvendinimo taisykles ir konkretizuojant paramos sąlygas sieksime šią paramą pritaikyti ir smulkių miško valdų (iki 10 ha miško) savininkų kooperacijai ir bendradarbiavimui skatinti.

Naujų kelių yra ir paramos konsultavimui priemonėje. Jei anksčiau šios paramos kreiptis turėjo ir ją gauti galėjo pats konsultuojamasis asmuo, pvz., miško savininkas, tai dabar paramos kreipsis ir ją gaus konsultacijas teikiančios viešos ir privačios konsultavimo įmonės, kurių atranką pagal dar nenustatytus kriterijus vykdys Žemės ūkio ministerija.

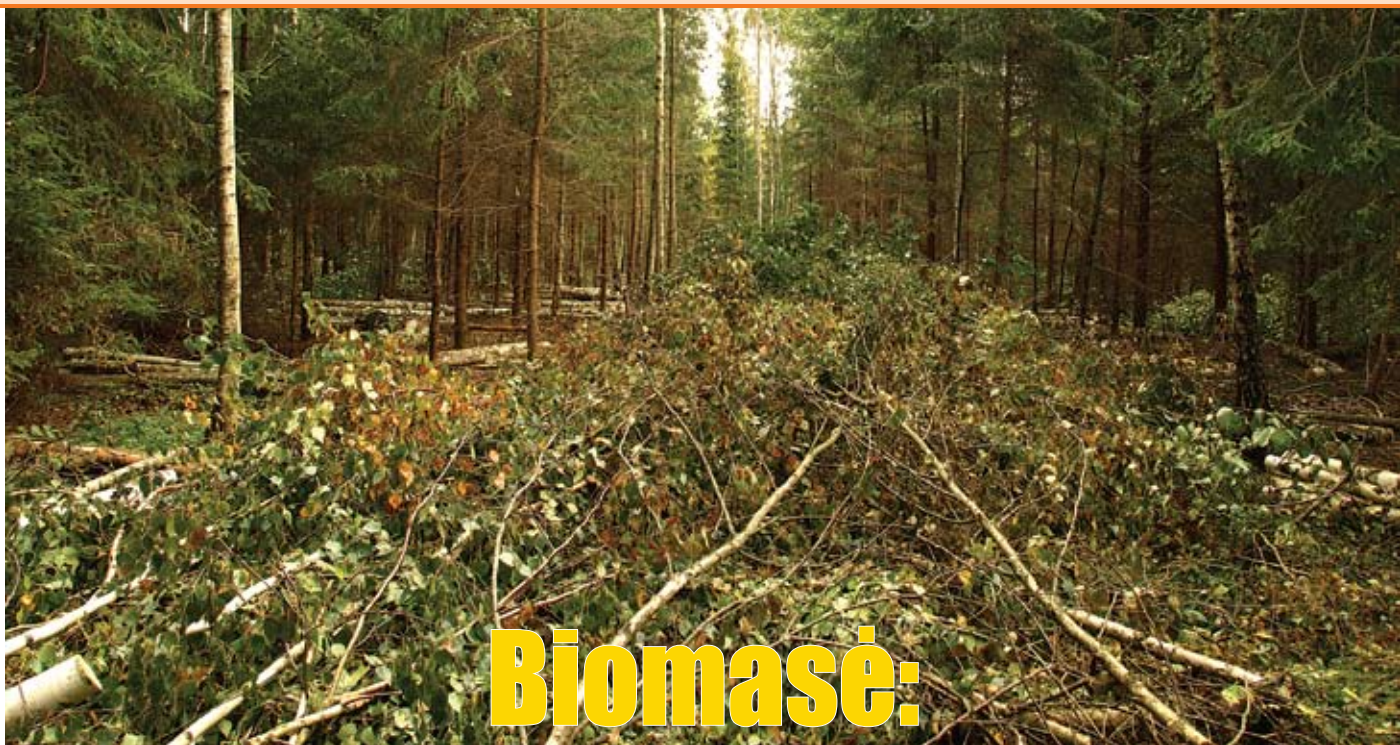
Tai reiškia, kad miško savininkui, norinčiam gauti reikiamą konsultaciją, pačiam nereikės rūpintis paramos gavimo dokumentais.

Potencialiems paramos gavėjams palankių naujovių tikrai nemažai, o tolesnio programos rengimo ir jos įgyvendinimo eigoje gali atsirasti dar daugiau. Kaip pavyzdį paminėčiau miškų aplinkosaugos išmokas už kertines miško buveines. Nors dabartiniame programos rengimo etape Žemės ūkio ministerija niekaip nesutiko šių išmokų įtraukti į programą, tačiau pavyko suderėti, kad jos galėtų atsirasti po pirmojo programos peržiūrėjimo – po poros metų.

Apibendrinant galima sakyti, kad paramos griaučiai naujam laikotarpiui sudėlioti, tačiau kai kurie klausimai dar spės, kol Europos Komisija patvirtins programą (labai tikėtina, kad dar šiais metais); ypač daug niuansų reikės aptarti ir suderinti rengiant konkrečių priemonių įgyvendinimo taisykles ateinančių metų pradžioje. Todėl dar nevēlu aktyviau įsitraukti į ES paramos miškų ūkiui programavimo procesą visiems suinteresuotiems miškininkams ir miško savininkams, ypač tiems, kurie aktyviai dalyvauja savo atstovaujamų institucijų ar organizacijų veikloje. ■

Laukiama ES parama gruntinių miško kelių įrengimui su žvyro danga

MARIJONO BERNOTAVICIAUS nuotrauka

Biomasė: deginšime šilumai ar gaminsime ir bioplastikus?

Ūkio ministerijoje spalio 10 d. surengtame seminare „Lietuvos bioekonomika – plėtros perspektyvos“ aptarti įvairūs biomasės resursai šalyje, esamos ir netradicinės biomasės panaudojimo sritys, bioekonomikos plėtros svarba Lietuvoje ir kitose valstybėse.

Seminare dalyvavę ūkio viceministras Marius Skarupskas bei švietimo ir mokslo viceministras Rimantas Vaitkus įžanginėse kalbose pažymėjo, kad bioekonomikos sektorius turi didelį potencialą daugelyje mokslo sričių kuriant naujas biotechnologijas bei jas diegiant šalies energetikos, pramonės įmonėse, kuriant naujus produktus iš antrinių žaliavų. Pastaraisiais metais KTU ir kitose aukštosiose mokyklose ženkliai padaugėjo studentų, besidominčių šios srities studijų programomis. Lietuvos mokslininkai bendradarbiauja su užsienio biochemikais.

Ši tema detaliau gvildenta įvairių sričių specialistų pristatytuose pranešimuose, kuriuos su įdomumu išklausė mokslo ir verslo, su biomasės gamyba ir panaudojimu susijusių visuomeninių organizacijų atstovai, LR Seimo Kaimo reikalų komiteto narys, miškininkas Kazys Grybauskas, kiti dalyviai. Seminarą vedė LAMMC direktorius prof. Zenonas Dapkevičius ir Lietuvos biotechnologų asociacijos vadovas prof. Gervydas Dienys.

Apžvalginį pranešimą padaręs LMSA pirmininko pavaduotojas Mindaugas Šilinnikas pažymėjo, jog ES šalyse ir pasaulyje

bioekonomikos veikla apima atsinaujinančių biologinių resursų gavybą ir jų panaudojimą bioplastikų, pašarų, biodegalų, biokuro ir kitų produktų gamybai. Todėl ateityje dėl biomasės žaliavos poreikį energetikai gali konkuruoti su polimerų, pašarų ir kitokių produktų gamintojais.

Kol kas pirmauja bioenergetika

Lietuvos biomasės energetikos asociacijos LITBIOMA direktorė Vilma Gaubytė pranešime pažymėjo, kad 2013 m. šalies katilinėse apie trečdalis centralizuotai tiekiamos šilumos buvo pagaminta deginant biokurą. Prognozuojama, kad įsibėgėjus daugiabučių ir individualių namų renovacijos programai metinis šilumos poreikis pastatams šildyti gali sumažėti bent 15 proc., bet vietinio kuro paklausa vargu ar mažės. Anot V. Gaubytės, biokurai galėtų būti sunaudojama ir apie 40 proc. žemės ūkyje susikaupiančių javų šiaudų, daugiamečių žolių granulių, kitos agrobiomasės.

Medieninė biomasė. Pristatydamas šalies miškų išteklius – pagrindinį biomasės šaltinį, Valstybinės miškų tarnybos Miško naudojimo ir statistikos skyriaus vyriausiasis specialistas prof. Andrius Kuliešis pažymėjo, kad pramoniniam medienos auginimui šalyje galima naudoti apie 80 proc. visų miškų ploto (III-IV grupės miškus). Vidutinė medynų auginimo trukmė – 76-86 metai. Brandžių medynų turime per 400 tūkst. ha.

Kasmet didėja perbrendusių minkštųjų lapuočių medynų plotai. Tai sudaro tolygaus naudojimo bent 16 metų rezervą, kasmet šalies miškuose iškertant vidutiniškai po 21,5 tūkst. ha medynų. Pavėluoti kirtimai – nuostolis privačiam ūkiui ir valstybei. Siekiant sumažinti miškuose medienos nuostolius, susidarančius dėl perbrendusių medynų degradacijos, negyvos medienos iškirtimo, reikėtų intensyvuoti perbrendusių medynų naudojimą valstybinės reikšmės ir privačiuose miškuose, panaudoti šeimininkų neturinčius rezervuotus nuosavybės teisių atkūrimui miškus. Anot pranešėjo, per artimiausią dešimtmetį valstybiniuose miškuose būtų tikslinga kasmet kirsti kiek daugiau už tolygų naudojimą (apie 11-12 tūkst. ha), o privačiuose ir rezervuotuose miškuose – iki 12-13 tūkst. ha. Kertant tokį plotą, kasmet tektų atkurti tik kiek daugiau nei 1 proc. visų šalies miškų.

Prof. A. Kuliešis pažymėjo, kad kiekviename medienos auginimui skirtame hektare kasmet užauga vidutiniškai iki 8 m³ stiebų medienos. Biologinei įvairovei palaikyti ir gausinti miške kasmet paliekama apie 1-1,5 m³/ha. Racionaliai naudojant medieną, iš kiekvieno išauginto 1 m³ stiebų medienos galima pagaminti ne mažiau kaip 0,83 m³ prekinės medienos sortimentų. Todėl metinis šalies miškų naudojimo potencialas galėtų būti apie 8,5-9 mln. m³ prekinės medienos. Be šios iš miško

gaunamos stiebų medienos, svarbus medienos pramonės ir energetikos žaliavos potencialas būtų lėptjūvystės, kirtimo atliekų (viršūnės, šakos, kelmiai), plantacinių želdinių ir kitos medienos racionales panaudojimas.

Agrobiomasė. LAMMC mokslinė dr. Vita Tilvikienė pristatė agrobiomasės išteklius, kuriuos sudaro žemės ūkio augalai ir jų perdirbimo atliekos. Ši biomasė gali būti panaudota energetikai (kietas biokuras, bioetanolis, biodyzelinas, biodujos) ir pramonės žaliavoms. Be įprastinių žieminių ir vasarinių kviečių, kvietrugių šiaudų (bioenergijai galėtų būti panaudojama iki 1,2 mln. tonų), naudotini ir rapsai, garstyčios, kukurūzai, cukriniai runkeliai, daugiavilkinė paskirtį turintys augalai: sėjamoji judra, nendrinis eraičinas, dryžutis, beginklė dirsuolė, paprastoji šunažolė, pavėsinis kietis, miskantas, sida, geltonžiedis lemėstas, drambliažolė, rykštėtoji sora, sėjamoji kanapė ir kiti. Teigiama, jog 1,5 tonos kanapių stiebų šilumine verte prilygsta 1 tonai vidutinės kokybės anglies, o 1 ha kanapių stiebų energine verte prilygsta 11 tonų anglies. Iš kanapių, rapsų, kitų aliejinių medžiagų turinčių augalų sėklų išgaunamas aliejus naudotinas biodyzelinui gaminti. Energijos gamybai gali būti deginami spalviai, iš cukrinių runkelių atliekų gaminamos biodujos. ASU mokslininkai įžvelgia ir vandens augalų – dumblių perspektyvų naudojimą biomasės gavybai.

Anot dr. V. Tilvikienės, esant pramonės poreikiui, gali būti kuriamos naujos augalų veislės, kokybe atitinkančios biopramonės reikalavimus. Žinoma, šių augalų auginimą pramonei lems supirkimo kaina, auginimo apribojimai bei skatinimas.

Dr. Danas Tvarijonavičius, pristatęs Panevėžyje AB „Amilina“ gaminamą paklausią pasaulio rinkoje krakmolo ir kitą produkciją, pasidžiaugė, kad, bendrovei 2013 m. įsirengus biokuro kūrenamą katilinę, gamybos atliekos virsta šiluma ir aiškėja bioekonomikos nauda.

Plečiamas biomasės cheminis perdirbimas

Tausojant naftos produktus, visą biomasę nevertėtų išleisti per kaminus šilumai gaminti, – tuo seminario dalyvius patikino UAB „NEO GROUP“ cheminių produktų gamybos iš biomasės grupės vadovė dr. Irena Vitkauskienė. Jos teigimu, Lietuvoje kasmet sunaudojama apie 550 tūkst. tonų įvairių PET, PE ir PP plastikų, naudojamų maisto, gėrimų pakuočių, šiukšlių maišų gamybai

VACLOVO TREPĖNAIČIO nuotrauka

(tai beveik 20 proc. viso ES šalyse gaminamo kiekio). Metinė šio sektoriaus apyvarta siekia 630 mln. eurų. Jau 10 metų prie Klaipėdos dirbančios „NEO GROUP“ įmonės dviejų PET linijų dabartiniai našumai siekia 308 000 tonų per metus. Papildomai įrengus trečią bioPET liniją, kuri plastikų gamybai panaudotų iki 30 proc. biomasės, gamybos pajėgumas padidėtų 154 000 tonų. Pateiktais skaičiavimais, 308 000 tonų bioPET gamybai reikėtų apie 500 000 tonų sausos biomasės ir apie 260 mln. eurų investicijų; tai sukurtų ir apie 100 darbo vietų chemijos pramonės sektoriuje. „Šio sektoriaus plėtra būtų svari Lietuvos ekonomikai“, – reziumavo pranešėja.

KTU Maisto mokslo ir technologijų katedros vedėja dr. Loreta Bašinskienė atkreipė dėmesį į maisto produktų gamybos sektoriuje susikaupiančių atliekų racionalią panaudojimą bioekonomikai vystyti. Perdirbant žemės ūkio produkciją, vaistažoles, gaminant įvairius maisto produktus, gėrimus, susidariusius nemažus kiekius šalutinių produktų ir atliekų, panaudojant fermentaciją, hidrolizę, ekstrakciją, galima paversti naujais maisto papildais, prieskoniais iš natūralių medžiagų, kuriuos vartoti sveikiau nei sintetinius.

Paklausą nulems gamybos kaštai ir sukuriamą pridėtinę vertę

Diskusijose apie biomasės naudojimo perspektyvas Lietuvoje taip pat kalbėjo Žemės ūkio rūmų Europos ekonominių ir socialinių reikalų komiteto atstovas Mindaugas Maciulevičius, VŠĮ „Žaliosios politikos institutas“ prezidentas Remigijus Lapinskas, LMSA pirmininkas dr. Algis Gaižutis. Pastarojo manymu, biomasės išteklių naudojimas ūkinėje veikloje turi būti ekonomiškai pagrįstas: jos gamyba nenuostolinga, produkcija į rinką tiekiamą konkurencinga kaina. LMSA pirmininko pavaduotojo M. Šilino pateiktais duomenimis, sausos biomasės 1 tonos kaina ES šalyse yra apie 100 eurų, JAV – 40-60 eurų. Kokia ši kaina galėtų būti Lietuvoje? Tikėtina, kad sukuriantis didesnę pridėtinę vertę sektorius, matyt, galės daugiau mokėti už biomasės žaliavą. Bet valstybei įvedant miško valdų savininkams naujus papildomus pajamų mokesčius, anot A. Gaižučio, užsiimti mažai pelninga malkų, biokuro ar biomasės ruošą, vargu, ar apsimokės. Todėl, ar suklestės biomasės gamybos ir jos produktų verslas Lietuvoje, kol kas prognozuoti sunku.

MG inf.

RIMONDO VASILIAUSKO nuotrauka

Miškų naudojimui – Europos mokslininkų dėmesys

Prof. ANDRIUS KULIEŠIS

Paryžiuje, Nacionaliniame geografijos ir miškų informacijos institute (IGN) rugsėjo 22-23 d. surengta mokslinė konferencija, skirta potencialiai galimų panaudoti medienos išteklių Europos miškuose inventorizacijos ir apskaitos metodų tobulinimui. Konferencijoje dalyvavo daugiau kaip 100 mokslininkų iš 28 Europos šalių ir JAV. Pateikti 48 pranešimai, apibendrintas Europos šalių ir JAV mokslininkų darbas, vykdytas 4-erius metus, dalyvaujant COST FP-1001 veikloje kodiniu pavadinimu „USEWOOD“ (medienos naudojimas). Pagrindinis konferencijos dalyvių dėmesys sutelktas į medienos išteklių ir jų pokyčių, ypač medienos prieaugio ir jo komponentų inventorizacijos metodinius – teorinius aspektus, apskaitos metodų tobulinimą, galimų gauti artimiausioje perspektyvoje medienos išteklių ir jų struktūros modeliavimą.

Pagrindinė informacija apie Europos miškus gaunama iš šalių nacionalinių miško inventorizacijų. Pastaruoju metu jau 32 Europos šalys naudoja nacionalines miškų inventorizacijas atrankos metodu. Jos apima 79 proc. visų Europos miškų ploto ir 77 proc. juose augančių medžių tūrio. 12 proc. visų Europos miškų ploto ir 15 proc. augančių medžių tūrio inventorizuojami, naudojant tik sklypinę inventorizaciją, dar apie 9 proc. miškų apskaitomi taikant įvairias apklausas, kitokius supaprastintus metodus. Trylika šalių nacionalinėse miškų inventorizacijose taiko pastovius apskaitos barelius jau daugiau kaip 15 metų. Šiose šalyse įmanoma detali

informacija ne tik apie medienos tūrius, bet ir jų prieaugį, jo struktūrą. Dauguma iš šių šalių, tarp jų ir Lietuva, tiesioginių matavimų būdu nustato medienos prieaugį, iškertamų ir iškretančių medžių tūrį. Tai įgalina efektyviai vertinti miško ūkio ir miško naudojimo efektyvumą. Tačiau kai kurios šalys pastovius barelius permatuodamos tik kas 10 metų (Vokietija) ar dėl kitų priežasčių neturi galimybių fiksuoti visų miško išteklių pokyčių detalių, pvz., iškretančių medžių tūrio. Net 15 proc. visų Europos miškų ploto, inventorizuoto naudojant pastovius barelius, iškertamas medienos tūris nustatomas ne tiesiogiai, o pagal medienos pramonės statistinius

duomenis apie sunaudotą medieną. Dešimt Europos šalių nacionalines miškų inventorizacijas pradėjo vykdyti pastarąjį dešimtmetį, todėl pilnavertę informaciją apie pokyčius, vykstančius miškuose dėl ūkinės veiklos, gamtinių faktorių poveikio, turės tik po 5-erių ar 10-ies metų. Atsižvelgiant į didžiulę miško inventorizacijų įvairovę, galinčią turėti įtakos gaunamų duomenų patikimumui, tikslumui bei siekiant duomenų palyginamumo, svarbu inventorizacijos metodus harmonizuoti ir tobulinti.

Pranešimuose siūlyta, kaip tobulinti miškų inventorizacijos, miško apskaitos metodus, skirtus bendriems medienos iš-

Konferencijos dalyviai

tekliams ir jų pokyčiams įvertinti, įskaitant referencinius svarbiausių rodiklių apibrėžimus. Žymi dalis pranešimų skirti miškų inventorizacijai tobulinti, kombinuojant antžeminius matavimus su matavimais, gautais nuotoliniu būdu, ypač taikant k-NN metodą. Taip pat išnagrinėti įvairiais inventorizacijos metodais gautų rodiklių tikslumai, pateikti pasiūlymai didinti inventorizacijų efektyvumą, siekiant išlaikyti tą patį tikslumą, mažinant darbo sąnaudas. Pateikti visiškai naujų inventorizacijos metodų, pagrįstų antžeminiu būdu gautų stereoskopinių vaizdų analize, tyrimo rezultatai, pakartotinai padarytų aerovaizdų pritaikymo, nustatant iškirstą tūrį bei medynų prieaugį, rezultatai.

Išanalizuotos nacionalinių miško inventorizacijų taikymo galimybės, įvertinant miškų pokyčius pagal darnaus miško ūkio kriterijus ir indikatorius. Švedijos mokslininkai pateikė tyrimo rezultatus, vertinant pakartotinių inventorizacijų tinkamumą nustatant miškų atkūrimą ir ūkininkavimo pokyčius viesulo „Gudrun“ pažeistuose plotuose. Operatyviai buvo nustatyta, jog nežiūrint mokslininkų rekomendacijų atsargiau vykdyti retinimus vyresnio amžiaus medynuose, vengti grynų eglynų atkūrimo pažeistuose plotuose, šių rekomendacijų mažai paisoma praktikoje.

Konferencijoje dalyvavę Valstybinės miškų tarnybos Nacionalinės miškų inventorizacijos skyriaus vedėjas Gintaras

Kulbokas, Miško naudojimo ir statistikos skyriaus vyriausiasis specialistas prof. Andrius Kuliešis ir ASU Miškotvarkos ir medienotyros instituto direktorius doc. Edmundas Petrauskas pateikė 3 pranešimus, kuriuose atskleidė pastarųjų 4-erių metų šios srities tyrimų Lietuvoje rezultatus. Lietuvos mokslininkai miškininkai išnagrinėjo matematinių modelių, naudojamų nacionalinėje ir sklypinėje miškų inventorizacijose, taikymo medynų tūrio įvertinimui ypatumus, nustatė jų harmonizavimo svarbą. Sklypinėje miškų inventorizacijoje naudojant normatyvus, sudarytus atskiriems medžiams, yra stipriai mažinami, ypač jaunuolynuose, vidutiniai medynų aukščiai, tūriai. Palyginamumui tūrių tarp atskirų šalių miškų labai svarbus medžių stiebo apibrėžimo suvienodinimas. Mes pateikėme apibendrintus normatyvus, leidžiančius įvertinti tūrio prieaugį bei jo struktūrą ir tose šalyse, kuriose dėl vieno ar kitų priežasčių dabar nėra galimybių tokius rodiklius nustatyti tiesioginiu būdu. Normatyvai taikomi šiuo metu vykdomoje Europos miškų apskaitoje SOEF – 2015.

Gyvo susidomėjimo susilaukė mūsų pranešimas apie sumedėjusių augalų inventorizaciją už miško ribų. Lietuvoje, siekiant patikslinti anglies apskaitą, žemės naudmenų kaitos poveikį anglies kaupimui ir emisijoms, tokia inventorizacija vykdoma jau treči metai. 2012-2013 m.

inventorizacijos duomenys rodo, jog sumedėjusių augalų (medžių ir pomiškio medelių) ištekliai ne miško žemėje (žemės ūkio paskirties žemėse, miestuose, gyvenvietėse, vandens telkinių pakrantėse, pakelėse) sudaro 24,2 mln. m³ arba beveik 5 proc. nuo bendro medžių stiebų tūrio medynuose. Tai gana didelis papildomas medienos kiekis, didinantis sumedėjusių augalų vaidmenį absorbuojant anglį, energetinių medienos išteklių potencialą. Objektyviam medienos išteklių, jų struktūros, naudojimo perspektyvų vertinimui labai svarbus duomenų, gautų iš sklypinės ir nacionalinės miškų inventorizacijų, suderinamumas. Lietuvoje atlikti pirmieji bandymai pritaikyti scenariinį modelį KUPOLIS, veikiančią sklypinės inventorizacijos duomenų pagrindą, duomenims, gautiems iš nacionalinės miškų inventorizacijos. Šis darbas konferencijos dalyvių buvo įvertintas kaip labai aktualus, derinant einamąjį ir ateities miško naudojimo planavimą.

Atlikto darbo rezultatai bus paskelbti dviejose „Springer“ leidyklos knygose, išskiriant bendro medynų prieaugio ir jo komponentų įvertinimo problemas bei problemas, susijusias su medienos išteklių bei jų struktūros perspektyviniu planavimu. Mokslinių straipsnių rinkinį planuojama išleisti atskiru JAV miškininkų sąjungos leidžiamo žurnalo „Forest Science“ leidiniu. ■

Mielas skaitytojau,

Lietuvos miškininkų sąjungos žurnalas „MŪSŲ GIRIOS“ ir toliau išliks patikimu Jūsų patarėju, informacijos apie valstybinių ir privačių miškų tvarkymą, atkūrimą, apsaugą bei medienos ruošą ir prekybą, medžioklę skleidėju, jei pratęsite prenumeratą **2015 metams**.

Tai padaryti galite visuose „Lietuvos pašto“ skyriuose, žurnalo tinklapyje www.musu-girios.lt ar paskambinę į redakciją.

Žurnalo indeksas – 5057, su nuolaida – 5058.

Prenumeratos kaina (su pristatymu ir PVM): dirbantiems – 1 mėnesiui – 10,50 Lt (3,04 EUR), metams – 126, 00 Lt (36,48 EUR); studentams, pensininkams, neįgaliesiems – 1 mėnesiui – 7,00 Lt (2,03 EUR), metams – 84 Lt (24,33 EUR).

REDAKCIJA

Genetiniai tyrimai miškų stabilumui ir produktyvumui didinti

Prof. dr. DARIUS DANUSEVIČIUS
ASU Miško biologijos ir miškininkystės institutas

Veisiant miškus, ypač pagal tiksline paskirtį, svarbiausia pasiekti, kad jie būtų stabilūs, produktyvūs ir augintų kokybišką medieną. Tam būtina įvertinti dauginamosios medžiagos genetinę – selekcinę kokybę, genotipinę sandarą, jautrumą aplinkos veiksniams, o taip pat požymių ir savybių paveldėjimo lygį. Miškininkystės metodai ir miško auginimo technologijos, turint omenyje augimo sąlygas, gana plačiai ištirtos. Bet genetinis paveldimumo lygmuo, tuo labiau molekulinės genetikos pagrindu, mažai tyrinėtas. Iki šiol miško medžių genetiniai – selekciniai tyrimai

buvo taikomi fenotipiniu pagrindu, panaudojant morfologinius požymius bei fiziologines savybes.

Įrengus ASU genetinių tyrimų laboratoriją, pradėjome ekologinės – evoliucinės genetikos studijas miškotyroje. Moksliniai tyrimai vykdomi:

a) fundamentinio pobūdžio, tiriant miško ekosistemų funkcionavimo genetiniame lygmenyje klausimus, pagrindinį dėmesį skiriant medynus sudarantiems medžiams;

b) fundamentinių žinių taikymas miško ekosistemų tvarumo stiprinimui genetiniame lygmenyje.

Problematika. Miško medžių populiacijos evoliucijos eigoje prisitaikė prie tolygių natūralių aplinkos pokyčių. Dėl neigiamų žmogaus veiklos padarinių bei klimatui greitai keičiantis, vietinės populiacijos gali nespėti prisitaikyti prie tokių sparčių klimato pokyčių natūraliu būdu. Klimato kaita kelia medžių rūšių genetinės degradacijos grėsmę. Todėl neatidėliotinas miškų tvarumo stiprinimas genetinėmis priemonėmis. Strateginiuose planuose siekiama taikyti gamtai artimą miškininkystę, tačiau stinga žinių apie miško medžių genetinės įvairovės erdvinę struktūrą ir evoliuciją molekuliname lygme-

Lietuvos mokslų akademijos narių visuotinis susirinkimas rugsėjo 30 d. išrinko ASU prof. dr. DARIŲ DANUSEVIČIŲ tikruoju LMA nariu miškotyros srityje. Jo kandidatūrą pateikė LMA Žemės ir miškų mokslų skyrius, pasiūlius ASU bei LAMMC mokslinėms taryboms.

D. Danusevičius gimė 1968 m. kovo 13 d. miškininkų šeimoje, 1986-1993 m. studijavo miškininkystę tuometinėje LŽŪA. Po studijų dvejus metus dirbo

Lietuvos selekcijos ir sėklininkystės centre genetinio fondo inžinieriumi, pasirinko mokslinių tyrimų kryptį – gilinosi į miško medžių selekcijos ir jų genetinių išteklių išsaugojimo aktualijas, stažavosi Lenkijos, Danijos ir Švedijos miškotyros krypties institutuose. 1994-1999 m. studijavo Švedijos žemės ūkio universiteto doktorantūroje, čia apgynė daktarinę disertaciją apie paprastosios eglės evoliucinę genetiką ir toleranciją šalčiui. 1999 m. rugsėjį jam suteiktas biomedicinos mokslų daktaro laipsnis.

Grįžęs į Lietuvą, Darius įsidarbino Miškų institute mokslo darbuotoju, tęsė miško medžių genetikos ir selekcijos tyrimus. 2009-2010 m. paskirtas Miškų instituto direktoriaus pavaduotoju mokslinei informacijai, kartu LŽŪU pradėjo dėstyti miško medžių selekcijos ir sėklininkystės discipliną. 2010 m. perėjo dirbti etatiniu dėstytoju į LŽŪU, 2011 m. tapo profesoriumi, ASU Miškų ir ekologijos fakulteto studentams dėsto miško genetikos ir selekcijos disciplinas, gilinasi į biomedicinos mokslų temas, vadovauja ASU ir Miškų instituto miškotyros krypties doktorantūros komitetui.

Mokslininkas 2002-2013 m. 5 kartus stažavosi Švedijos žemės ūkio universitete, dalyvauja įvairiuose ES struktūrinių fondų ir Aplinkos ministerijos finansuojamuose mokslinių tyrimų projektuose. Nuo 2008 m. yra Europos bendrijos EU-ROSTARS programos ekspertas.

Už apibendrintą tyrimų ciklą „Miško sėklinės bazės, selekcijos ir genetinių išteklių išsaugojimo sistemos sukūrimas tvariai ir intensyviai miškininkystei plėtoti Lietuvoje (1994-2008 m.)“ kartu su bendraautorais D. Danusevičius tapo 2009 m. Lietuvos nacionalinės mokslo premijos biomedicinos mokslo srityje laureatu.

Svarus šio mokslininko indėlis ir propaguojant mokslą – yra paskelbęs Lietuvos ir užsienio mokslinėje spaudoje per 70 straipsnių, per 20 pranešimų skaitė tarptautinėse konferencijose. Su dr. R. Gabrielavičiumi parengė monografiją apie eglės genetinius tyrimus, taip pat išleista kitų leidinių – bandomųjų želdinių vadovas Kazlų Rūdos miškų urėdijoje, biotechnologijos miškų ūkyje taikymo bei sukurtų genetinių objektų tinklo panaudojimo mokslui ir praktikai rekomendacijos, kita mokslinė metodinė medžiaga.

Šiuo metu ASU įsteigtoje Genetinių tyrimų laboratorijoje profesorius atlieka miško medžių evoliucinės genetikos tyrimus, kuriuos ir pristato šiame straipsnyje.

Skaitytojų vardu naujam akademikui linkime tolimesnės sėkmės mokslo tyrimų kelyje.

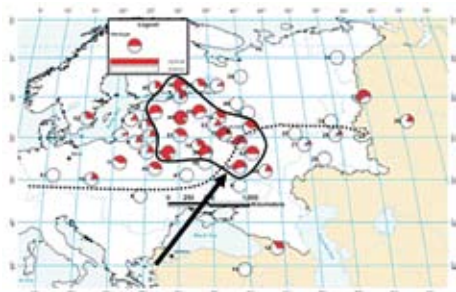

nyje. Ankstesni genetiniai miško medžių tyrimai buvo nukreipti miško ekonominei vertei didinti, iš dalies pamirštant ekologines miškų funkcijas. Miškininkystės priemonės pritaikytos ekonominei, bet ne ekologiškai naudai didinti. Mažai tyrinėta problema išlieka miškininkystės ūkinių priemonių įtaka genetiniam miškų stabilumui (adaptyvumui, genetinei įvairovei ir plastiškumui). Kita problema – miško medžių genetinis atsakas į su klimato kaita susijusius aplinkos stresus molekulinia lygmenyje, ypač temperatūros svyravimų įtaka sumedėjusių augalų ramybės būsenai ir adaptyvumui.

Kaip išlaikyti genetinę įvairovę augančių lygmenyje

1 pav. Viena iš genetinių tyrimų problemų – natūraliai suformuotos genetinės įvairovės paskirstymo dėsningumai ir ūkinių priemonių įtaka genetinei įvairovei

2 pav. Paprastosios pušies mitochondrinės DNR (motininis paveldėjimas) polimorfizmo geografinio pasiskirstymo dėsningumai atskleidė ledynmetinio prieglobsčio zonas ir migracijos dėsningumus. Apskritimas žymi tirtų populiacijų kilmės vietas ir parodo dviejų mtDNR mitotipų dažnį: balta spalva – bendrasis A mitotipas, išplitęs visoje Europoje; raudona – B mitotipas dažnas rytinėje europinio arealo dalyje. B mitotipo dažnis rodo savitos pušies ledynmetinio prieglobsčio zonos vietą ir poledynmetinį plitimą (rodyklė ir apibrėžta zona), punktyrinė linija – sumedėjusios augmenijos šiaurinę ribą ledynmečio metu

Mūsų tyrimai skirti ištirti tris pagrindinius genetinio stabilumo komponentus: aukštą adaptyvumą, aukštą genetinę įvairovę ir genetinį plastiškumą. Adaptyvumo srityje bandomuosiuose želdiniuose buvo nustatyti spygliuočių medžių rūšių adaptacinių požymių geografinio pasiskirstymo dėsningumai Lietuvoje ir Šiaurės rytų Europoje, taip pat nustatyti adaptyvumo tikslai, požymiai ir jų išraiška, kartu su DNR polimorfizmo tyrimais patikslintos adaptacinių zonų ribos Lietuvoje

ir nustatytos teigiamos reprodukcinės medžiagos perkėlimo kryptys. Optimizuotos pagrindinių miško medžių rūšių genetinio pagerinimo programos. Paprastosios pušies DNR polimorfizmo geografinio pasiskirstymo dėsningumai pagal organoidų ir branduolio DNR žymenis atskleidė populiacijų genetinę struktūrą rytinio Europos arealo dalyje bei Lietuvoje ir poledynmetinės migracijos srautus. Siekiant nustatyti, kaip natūraliai formuojama genetinė medynų sudėtis, pagal DNR žymenis nustatyta erdvinė genetinė struktūra natūraliose pušies sengirėse. Tuo pagrindu bus parengtos miškininkystės priemonių adaptavimo rekomendacijos sveikai miškų genetinei struktūrai palaikyti. Šiuo metu pagal DNR žymenis ištirėme *Pinus mugo* genetinę struktūrą, įvairovę ir kilmę Kuršių nerijoje.

Supažindinsiu su vienu iš mūsų tyrimų, skirtu nustatyti pušynų atkūrimo metodų įtakai jų ateities genetinei įvairovei ir erdvinei genetinei struktūrai, rezultatai (VP-3.1-ŠMM-08-K-01-025 projektas „Paprastosios pušies bendrųjų rūšių ir genetinę įvairovę bei jų tvarus naudojimas klimato kaitos ir žmogaus poveikio sąlygomis“). Šis tyrimas ypač aktualus praktikoje, nes vis daugiau pušynų atkuriami taikant atvejinius kirtimus. Problema genetiniu aspektu ta, kad atkuriant pušynus atvejinais kirtimais būsimame medyne gali dominuoti vieno ar kelių reprodukcinių požyrių panašių motinmedžių šeimos. Jos gali būti erdvėje išsidėsčiusios grupėmis. Tai yra neigiamos atsikūrimo pasekmės, kai suėjus lytinei brandai prasidės kryžminimasis tarp gimininių individų ir dėl to mažės atsikūrimo medyno genetinė įvairovė, iškils *inbrydingo* depresijos pavojus. Pasekmė – sumažės miškų atsparumas negatyviems aplinkos veiksniams, o kartu – ir miškų stabilumas.

Šiam tyrimui atrankiniais kirtimais atkurtame medyne ir natūraliai atsikūrusiame pušies vienaamžiam medyne surinkome DNR pavyzdžius iš 80-100 metų medžių (8 x 8 m trefaretu) 1 ha. Iš kiekvieno medyno imta apie 200 medžių. Išskyrėme DNR ir atlikome medžių genotipavimą pagal 12 trumpų kartotinių

3 pav. Kur didesnė genetinė įvairovė: natūralaus žėlimo būdu atkurtame medyne (kairėje) ar dirbinais įveistame (sėklinė plantacija) medyne?

Mūsų hipotezės: natūraliai atžėlusiam medyne galimi keliolikos „giminių“ klasteriai (kairėje), o plantacijos sėklomis įveistame medyne medžiai kilę iš 40 negiminingų tėvų

4 pav. Atvejinais kirtimais atkurto 80-100 metų pušyno erdvinė genetinė struktūra, kur 1 ha skirtingais simboliais pavaizduotos skirtingos pusiau sibų (vienos motinos sėklinių palikuonių) šeimos. Negiminingos šeimos, turinčios mažiau medžių, pavaizduotos mažais apskritimais ir greičiausiai yra žėlinių pildymo rezultatas (skaičiai žymi šeimų numerius)

5 pav. Natūraliai atsikūrusio 80-100 metų pušyno erdvinė genetinė struktūra, kur 1 ha skirtingais simboliais pavaizduotos skirtingos pusiau sibų šeimos. Didžiausios šeimos, turinčios 4 ir daugiau medžių, pažymėtos dideliais ir skirtingais simboliais, o negiminingos šeimos, turinčios mažiau nei 3 medžius, rodomos mažais apskritimais (skaičiai žymi šeimų numerius)

DNR sekų lokusų DNR analizatoriumi. Panaudodami specialias Bajeso algoritmais veikiančias statistinės analizės programas, atskyrėme šeimų klasterius – identifikavome atskirų motinmedžių sėklinių palikuonių grupes ir pavaizdavome jas medyno plane (4 ir 5 pav.).

DNR tyrimų rezultatai parodė aiškius pusiau sibų (vieno motinmedžio palikuonių klasterius) po atrankinių kirtimų atkurtame medyje (4 pav.). Natūraliai atsikūrusiame medyje genetinė struktūra buvo randomizuota, o genetinė įvairovė ženkliai didesnė, giminingi šeimų nariai auga sumaišyti (5 pav.). Mūsų tyrimas rodo, kad taip vadinamas natūralus žėlimas nuo sėklinių medžių nėra natūralus ir pušies medžiams biologiškai nėra teisingas, nes formuojasi giminių klasteriai, kurių nėra natūralios kilmės medynuose. Norint išardyti giminių medžių klasterius, siūlome atvejiniiais kirtimais atkuriamus žėlinius pildyti selekciniais sodmenimis.

Tiriant medynų erdvinę genotipinę struktūrą, galima pasakyti, ar verta taikyti neplynus kirtimus ir puoselėti savaiminį atžėlimą. Gal tiksliau medynus kirsti plynai ir dirbtinai želdyti plačios genetinės įvairovės dauginamąją medžiagą? Dėl siauros ar giminingos genotipinės sandaros yra galima artimos giminytės kryžmadulka, lemianti silpną atsiželdžiusio medyno tvarumą ir augimo depresiją. O jeigu įvyko savaiminis atžėlimas, būtinas žėlinių papildymas kitos kilmės sodmenimis.

Manau, atėjo laikas želdinamąją medžiagą (sėklas ar sodmenis) tirti, nustatant sėklų partijos genetinės įvairovės struktūrą, jos rajonavimą ir augavietės parinkimą. Vokietijoje jau taikoma sodinamosios medžiagos DNR kontrolės sistema, įgalinanti identifikuoti motinmedžių skaičių sėklų partijoje. Svarbu, kad sėklos būtų nurenkamos ne nuo kelių medžių kirtimo biržėje, bet nuo kuo daugiau medžių. Jaunuolynuose atliekant ugdymo kirtimus tikslinga remtis jų genetinė struktūra ir taikyti atitinkamą medžių atranką.

Genetinių – selekcinio metodų taikymas ypač aktualus plantacinių miškų auginimui. Laikas pradėti tyrimus ir metodų parengimą tikslinėms sėklinėms plantacijoms sukurti, sakykim, apsauginiams, eksploataciniams bei plantaciniams miškams vesti ir auginti. Ištyrus genetinius ypatumus, tikslinga parengti selekcinės metodinės programas visoms perspektyvioms medžių rūšims. ■

Miško sistemų matematinio modeliavimo interpretacija

Dr. RAIMUNDAS PETROKAS

LAMMC Miškų instituto Miško genetikos ir selekcijos skyrius

Mažai tikėtina, kad miško medžiai galėtų susidoroti su dabartine klimato kaita dėl natūralios migracijos. Atsižvelgiant į miškų ūkinės veiklos intensyvumą, taip pat nerealu manyti, kad natūrali migracija gali vykti spontaniškai. Kadangi medžių gebėjimas kolonizuoti, priklausantis nuo sėklų išsibarstymo, kaip prognozuojama, bus mažesnis nei buveinių poslinkis, medžių populiacijų išlikimą tikimasi užtikrinti per fenotipinius adaptacinių savybių pokyčius fenotipinio plastiškumo ir evoliucinės adaptacijos prasme. Davis ir kitų (2005) manymu, klimato kaita įvairiose laiko skalėse primeta atrankos tvarką, o tai gali paskatinti adaptacinius pokyčius augaluose ir gyvūnuose, nesvarbu, ar jų ribos pasislinks. Taigi miškų valdymo strategijų taikymas yra pagrindinių moderniosios miškininkystės funkcijų – gamybos, apsaugos, išlaikymo ir tyrimo – integracija. Juolab, kad miškai turi savo regeneracijos sistemą. Tai yra miško sukcesija (lot. successio – sekimas, kaita), kai viena ekosistema per tam tikrą laiką ir tam tikru nuoseklumu pakeičia kitą.

Šioje apžvalgoje, apibendrinamas mokslininkų patirtį, siekiau pagrįsti miško sukcesijos palaikymo tyrimus medžių gyvavimo istorijos, fenotipinio plastiškumo, evoliucinės adaptacijos ir fraktalų teorijos prasme bei atskleisti jų svarbą vertinant buveinių kokybę ir miško bendrųjų vientisumą.

Fraktalai – alternatyvus elementarių, bet sąveikaujančių vienetų kolektyvinės elgsenos arba vystymosi pavyzdys: ar tai būtų šakos ir lapai medžio sistemoje, ar flora ir fauna ekosistemoje. Tik modernios kompiuterinės grafikos pagalba tapo įmanoma vizualizuoti mokslininkų atrastas fraktalinės geometrijos funkcijas ir atskleisti jų grafikos nepaprastą grožį (1 pav.).

Pirmasis fraktalo sąvoką (lot. *fractus*, nuo veiksmožio *fragere* – laužyti, kurti

nereguliarus raštas) 1975 m. įvedė Mandelbrotas (Benoît Mandelbrot), žydų kilmės lietuvis, gimęs 1924 m. Varšuvoje. 1958 m. tapęs IBM firmos matematiku, jis sugebėjo sugalvoti ir išstbulinti naują būdą, kuriuo būtų galima aprašyti amorfiškas natūralias formas – kaip kalnų, upių, vandenynų ir jūrų pakrančių arba medžių kontūrų linijos. Mokslininko darbai tapo pagrindu vėliau sukurtai chaoso teorijai – netiesinių dinamių sistemų matematikai. Fraktalų geo-

1 pav. 13-oji katedros girių paslaptis (13th Secret Of Cathedral Woods), Johan Andersson (<http://mandelwerk.deviantart.com/>)

EUKLIDINĖ DIMENSIJA (taškas)		FRAKTALINĖ DIMENSIJA	
0		0.4	
1	—	1.4	
2		1.8	
3		2.6	

2 pav. Dimensija Euklido ir fraktalinėje geometrijoje (<http://sev.liternet.edu/~bmlne/bio576/instr/html/fractals/fractals.html>)

metrija kur kas geriau, negu Euklido, leidžia pavaizduoti realias esybes, kurių kontūrai netaisyklingi, bet atsikartoja skirtinguose masteliuose ar objekto dalyse. Fraktalų dimensija arba dimensijos yra trupmeniniai skaičiai (2 pav.); bendrai dimensiją galima traktuoti kaip matematinių objektų sudėtingumo matą. Fraktalų savybės gali būti

panaudojamos tikslinių objektų geometrijai ir morfologijai apibūdinti ir palyginti laiko ir (arba) erdvės atžvilgiu, taip pat kuriant visuotinius modelius. Pagrindiniai fraktalų teorijos taikymai biologijoje yra struktūrų modeliavimas, teorinių problemų tyrimas ir kompleksiskumo matavimas. Halley ir kitų (2004) manymu, miškininkystės modeliavime, daugelyje pastarųjų tyrimų fraktaliniai kraštovaizdžio modeliai buvo naudojami, kaip ekologinių procesų arena, siekiant įgyti realesnį rūšių pasiskirstymo, įvairovės nykimo slenksčių, išplitimo, konkurencijos ir maitinimosi supratimą. Anot With ir King (1997) bei Gardner (1999), fraktaliniai kraštovaizdžio modeliai yra paprasčiausia turima priemonė erdviškai sudėtingiems kraštovaizdžiams imituoti, todėl jie gali pasitarnauti kaip nulinis arba neutralus buveinių modelis, pagal kurį galima palyginti realius

aplinkos nevienalytiškumo pavyzdžius. Biologijoje fraktalais pagrįsti modeliai taip pat taikyti analizuojant augalų ir grybines struktūras, ekotonus ir sąlyčio zonas, aplinkos transektas, organizmų ir ligų išplitimą, dydžio – dažnio skirstinius, kraštovaizdžius, trikdymą, buveinių kompleksiskumą ir fragmentaciją.

Fraktalai – labai turtingos abstrakcijos, padedančios atskleisti esminę savarankiškai organizuotų sistemų savybę – panašumą į save (mastelio simetriją), kai objektą galima išskaidyti į mažas dalis, kurios yra sumažintos visos struktūros kopijos. Pvz., medžio šaka panaši į visą medį (3 pav.), nors masteliai ir skiriasi; lapų gyslų šakojimasis primena medžio šakas lajoje, o kiekviena lapo gysla yra fraktalinė medžio šakos versija.

Geometrinės ir dinaminės medžių savybės miške ir šakų savybės medžiuose

Dr. R. Petrokas vertina Anykščių miškų urėdijos Troškūnų girininkijoje įveistus trešnės želdinius

Retų miško medžių rūšių tyrėjas

Baigęs LŽŪA Miškų fakultetą, **Raimundas Petrokas** 1987 m. pradėjo dirbti Raseinių miško pramonės ūkio Padubysio girininkijoje miško meistru. Prof. A. Gradeckui pasiūlius, 1995 m. jis pakviestas į Miškų instituto Miško želdymo skyrių, kur pasirinko naują tyrimo sritį – retų atskirai augančių ir nykstančių medžių rūšių fitocenotinis vaidmuo bei raida Lietuvos miškuose. Kelerių metų tyrimo rezultatus Raimundas apibendrino disertaciniame darbe „Miškinės obels ir miškinės kriaušės fenotipinis kintamumas“. 2006 m. jį sėkmingai apgynė LŽŪU ir Miškų instituto Miškotyros mokslo krypties taryboje. Jam suteiktas biomedicinos mokslų daktaro laipsnis.

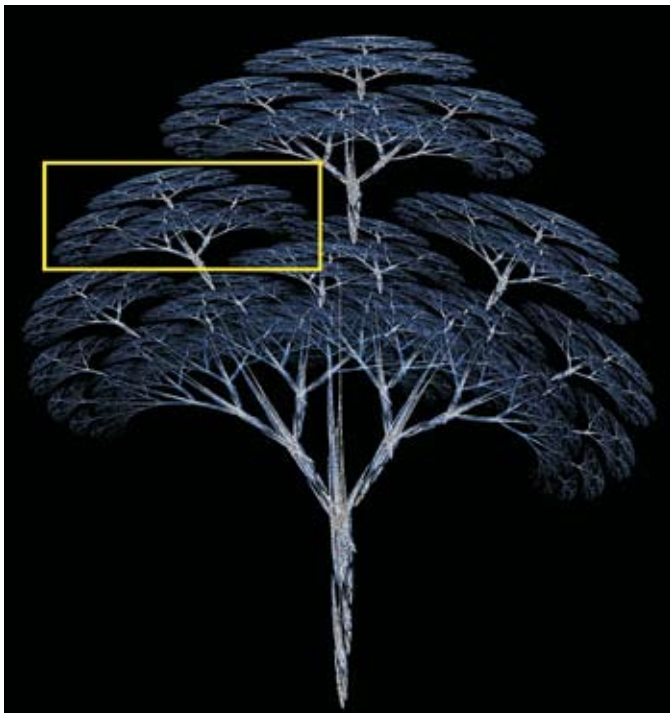
Jaunasis mokslininkas tyrė trešnės, vinkšnos, guobos bei skirpsto paplitimą, būklę, fenotipinį bei genetinį kintamumą Lietuvos miškuose ir atrinko vertingus individus, iš kurių suformavo genetinius išteklius. Pagal jo rekomendacijas Anykščių, Dubravos ir kitose miškų urėdijose įveistos atrinktų medžių kolekcinės plantacijos.

R. Petrokas įvertino retų medžių rūšių biogeocenotinį vaidmenį, įtaką medynų tvarumui bei talpumui, miško žvėrelių atrakcijai į miškų pakraščius didinti bei dirvožemio savybėms gerinti. Kadangi miškuose gali plisti ir kultūrinės kilmės kriaušės bei obelys, R. Petrokas išryškino ir aprašė miškininių jų giminaičių skiriamuosius požymius, parengė praktines rekomendacijas išsaugojimui ir panaudojimui, plėtojant artimą gamtai miškininkystę. Jis paskelbė 20 mokslinių bei kelis mokslo populiarinimo straipsnius, o drauge su kitais parengė monografiją „Retos medžių rūšys Lietuvos miškuose“ (išleista 2013 m.).

Raimundas dirba institute nesireklamuodamas, nuosekliai siekdamas užsibrėžto tikslo, kantriai į Girionis važinėja iš Kaišiadorių, kur žmona mokytoja meno mokykloje. Jis geranoriškas ir draugiškas su bendradarbiais.

Spažį pažymėjusiam 50-metį kolegai linkime kūrybinės bei asmeninės sėkmės.

Lietuvos miškų instituto bendruomenė

3 pav. Medžio fraktalinė struktūra (<http://sciencepark.etacude.com/simulations/fractal/fractal1.php>)

irgi pasižymi mastelio simetrija. Taigi visas miškas gali būti apibūdintas matematiškai ir struktūriniu bei funkcinio požiūriu atrodo, kaip sumažinta konkretaus medžio šakų versija (West ir kiti, 2009). Galima daryti prielaidą, kad medžių fraktalinėse struktūrose gali atsispindėti ekosisteminiai procesai ir juose dalyvaujančių miško organizmų veikla, keičianti buveinės sąlygas. Juk, anot Kriebitzsch ir kitų (2013), mišką sudarančio medžių ardo biomasės dalis yra didžiausia ir kontroliuoja daug svarbių ekosistemos funkcijų ir paslaugų. Apskritai, miško ekosistema yra savarankiška ir susireguliuojanti gyvųjų organizmų bendruomenė ir jos negyvoji aplinka, o visų natūralių, atvirų, sudėtingų, savarankiškų sistemų raidos įrašas reiškiasi kaip fraktalinės geometrijos funkcija. Fraktaliniai reiškiniai priklauso nuo iteracijos (lot. *iteratio* – kartojimas) ir grįžtamojo ryšio ciklą, užtikrinančių nuolatinį evoliucinį pokytį, kai įvesties įvairovės dėka gali atsirasti daugybė atmainų. Štai ažuolai, pvz., išsivystė į daugiau nei 400 rūšių medžių (Raye, 2012, <http://journals.iss.org/index.php/proceedings56th/article/viewFile/1796/663>).

Čia būtina pastebėti, kad organizmo genai ir aplinka kartu nustoja jo fenotipą, kaip gyvavimo ciklą, kuris rutuliojasi dinamiškai per visą individo gyvenimą (Bonner, 1965, 1974). Kitaip tariant, šiuo konkrečiu atveju svarbesnis ne fenotipinis, bet gyvavimo istorijos dinaminis plastiškumas (Hutchings ir de Kroon, 1994).

Gamtoje sunku rasti sistemą, kuri nekistų laike. Laikas iš tiesų yra „holografinis“ ir rutuliojasi „fraktaliniu“ būdu (Murphy, 2013, <http://consciouslifeneews.com/time-torsion-conscious-holographic-universe/>). Fraktalinė geometrija iš esmės yra chaoso geometrija, nes chaotinės sistemos atraktorius (t.y. sistemos fazinė trajektorija,

laikui artėjant į begalybę) yra fraktalas. Chaotiško proceso istorija išlieka fraktalinėje struktūroje (Stone ir Ezrati, 1996). Visos ląstelės, organai, gyviai, visuomeninės organizacijos ir ekosistemos naudojasi šiuo esminiu procesu sąlytyje su aplinka. Tiriant biologinius procesus svarbu žinoti, kaip kinta laike tam tikri sistemos parametrai, teikiantys informacijos apie tos sistemos elgseną arba vystymąsi laike. Fraktalinės sistemos elgseną arba vystymąsi galima prognozuoti priklausomai nuo to, ar joje gali nusistovėti pusiausvyra arba periodiniai svyravimai. Pvz., ryšiui tarp medžio būklės (defoliacijos laipsnio) ir jo kamieno skersmens prieaugio būdingos kelios homeostazės (gr. *ὁμοιος* + *στάσις* – panaši + būklė) būsenos. Didėjant medžio defoliacijai nuo 0 iki 30 proc., prieaugis beveik nesikeičia; defoliacijai „peržengus“ 35-40 proc. ribą, prieaugis smarkiai mažėja, kol pasiekia antrąją stabilią būseną – tarp 60 ir 80 proc. Defoliacijai viršijus 80 proc., prieaugis vėl stipriai krenta ir medis žūna (Ozolinčius, 2009). Fraktalinėje sistemoje pusiau autonominiai agentai veikia pagal tam tikras taisykles, taip praplėsdami sistemos ribas, pvz., atitikties (Fryer ir Ruis, 2004, <http://www.fractal.org/Fractal-systems.htm>). Fretwell ir Lucas (1970) susiejo atitikties ir buveinės sąvoką su pastarojoje gyvenančiais organizmais. Wiens (1989) laikė šį organizmų atitikties įnašą buveinės atitikties potencialu, kuris suteikia teorinį pagrindą buveinių kokybei (Garshelis, 2000, Railsback ir kiti, 2003). Vis dėlto, gamtoje dažniausiai sutinkamos chaotinės sistemos, o kitos yra išimtis ir tik supaprastinti realių netiesinių sistemų modeliai.

Tad kokius dėsningumus galima įžvelgti miško sistemose? Atsakymą į šį klausimą gali rasti kiekvienas, nes tvarkos chaose yra tiek, kiek mes jos sugebėjome apibrėžti.

Naudota svarbesnė literatūra: Bonner J.T. 1974. On Development: The Biology of Form. Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts, 282 pp.; Davis M.B., Shaw R.G., Ettersson J.R. 2005. Evolutionary responses to changing climate. *Ecology* 86(7): 1704–1714; Fretwell S.D., Lucas H.L., Jr. 1970. On territorial behavior and other factors influencing habitat distribution in birds. I. Theoretical development. *Acta Biotheoretica* 19: 16–36; Hutchings M.J., de Kroon H. 1994. Foraging in plants: the role of morphological plasticity in resource acquisition. *Advances in Ecological Research* 25: 159–238; Kriebitzsch W.-U., Bültmann H., von Oheimb G., Schmidt M., Thiel H., Ewald J. 2013. Forest-specific diversity of vascular plants, bryophytes, and lichens. In: Integrative approaches as an opportunity for the conservation of forest biodiversity. Kraus D., Krumm F. (eds.). European Forest Institute, pp. 158–169; Raye J. 2012. Fractal Organization Theory. In: Proceedings of the 56th Annual Meeting of the ISSS - 2012, San Jose, CA, USA, 17 pp.; Stone L., Ezrati S. 1996. Chaos, cycles and spatiotemporal dynamics in plant ecology. *Journal of Ecology* 84: 279–291; West G.B., Enquist B.J., Brown J.H. 2009. A general quantitative theory of forest structure and dynamics. *PNAS* 106(17): 7040–7045; Wiens J.A. 1989. The ecology of bird communities. Vol. I. Foundations and patterns. Cambridge University Press, Cambridge, 539 pp.; With K.A., King A.W. 1997. The use and misuse of neutral landscape models in ecology. *Oikos* 79: 219–229.

8 varomi ratai;
Svoris nuo 5000 kg;
LogMax kirtimo galva;

Strėlės siekis iki 10 m;
Mažas slėgimas į dirvą;
Kubota arba John Deere varikliai.

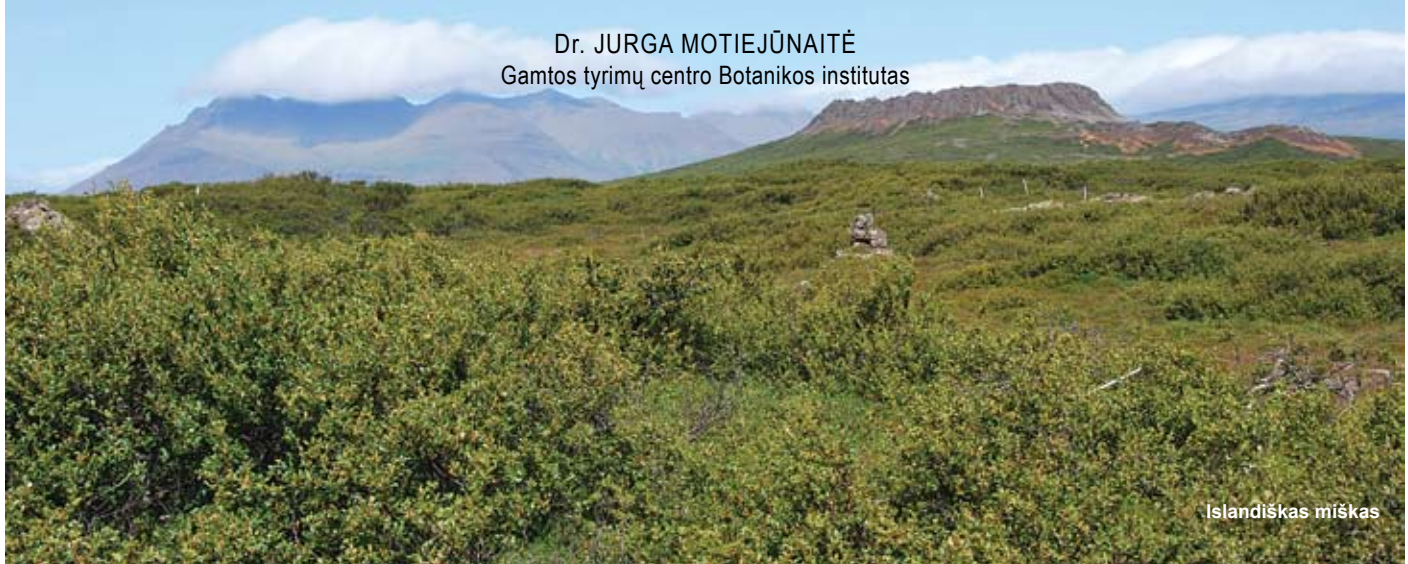
MEDVEŽĖS - MEDKIRTĖS - COMBI

www.miskams.lt

Tundra ir miškatundrė arba miškas, kuriame paklydus tereikia atsistoti

Dr. JURGA MOTIEJŪNAITĖ
Gamtos tyrimų centro Botanikos institutas

Islandiškas miškas

(Tęsinys. Pradžia – nr. 9)

Kalnų tundros augalams neretai būdinga dar viena savybė – gauruoti lapai, kurie tarsi kailinukai apsaugo žiedus ir bręstančias sėklas nuo temperatūros svyravimų. Bene geriausiai žinomas tokių augalų pavyzdys – liūtpėdės, dažnai vadinamos vokišku vardu edelveisai. Daugelis tundros augalų dar ir labai ekonomiškai: trumpą vasaros šviesą ir šilumą naudoja žiedams užauginti ir sėkloms subrandinti, o stiebai ir lapai dažniausiai lieka trumpi ir nedidukai. Žemas ūgis saugo

ir nuo stiprių vėjų. Dėl tokio augimo būdo šiltesniuose kraštuose tundros augalai neišlaiko konkurencijos su vešlesniais šiltesnio klimato giminačiais, todėl prieš tūkstančius metų traukiantis ledynams traukėsi ir jie. Vidutinio klimato zonoje jų užsiliko tik kai kur, tokiose užuobėgose, kaip pelkės. Jie daug kur yra saugomi kaip subarktinio klimato periodo reliktai. Turime tokių „užsilikėlių“ ir Lietuvoje: į Raudonąją knygą įtraukti beržas keružis ir pelkinė uolaskėlė.

Tačiau ne visi tundros augalai yra maži susitraukėliai, yra tarp jų ir mums įprastų dydžių. Kaip minėjau, stambesni žoliniai augalai užauga šlapynėse, o sausesnėse, bet labiau nuo vėjo apsaugotose vietose su storesniu dirvožemio sluoksniu auga baltai žydinti švedinė sedula (mums pažįstamų sedulų krūmų žolinė pusseserė) ar neįprastą, pirštuotą lapų formą turinčios rasakilos. Šiems žoliniams „milžinams“ ūgiu neprilygsta tikrosios tundros medžiai – pažeme šliau-

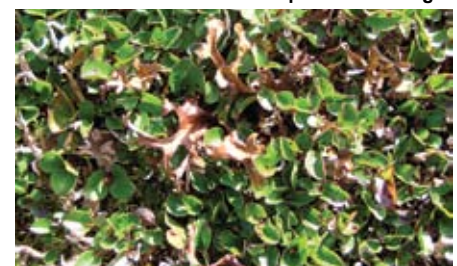
Beržynas Grenlandijoje

Viena iš šliaužiančių gluosnių rūšių

Žolinis karklas ir islandinė kerpena varžosi ūgiu

Piačialapio gauromečio žiedas

Tundros rasakila

Pelkinė uolaskėlė

žiantys gluosniai, o ypač mažiausias – žolinis karklas, kuris ūgiu sunkiai gali varžytis su stambesnėmis kerpėmis, tokiomis, kaip islandinė kerpena. Nors tundroje augalijos ir nedaug, tačiau dėl žemų temperatūrų jos liekanos pūva lėtai, sausa augalinė masė palaipsniui kaupiasi ir, žinoma, kada nors užsi dega. Natūralūs gaisrai tundroje vyksta kas 150-200 metų.

Nors tikrų miškų tundroje ir nėra, tačiau jau vasaros viduryje Arktyje galima visai neblogai pagrybauti: auga daug ir gražių lepsių, raudonviršių, yra ir kitokių grybų, daugiausiai lakštelinių, bet kai kurie iš jų gali būti labai nuodingi, nuodingesni net už raudonąją gražuolę – paprastą musmirę, kuri irgi auga net ir taip toli šiaurėje.

Uogavimas irgi populiarus tarp Arkties gyventojų. Populiariausios ir gausiausios uogos – girtuoklės ir ypač varnauogės. Girtuoklės čia auga ne ant mums įprastų aukštųjų krūmokšnių, bet driekiasi pažeme. O varnauogių dažnai būna taip gausu, kad tereikia brūkštelėti sauja ir ji bus pilna juodų uogų. Nors pačios uogos sprangios, bet iščiulpti gaivias jų sultis, nepraryjant kietos luobelės, – tikra atgaiva dirbant tundroje. O jei dažnai važinėjate šiaurinėje Norvegijoje, pavyzdžiui, Trumso apskrityje, tikriausiai pastebėjote kone ant kas antro namo užrašus: „Krøkebærsaft“ – ten parduodamos šviežiai spaustos varnauogių sultys. Šlapiose, pelkėtose ir toliau nuo jūros kranto esančiose vietovėse

Švedinė sedula

auga gardžiausios tundros uogos – tekšės, o derlingesnėse, nuo vėjų apsaugotose vietose pasitaiko ir mėlynių.

Tundroje menka gyvūnų įvairovė. Arkties tundros sausumoje gyvena tik apie 50 žinduolių rūšių, iš kurių bene būdingiausi – baltieji kiškiai, poliarinės lapės, šiauriniai elniai, lemingai ir tundros galiūnai avijaučiai. Dėl atšiauraus klimato tundroje visai nėra šaltakraujų gyvūnų – roplių ir varliagyvių, kuriems išgyventi reikalinga šilta aplinka.

Vasarą Arkties tundroje gausu paukščių, tačiau žiemoti lieka tik nedaugelis, pavyzdžiui, krankliai, baltosios pelėdos ar žvyrės. Kiti paukščiai išskrenda į šiltesnius kraštus – vieni nuskrenda į pietus tik apie 6000 km (mažosios gulbės), o kiti kasmet suskraido į Antarktį ir atgal (poliarinės žuvėdros). Atšiauriausioje Antarkties tundroje palei vandenyno krantus gyvena pingvinai. Tačiau viena gyvūnų grupė tundroje tiesiog tarpsta – tai vabzdžiai, ypač dvisparniai, tokie kaip uodai, mašalai, sparvos

Žolinis karklas – moteriškas augalas su raudonais žiedynais

ir akliai, kurių milijardinės ordos varo iš proto šiltakraujus tundros gyventojus. Žmonės nuo jų ginasi dideliais insekticidų kiekiais, tačiau išnaikindami būrius kraujasiurbių jie tuo pačiu pasmerkia badui daugelį šiais vabzdžiais mintančių paukščių. Be dvisparnių vabzdžių, gyvena ir vabalai, drugiai, netgi kamanės. Pastarosios skiriasi nuo šiltesniuose kraštuose gyvenančių giminaičių storesniu „kailiuku“ ir stipresniais sparnelių raumenimis, nes joms tenka ilgokai virpinti sparnelius, kad sušiltų.

Kad ir kokia būtų atšiauri, tundra, kaip ir kiti pasaulio biotai, taip pat kenčia nuo intensyvios žmogaus veiklos, mat, joje glūdi daug naudingų iškasenų: naftos, aukso, urano, kurių išgavimo darbai negrįžtamai suniokoja didžiulius plotus, sunaikina augaliją ir gyvūniją. O jai atsikurti reikia daug daugiau laiko nei kokiame kitame biome. Kalnų tundros augalija ir gyvūnija kenčia nuo turizmo ir nuo grobuoniško dekoratyvių augalų rinkimo, ypač tankiau žmonių gyvenamose vietose. ■

Medžių riba kalnuose

Bepradedanti augti ryškiai žalia Abrotanella pagalvėlė

AUTORĖS nuotraukos

Kėdainių miškų urėdijoje apsilankius

J. JUOZO GIRINO nuotrauka

Prof. STASYS KARAZIJA
Miškų mokslo senjorų klubo pirmininkas

Šiomet gegužės 9 d. įsteigtas Miškų mokslo senjorų klubas „Giriūnai“, vienijantis miškininkus senjorus, dirbusius Lietuvos miškų institute, LŽŪU, KMAI kolegijoje, Valstybinėje miškų tarnyboje, Valstybiniame miškotvarkos institute, Dubravos EMM urėdijoje. Vienas iš miškų mokslo senjorų klubo veiklos tikslų ir uždavinių – palaikyti kontaktus su miškų urėdijomis, susipažinti su jų veiklos ypatumais, teikti konsultacijas įvairiais ūkininkavimo miškuose klausimais, propaguoti geriausius ūkininkavimo pavyzdžius. Žinodami, kad Kėdainių miškų urėdijoje atliekama nemažai inovatyvių ir bandymų pobūdžio darbų, nusprendėme pirmiausia apsilankyti šioje miškų urėdijoje.

Rugsėjo 18 d. surengtoje išvykoje dalyvavę klubo nariai Stasys Karazija, Antanas Juodvalkis, Algimantas Gradėkas, Jonas Grigaliūnas, Albertas Vasiliauskas, Julius Danusevičius, Rimvydas Gabrilavičius, Juozas Jonikas, Laima Skuodienė Kėdainių miškų urėdijoje detaliau susipažino su miško selekcinės sėklininkystės objektais, kuriuos išsamiai pristatė miškų urėdas Juozas Girinas, taip pat išvykoje į miškus dalyvavęs vyriausiasis miškininkas Kazys Vutencas, apsilankytų girininkijų girininkai.

Skaistgirio girininkijoje įspūdį paliko du ąžuolai. Tai gamtos ir istorijos paminklu

Naujos medelyne pristato miškų urėdas
J. Girinas

tapęs Šaravų ąžuolas (nudžiūvęs 2010 m.) ir netoliese augantis gražiausias Kėdainių miškų rinktinis ąžuolas, pažymėtas Nr. 75 (apie 200 metų, 33 m aukštis, 87 cm skersmuo, tūris virš 8 m³). Nuo šio ąžuolo, aptvėrus palajį vielos tinklu, pernai surinkta 160 kg gilių. Abu ąžuolai klonuoti, jų palikuonys auga įveistoje paprastojo ąžuolo sėklinėje plantacijoje ir ąžuolų šeimų bandomuosiuose želdiniuose. Apžiūrėti kiti objektai – populetumas ir juodaksnio sėklinė plantacija Ažuoloto girininkijoje, įvairių alksnių rūšių sėklinės plantacijos įveisimo paruošiamieji darbai Josvainių girininkijoje bei paprastojo ąžuolo sėklinė plantacija ir šeimų bandomieji želdiniai Lančiūnavos girininkijoje. Apie juos detaliau.

Populetume sukaupia 33 geriausi Lietuvos hibridinių drebulių ir 19 geriausių Europos tuopų klonai. Populetumas skirtas ne tik tyrimui, bet ir kaip sodinamosios medžiagos bazė greitos apyvartos želdiniams, ūglius (o drebulių ir šaknis) panaudojant vegetatyviniam dauginimui. Juodaksnio sėklinė plantacija įveista buvusio kariškių stadiono vietoje. Pirmos kartos plantacija įveista 1997 m. panaudojant klonus iš visos Lietuvos ir Švedijos. Ji pradėjo derėti 2005 m., o per pastaruosius trejus metus vidutiniškai kasmet surinkta po 14,3 kg I kokybės klasės sėklų. Antros kartos juodaksnio sėklinė plantacija įveista 2013 m. panaudojant

30 klonų iš Šiaulių miškų urėdijoje esančių juodaksnio šeimų bandomųjų želdinių. Juodaksnio, gauruotojo alksnio (*Alnus x hybrida*) ir baltaksnio sėklinę plantaciją ruošiamasi įveisti, tikintis gauti daugiau nei įprastai gamtoje gaunama hibridinio gauruotojo alksnio (motininis augalas *A.incana*) sėklų. Paprastojo ąžuolo sėklinė plantacija 21 ha plote pradėta sodinti 2006 m. (183 klonai iš 11 miškų urėdijų 28 medynų). Numatoma padidinti kai kurių klonų rametų skaičių, pasodinti ąžuolų – senolių palikuonių. Šioje plantacijoje pernai jau surinkta 269 kg gilių.

Ažuolo sėklinėje plantacijoje racionaliai panaudojama žemė – tarpueiliuose tarp ąžuolų auginami karklai

Ateityje ji turėtų patenkinti visos Lietuvos poreikius.

2010 m. rudenį įveisti paprastojo ąžuolo šeimų bandomieji želdiniai (sodinta 130 šeimų ąžuoliukai, tarp jų – ir aukščiau minėtų ąžuolų galiūnų palikuonys). Priminsiu skaitytojams, kad šeimų ąžuoliukai sodinti grupėmis po 16, pakartojant trijuose skirtinguose blokuose.

Išvykos dalyvius sužavėjo ir centrinis medelynas, esantis prie Kėdainių, Janušavos kaime, kurio pradžia siekia 1931 metus. Medelyne įrengta laistymo sistema, dauginimo šiltnamiai, auginama daugiau negu 100 medžių rūšių sėjinukų dekoratyvinio apželdinimo tikslams. Norėčiau pažymėti tris išskirtinius šio medelyno bruožus:

1. Medelyno darbams reikalingų mechanizmų pilnas kompleksas, kurių dalis pagaminta specialiu užsakymu Lietuvos įmonėse pagal šios miškų urėdijos darbuotojų (daugiausia – miškų urėdo) paruoštus konstrukcinius sprendimus;

2. Medelyne išvystytas selekcinis darbas;

3. Įgyvendinta kelios detalios paruoštos specializuotos sodinamosios medžiagos išauginimo technologijos (atviro grunto sistema, šiltnaminė sistema atviraime grunte, šiltnaminė ir grunto sistemos apribotomis šaknimis, skiepytų sodmenų auginimo apribotomis šaknimis ir grunte sistemos).

Racionaliai panaudota miško medelyno plėtrai Ažuoloto girininkijos miškuose buvusios rusų raketinės bazės apsauginės teritorijos žemė, įrengiant joje medelyno laukus.

Trijuose objektuose aptarti miško atkūrimo – medynų formavimo klausimai, taikomos miškų atkūrimo technologijos.

Pirmas diskusijų objektas – buvusio Josvainių girininko Juliaus Babiliaus iniciatyva 1954 m. iš europinio maumedžio, paprastosios eglės, paprastojo ąžuolo ir klevo sodinukų įveisti mišrūs želdiniai. Kadangi mišrių želdinių veisimo, medžių rūšių sąveikos medynų formavimosi procese dar gana daug neaiškumų, šio medyno augimo ir rūšių santykio kaitos analizė, manytume, verta didesnio dėmesio. Tiesa, šis medynas tyrinėtas, kai jam buvo 31-eri metai (A. Čeidos diplominis darbas, 1984, LŽŪA). Medynui pasiekus 59-erius metus tyrimą pakartojo miškų urėdas J. Girinas („Mūsų girios“, 2011, Nr. 1). Bet kadangi nebuvo sistemingo stebėjimo, į nemažai klausimų lieka neatsakyta, tarp jų – ir į klausimą, kodėl šiuo atveju eglė žymiai atsilieka augimu nuo ąžuolo.

Įsitikinome, kad ir sunkiuose, drėgnuose Vidurio Lietuvos dirvožemiuose europinis

maumedis yra produktyviausia medžių rūšis, o kitų medžių priemaiša dar padidina jo produktyvumą.

Antras objektas – paprastojo ąžuolo bandomieji želdiniai Lančiūnavos girininkijoje, įveisti 2005 m. vietoj iškirsto eglės – beržo medyno. Sodinta grupėmis po 19 ąžuoliukų, grupių centrai kas 10 m, tarpuose – eglės ir gudobelės. Nors dėl šio ąžuolo želdinių veisimo metodo perspektyvų yra neaiškių bei diskutuotinų klausimų (grupių dydis, atstumai, tarpuose augančios rūšys, ugdymo ypatumai), šis miškų urėdo Juozo Girino pasiūlytas metodas taip pat vertas dėmesio.

Trečias objektas – hibridinės drebulės bandomieji želdiniai Lančiūnavos girininkijoje, įveisti 2004 m. iškirsto drebulyno su beržų ir baltalksnių priemaiša vietoje. Sodinta 625 vnt./ha. Dabar auga lyg dviardis medynas: 1-me arde hibridinės drebulės, 2-me – mišrus D,B,U,J,Bt,Skr savaiminis jaunuolynas. Rezultatai apžvelgti spaudoje (J. Girinas, „Mūsų girios“, 2013, Nr. 3). Nors gali būti diskutuojama ir reikalingi tyrimai dėl sodinimo vietų skaičiaus ir tolimesnių (po pasodinimo) veiksmų, bet akivaizdu, kad miške puikiai auga niekam nekenkdamas hibridinės drebulės plantacija. Todėl nesusprantama, kodėl nenorima įteisinti jų veisimo IV grupės miškuose, apsiribojant vien ne miško žemėmis, nes tai neperspektyvu miško selekcijos rezultatų taikymo miškininkystės praktikoje požiūriu.

Medžių rūšių introdukcijos srityje taip pat pamatėme nemažai įdomaus. Tai platanalpio klevo klonų rinkinys (122 skirtingų medžių iš įvairių Europos šalių, iš jų – 61 iš Lietuvos; įregistruotas EUFORGEN duomenų bazėje) ir mandžiūrinio riešutmedžio (su L, A, K, E) bandomieji želdiniai (įveisti iš Dubra-

Hibridinės drebulės 8 metų želdiniai

vos EMM urėdijoje esančios riešutmedžių plantacijos sėklų).

Tradiciškai šalia plečiamame „Neregėtos Lietuvos“ ąžuolyne išvykos dalyviai su Kėdainių miškininkais pasodino atminimo ąžuolą miško selekcininkui Stasiui Tuminauskui.

Malonu buvo pamatyti ne tik šiuos Kėdainių miškininkų sukurtus originalius gamybinės bei mokslinės paskirties objektus, bet ir gėrėtis miškų urėdo Juozo Girino entuziazmu, giliomis profesinėmis žiniomis, sukaupta sumedėjusių augalų kolekcija ir plačiai taikomais neįprastais jų dauginimo būdais.

Kėdainių miškų urėdijoje taikomos pažangiausios sėklų rinkimo, dauginimo bei laikymo technologijos. Nepaisant papildomo darbo krūvio, bandomi nauji, netradiciniai miško želdinių veisimo bei medynų formavimo būdai. Kartu planingai vykdomi miško atkūrimo darbai. Manytume, kad šiai miškų urėdijai reikėtų suteikti eksperimentinės – mokomosios miškų urėdijos statusą, nes ji to verta. ■

„Neregėtos Lietuvos“ ąžuolyne pasodinus atminimo ąžuolą miško selekcininkui Stasiui Tuminauskui

Keliai – amžina miškininkų investicija

Rekonstruojamas kelias
Pandėlio girininkijos Roksalos miške

Važiuodami miškinga vietoje kažin ar susimąstome, kiek kainuoja užlyginti technikos išmuštas duobes, suremontuoti polaidžio išplautas įgriovias, sugadintas pralaidas? Rokiškio miškų urėdas Riman-tas Kapušinskas sako, jog kelių remonto bei priežiūros išlaidos labai didelės. Anot miškų urėdo, šiemet keliams remontuoti ir prižiūrėti miškų urėdijoms leista panaudoti daugiau lėšų nei ankstesniais metais. Todėl atsirado galimybė suremontuoti daugiau kelių, kuriais naudojasi valstybiniai miškininkai, privačių miškų savininkai ir apylinkių gyventojai.

Rokiškio miškų urėdijos šių metų užmojai dideli: suplanuota kapitališkai suremontuoti kelią Pandėlio girininkijoje, vingiuojantį per Roksalos mišką, bei Salagirio miško kelią, sujungiantį Kamajų girininkijoje Panemunėlį ir Salas. O kur dar kitų miško kelių lyginimas, žvyravimas, sniego valymas, miškų sausina-mo ploto priežiūros darbai!

„Kelias per Roksalos mišką neremontuo-tas daugybę metų ir buvo sunkiai pravažiuo-jamas. Jo kapitalinis remontas kainavo 280 tūkst. litų. Darbus atliko VĮ „Panevėžio regi-ono keliai“ ir pretenzijų kelininkams dėl dar-bų kokybės neturime“, – sakė miškų urėdas R. Kapušinskas. Nors miškų urėdijos balanse tik dalis šio kelio, miškininkai savo lėšomis sutvarkė jį visą – 6 km.

Anot miškų urėdo, remontuoti atskiras kelio atkarpas neefektyvu ir nelogiška, nes nebūtų apčiuopiamos naudos. O dabar, kai visa kelio atkarpa kapitaliai suremon-tuota, pasikeitusiomis važiavimo sąlygo-mis labiausiai džiaugiasi vietos gyventojai. Per Salagirio mišką vingiuojančio kelio Pa-nemunėlis – Salos kapitalinio remonto dar-bų konkursą laimėjo UAB „Rokmelsta“, 4 km kelio sutvarkymui reikės 287 tūkst. litų.

Nemažų lėšų reikalauja ir nuolatinė miško kelių priežiūra. Tai jų lyginimas, žvyravimas, pralaidų remontai, sniego valymas. Šiemet

šiems darbams Rokiškio miškų urėdija numa-tė skirti 363 tūkst. litų. Didesnė kelių priežiū-ros darbų dalis jau padaryta. Tačiau ta prie-žiūra, anot miškų urėdo, lyg pasaka be galo – nuolatinis darbas. Žiemą reikia valyti sniegą, pavasarį lopyti duobes, žvyruoti, remontuoti pralaidas, rudenį vėl lyginti, žvyruoti.

Labai svarbi ir valstybinės reikšmės miškų sausinamo tinklo priežiūra, nes bebrų tvindo-mi miškai išdžiūsta, juose mediena praranda kokybę. Užtvindymui jautrūs ir naujai pasodinti miškai. Šiemet miškų sausinamo tinklo priežiūrai Rokiškio miškų urėdija numačiusi panaudoti 253 tūkst. litų. Pasak miškų urėdo R. Kapušinsko, panaši suma miško sausinamo tinklo priežiūrai išleista ir pernai.

Šiemet svarbiausi sausinimo darbai jau įvykdyti: Juodupės girininkijoje suremon-tuota didžiausią žalą dėl tvindymo patyru-siam Ažubalių miške paviršinio vandens surinkimo sistema, išvalyti vandens nulei-dimo grioviai. Tokie pat darbai atlikti ir Sa-lagirio miške. Miškininkų dėmesio sulaukė ir tvindomas Vilkeliškio miškas Kamajų giri-ninkijoje.

Dėl dalies sausinimo darbų miškinin-kai tarėsi su Rokiškio rajono savivaldybe, iš dalies finansavusia greta valstybinių miškų esančiose žemėse vykdytus melioracijos įrenginių remonto bei priežiūros darbus ir bendrai kooperavo vykdomas užduotis. „Sutvarkius tvindomų dirvų melioracijos įrenginius nebūtų iš to jokios naudos, jeigu nebūtume tvarkę miško sausinimo sistemų – paviršinis vanduo iš miško griovių dirvas vėl būtų skandinės“, – apie ūkišką sutarimą dirb-ti ranka rankon su rajono savivaldybe dėstė miškų urėdijos vadovas.

*Parengta pagal laikraščio
„Gimtasis Rokiškis“ informaciją (2014 08 20)*

Per Kamajų girininkijos Salagirio mišką atnaujintas kelias sujungė Panemunėlį ir Salas

Rokiškio miškų urėdijos archyvo nuotraukos

Sprendimų ratas 2014

ASU spalio 2-4 d. vyko jau septintoji miško, medžioklės, aplinkos ir gyvulininkystės technologijų paroda „Sprendimų ratas 2014“. Joje dalyvavo apie 100 firmų, asociacijų, organizacijų, apie 200 augintojų, gamintojų iš Lietuvos ir užsienio.

Atidarydamas parodą ASU rektorius prof. A. Maziliauskas pabrėžė, kad „Sprendimų ratas“ vis labiau tampa tarptautine paroda, akcentavo socialinių partnerių bendradarbiavimo svarbą, o iš naujovių išskyrė ASU Karjeros centro organizuojamus „Kontaktų mainų“ renginius, kurių metu vyko neformalus darbdavių ir studentų susitikimai, galintys tapti naujų darbuotojų, praktikantų paieškos vieta.

Aplinkos ministras K. Trečiokas sakė, jog ši paroda padeda ugdyti gamtos saugotojus ir puoselėtojus. Ministras pasidžiaugė iš visos Lietuvos sugužėjusiais jaunaisiais miško bičiuliais, kurie čia rengė akcijas „Piešu mišką“ ir „Pažink mišką“, o nugalėtojams dalijo įdomius ir naudingus prizus. LR Seimo Biudžeto ir finansų komiteto pirmininkas, Lietuvos medžiotojų ir žvejų draugijos pirmininkas B. Bradauskas perdavė parodos dalyviams ir lankytojams premjero A. Butkevičiaus linkėjimus. Sveikinimo žodžius tarė žemės ūkio viceministras S. Cironka, Žemės ūkio mokslo ir technologijų parko direktorius V. Venskutonis, Lietuvos medžiotojų ir žvejų draugijos vicepirmininkas E. Tijušas. Skambant Vilniaus pučiamųjų medžioklės ragų klubo orkestro atliekamam Šv. Huberto maršui, parodos juostelę perkirpo K. Trečiokas, B. Bradauskas ir prof. A. Maziliauskas.

Pagrindinio paviljono centre savo veiklą pristatė Aplinkos ministerijos Miškų departamentas, Valstybinė miškų tarnyba, Generalinės miškų urėdija bei Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba. Lankytojai galėjo gauti konsultaciją iš šių institucijų specialistų. Didelę parodos paviljono dalį užėmė Kėdainių, Dubravos, Raseinių, Kazlų Rūdos, Veisiejų miškų urėdijų stendinės ekspozicijos, o lauko ekspozicijoje Dubravos ir Kauno miškų urėdijos pristatė medelynų produkciją.

Lietuvos medžiotojų ir žvejų draugijos ekspozicijoje buvo galima pamatyti gausias medžioklės trofėjų kolekcijas, įsigyti medžioklės amunicijos ir atributikos, gaminių iš kaulo, odos, kailio. Parodos dalyviai ir svečiai degustavo žvėrienos ir žuvies patiekalus, dalyvavo improvizuotose gamtos pamokose, galėjo pamatyti inkilų meistrų dirbtuves, stebėti tarnybinių ir medžioklinių šunų pasirodymus. Norintys išbandyti rankos taiklumą, galėjo tai padaryti kulkinių šaudymo pneumatiniiais ginklais ASU Kūno kultūros ir sporto centro improvizuotoje šaudykloje.

Dubravos EMM urėdijos paviljone – aplinkos ministras K. Trečiokas ir ASU rektorius prof. A. Maziliauskas

Surengta 14 seminarų, konferencijoje „Laukinių gyvūnų, miško ir žmogaus santykis“ atkreiptas dėmesys į afrikinio kiaulių maro plitimo prevenciją Lietuvoje. Gausiai miškininkų auditorijai pristatyta prof. R. Deltuvo parengta knyga „Ateities pradžia – tai mes. Povilas Matulionis“. ASU Miškų ir ekologijos fakulteto palapinėje „Pajausk miško galią“ ir Agronomijos fakulteto palapinėje „Klausk agronomo“ vyko specialistų konsultacijos, diskusijos su būsimaisiais studentais. Universiteto IV rūmų 1-ame aukšte veikė Slėnio „Nemunas“ ekspozicija „Nuo amato iki inovatyvaus verslo“. Greta mažieji parodos lankytojai galėjo dalyvauti *Wiking*, *Valtra*, *Zetor* ir kt. traktoriukų lenktynėse.

Parodos medaliais apdovanoti: Raseinių miškų urėdija – už atsakingą požiūrį į miško apsaugą ir aktyvų dalyvavimą parodose „Sprendimų ratas“, UAB *Rovaltra* – už traktorių *Valtra T213* su *Suokone* miškų frezeriu *MERIMJS 241STG*, UAB *August* ir *Ko* – už biologinio valymo įrenginį *AT*, redakcija *Mano ūkis* – už filmų ciklą „Mano miškas“ portale *manoukis.lt*, redakcija *Ūkininko patarėjas* – už interneto svetainę *ukininkopatarejas.lt*

MG inf.

Raseinių miškų urėdija apdovanota parodos medaliu

Pagerbtas knygos apie P. Matulionį autorius prof. R. Deltuvas

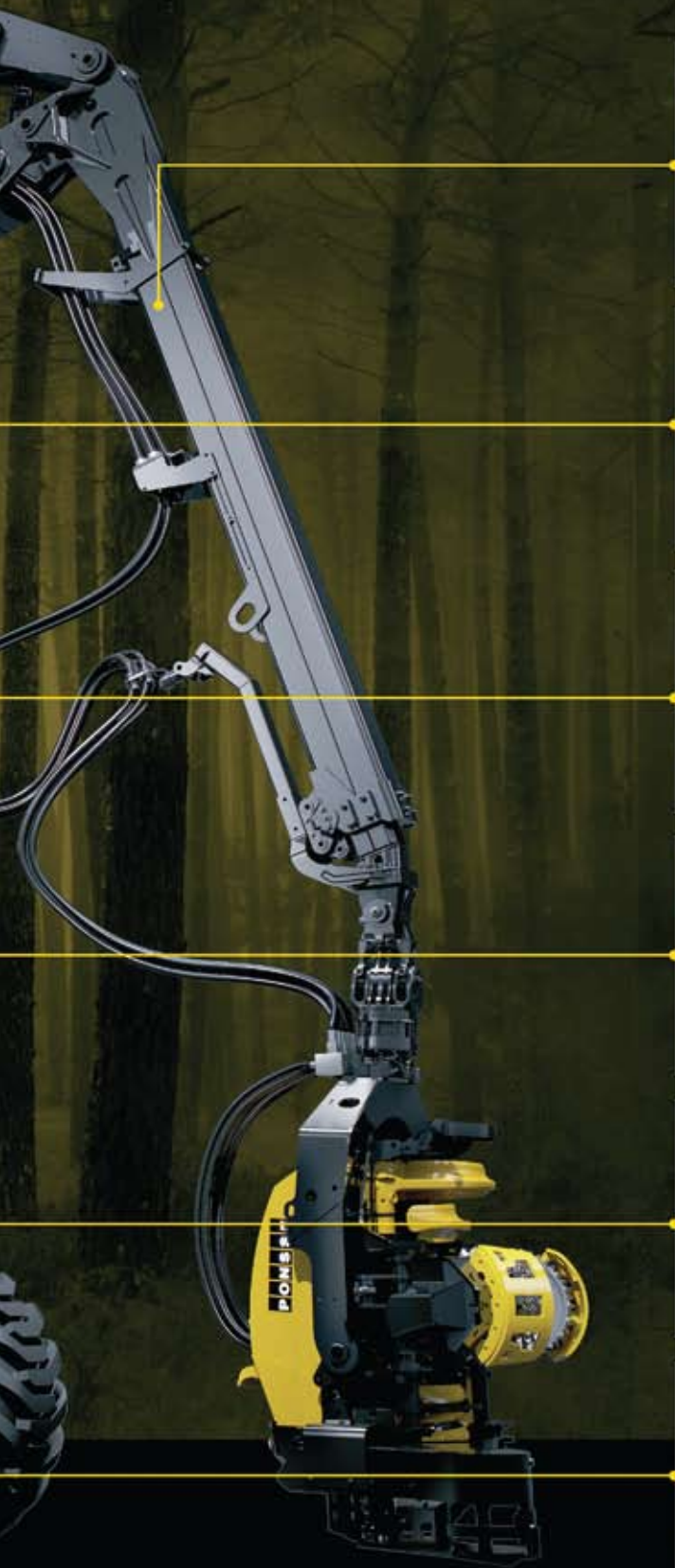
Aplinkos ministerijos Miškų departamento paviljone teikiamos konsultacijos

PONSSE SCORPION

UAB Konekesko Lietuva | Molėtų g. 13, LT-14262 Didžiosios Riešės k., Vilniaus r. |
Tel. 8 5 247 7400 | Faks. 8 5 247 7420 | info@kesko.lt | www.konekesko.lt

NAUJA PONSSE STRĖLĖ C50

Visiškai nauja strėlės geometrija ir išskirtinė dvigubos konstrukcijos strėlė juda virš kabinos. Puikus matomumas ir mašinos balansas. Ideali strėlės judėjimo geometrija. Siekis 10/11m.

MATOMUMAS, KOMFORTAS IR SAUGUMAS

Važiuklė su dviem besisukančiais sujungimo šarnyrais nepriekaištingai kopijuoja reljefo nelygumus. Patogiausia kabina, kada nors matyta miško technikoje, garantuoja efektyvų darbą net paskutinėmis ilgų darbo pamainų valandomis.

AŠTUONI RATAI

Puikus pravažumas ir svorio išbalansavimas nuolat garantuoja mažą slėgį į gruntą.

LYGIAVIMAS

Trijų dalių rėmo konstrukcija garantuoja geriausią komfortą operatoriui.

VARIKLIS IR HIDRAULIKA

210kW (205kW) galingumo variklis ir siurbiai (210cm³ Ponsse Scorpion ir 145cm³+190cm³ Ponsse ScorpionKing) sukuria ekonomišką galingumą.

STABILIZAVIMAS

Išmani stabilizavimo sistema kontroliuoja strėlės poziciją ir nuolat spaudžia rėmą svorio krytimi, tokiu būdu garantuojamas geriausias stabilumas rinkoje.

Ažuolynų atkūrimas Vaišvydavoš girininkijoje

VYTAUTAS RIBIKAUSKAS

Lietuvos miškininkų sąjungos organizuoto konkurso „Geriausiai ažuolynus atkuriantį girininkijai išaiškinti“ pirmajame etape Dubravos EMM urėdijoje Vaišvydavoš girininkija pripažinta geriausiai atkurianti ažuolynus. Šioje girininkijoje, kaip ir visoje miškų urėdijoje, ažuolams augti augaviečių nėra daug. Nepaisant to, vykdamas ažuolynų atkūrimo programą, jų plotai girininkijoje nuolat didėja. 1988 m. miškotvarkos duomenimis, girininkijos teritorijoje augo 84 ha ažuolynų (3,1 proc. visų medynų ploto), 2002 m. – 125,7 ha (4,3 proc.), 2012 m. – 136,4 ha (5,2 proc.). Per pastaruosius 20 metų girininkijoje pasodinta 17,9 ha ažuolynų, iš jų grynų medynų – tik 2,1 ha. Po 2010 m. škvalo girininkijoje ažuolynų nesodinta, nes reikėjo atkurti nuniokotus medynus ažuolui augti netinkamose augavietėse. Ažuolynų plotų padidėjimui turėjo įtakos ir tai, kad 2007 m. Vaišvydavoš girininkijos 265 ha Raželių miškas su labai derlingomis augavietėmis buvo perduotas Pajiesio girininkijai. Šių medžių atkūrimui išskirtas 5,5 ha ažuolo sėklinis medynas, 23 ažuolo rinktiniai medžiai, įveista 0,7 ha sėklinė plantacija bei 0,55 ha ažuolo palikuonių bandomųjų želdinių.

Girininkijoje pagal plotą vyrauja 60–100 metų ažuolynai, dauguma jų – mišrūs su egle medynai. Vidutiniai ažuolo medynų rodikliai: I-I a bonitetas, 0,74 skalsumas, 281 m³/ha. Tačiau yra sklypų, kur tūris 1 ha siekia 400 m³ ir daugiau.

Atskirai paminėti Kauno marių apsauginių želdinių ažuolynai, mišrinti su įvairiomis medžių rūšimis: egle, pušimi, maumedžiu, uosiu, liepa, klevu, baltalksniu bei įvairiais krūmais. Pasak miškininko Algirdo Kažemėko, Kauno marių šlaituose ažuolo želdinių mišrinimo su

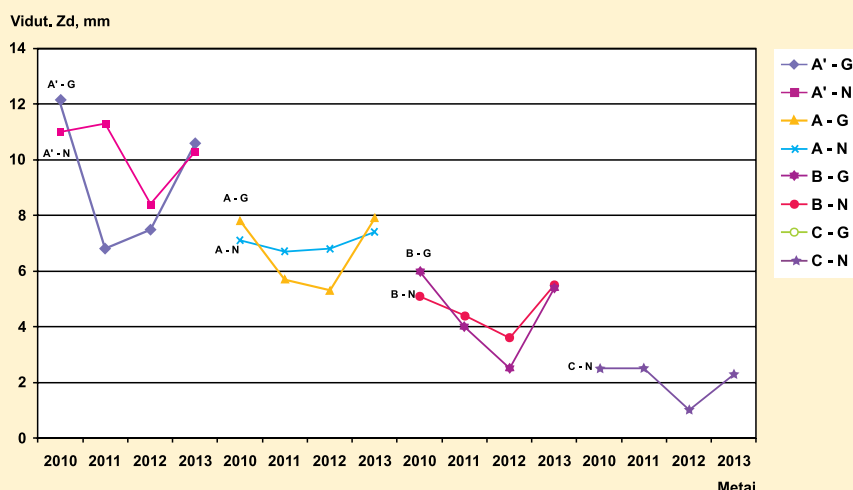
kitomis medžių rūšimis variantų buvo daugiau kaip 20, tačiau dėl įvairių priežasčių iki šiol jų išlikę gerokai mažiau. Sodinant Kauno marių apsauginius želdinius, Miškų instituto ir Dubravos miškų tyrimo stoties specialistai stengėsi įveisti tokius medynus, kurie ne tik tinkamai atliktų pakrančių apsaugos funkcijas, bet ir būtų ateityje vertingi objektai miškų moksliniams tyrimams.

Naujai įveisiamų ir atkuriamų ažuolynų augimo sąlygomis, sanitarinės būklės pokyčiais apie penketą metų domėjosi buvęs ilgametis Vaišvydavoš girininkijos girininkas Julius Kurlavičius. Tyrimo bareliuose jis stebėjo ažuolų augimo ypatumus, priklausomai nuo medžių mišrinimo būdų, atstumų tarp pasodintų ažuoliukų ir palydovinių medžių rūšių, atliko ažuoliukų genėjimo, siekiant išauginti bešakę medieną, bandymus.

Anot J. Kurlavičiaus, Nc augavietėje eglės augimu įaukštį ženkliai pralenkia ažuoliukus, dalis ažuoliukų skursta, net žūsta, todėl mišrinimo schema, kai sodinamos 2 eilės eglų ir 1 ažuolo, netinkama. Geresni rezultatai, kai sodinama 2 eilės ažuolo ir 2 eilės eglės arba, kai ažuolas su egle mišinami grupėmis. Kitų metų planuose – sodinti ažuolyną su egle, kur eglaitės bus sodinamos po 2-ąjį metų nuo ažuoliukų pasodinimo, tikintis, kad tada eglės nenustelbs ažuolų.

Tiriant ažuoliukų skersmens prieaugį priklausomai nuo atstumo iki greta augančių medelių, nustatyta, kad optimalu, kai atstumas tarp medelių – 2–2,5 metro. Ažuoliukų šakos genėtos 16 metų mišriame ažuolo – eglės medyje ankstyvą 2010 m. pavasarį, nupjaustant apatinės šakos iki 3,5–4 m aukščio. Stebėta nugenėtų ažuoliukų prieaugio į storį 1,3 m aukštyje dinamika. Nustatyta, kad pirmaisiais metais po genėjimo visų išsivystymo klasių medelių prieaugis į storį ženkliai sumažėjo, tačiau atsistatė ir lenkė

Atskirų klasių vidutinio ažuoliukų prieaugio į skersmenį kitimas (D1,3)

• A', A, B, C – klasės
• G – genėti, N – negenėti

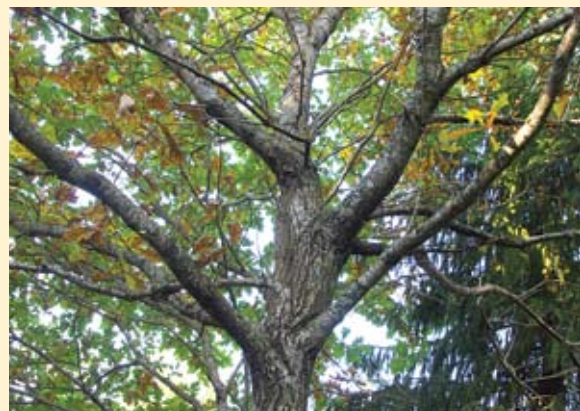
Buvęs girininkas J. Kurlavičius prie Vaišvydavo seniausio ąžuolo

kontrolinius medelius trečiaisiais po genėjimo metais (žr. pav.).

Nupjaustyty šakų žaizdos iki 4 cm skersmens visiškai apaugo po 3-ųjų metų. Neaptikta, kad per nugenėtų šakų žaizdas medeliai būtų pažeisti grybinių ligų. Nugenėtų ąžuoliukų priaugis į aukštą nežymiai lenkia negenėtų. Genint ąžuoliukus, tikslinga pašalinti daugiaviršūniškumą, paliekant vieną stipriausią ir tiesiausią viršūnę. Nors medelyne ąžuolo sodinukai auginami iš sėkliniuose ir pirmos selekcinės kategorijos ąžuolynuose surinktų gilių, gana didelis procentas jų išauga dviviršūniai ar daugiaviršūniai. ąžuoliukus

genėti, paliekant vieną viršūnę, matyt, tikslinga jau medelyno augynuose.

Tiriant ąžuoliukų skersmens ir aukščio santykį, pastebėta, kad medeliams pasiekus 7-8 cm skersmenį 1,3 m aukštyje, ženkliai sulėtėja priaugis į aukštį. Buvusio girininko J. Kurlavičiaus manymu, tam turi įtakos Vaišvydavo girininkijos nederlingos Nc augaviečių dirvos bei eglės stelbimas. Stebint ąžuolų vegetacijos periodą, nustatyta, kad Vaišvydavo girininkijoje vyrauja ankstyvos formos medžiai. Šios formos jaunų ąžuolų lajas šalnos pažeidžia labai nežymiai, tačiau medeliai nukenčia nuo lapus graužiančių kenkėjų. ąžuolų augimo stebėjimus atlikęs tik penketą metų, daryti apibendrinančias, kategoriškas išvadas miškininkas J. Kurlavičius nesiryžta, bet toliau šioje girininkijoje dirbdamas eiguliu tęsia ąžuolo želdinių stebėjimus. Kur mišriuose ąžuolo – eglės želdiniuose yra daugiau nei 600 ąžuoliukų, numatoma vykdyti ilgalaikius jų augimo stebėjimus, o iš atrinktų gero augimo, tiesių, apgenėtų ąžuoliukų bus formuojami našūs, aukštos prekinės vertės mišrūs ąžuolo su egle medynai. ■

Daugiaviršūnis ąžuolas

Iki 4 cm skersmens nupjautų ąžuoliuko šakų žaizdos apaugo po 3-ųjų metų

AUTORIAUS nuotraukos

– arčiau gamtos...

www.segris.lt

Naktinio matymo prietaisai, žiūronai, monokuliarai, lazeriai –

NAÏVIS

DIPOL

NAUJIENA!
Dipol termovizorius TG1

Ypač aukštos kokybės termovizoriai –

Optiniai taikikliai, žiūronai –

VALTRA

Asmeniškai Jums

GARANTIJA
3
METAI

GRÉGOIRE BESSON

Miškui skirtos diskinės akėčios

Darbinis ilgis 2,00 m 2,30 m 2,50 m Diskų skaičius 8 8 9 Disko skersmuo (mm) 660 660/710/810 660/710/810 Svoris 1875 kg 1930 kg 2060 kg Galingumas 110 AJ 130 AJ 150 AJ

RO
valtra

UAB „ROVALTRA“ – Vienintelis atstovas Lietuvoje, Kalvarijų g. 125-602, LT-08221, Vilnius
Tel. 8 5 2737000, faks. 8 5 2472085, mob. tel. 8 687 40042, el. paštas info@rovaltra.lt
www.rovaltra.lt

**Miškų urėdijų 2014 m. rugsėjo mėn.
parduotų apvaliosios medienos
sortimentų kainos, Lt/m³**

Sortimentas	2014 m. rugsėjo mėn. vidutinė kaina	Indeksas 2014 m. sausis=100	2014 m. sausio - rugsėjo mėn. vidutinė kaina
Pušies pjautiniai rąstai	229	99.6	229
Eglės pjautiniai rąstai	236	94.8	244
Ąžuolo pjautiniai rąstai	488	98.4	503
Uosio pjautiniai rąstai	257	98.5	249
Drebulės pjautiniai rąstai	157	104.7	153
Beržo pjautiniai rąstai	235	104.4	225
Juodalksnio pjautiniai rąstai	185	104.5	179
Pjautiniai spygliuočių smulkieji rąstai	174	95.6	179
Pjautiniai lapuočių smulkieji rąstai	147	105	142
Eglės popiermedžiai	101	88.6	110
Pušies popiermedžiai	100	90.9	109
Beržo popiermedžiai	104	101	104
Drebulės popiermedžiai	91	91.6	94
Uosio popiermedžiai	141	95.9	148
Plokščių mediena (spygliuočių)	83	94.3	87
Plokščių mediena (lapuočių)	79	89.8	85
Malkinė mediena	91	94.8	95
Iš viso apvalioji mediena	151	96.8	152

Kainos be PVM ir transporto išlaidų

GMU inf.

TENAX Tinklinės
medelių apsaugos TENAX

- didelis pasirinkimas, pastoviai turime sandėlyje
- atsparios UV spinduliams
- puikus kainos ir kokybės santykis

UAB „MMC Forest“

Nausodžio k., Vėžaičių sen., 96215 Klaipėdos r.

Tel. 8 673 51506 • El. paštas info@mmc.lt • www.miskui.lt

LİKMERĖ

**Dideliais kiekiais
superkame
beržo
rąstus nuo 16 cm skersmens**

**Informacija apie supirkimo kainas ir sąlygas internete www.likmere.lt
telefonu 8 340 60054
el. paštu info@likmere.lt**

Lietuvos medkirčiai pasaulyje septyniolikti

Lietuvos geriausi pjovėjai dalyvavo Pasaulio medkirčių čempionate, kuris vyko vaizdingame Šveicarijos Brienzo miestelyje rugsėjo 10-13 d. Mūsų šalies rinktinei profesionalių pjovėjų kategorijoje atstovavo jau patirties tokio rango varžybose turintys medkirčiai Gediminas Stasiūnas, Romas Balčiūnas ir Gintaras Karpavičius. Jaunių grupėje (iki 24 m.)

pirmą kartą varžėsi geriausias 2014 m. Lietuvos čempionato pjovėjas KMAI Kolegijos miškų ūkio III kurso studentas Andrius Mockus. Komandą lydėjo kolegijos lektoriai Nerijus Marcinkevičius ir Arūnas Jurkonis.

XXXI-asis čempionatas stebino aukštais rezultatais (pvz., vengras Robert Rittlinger grandinę pakeitęs per 8,7 s, pa-

saulio rekordą pagerino beveik 2 s), o tuo pačiu ir dideliu balų skaičiumi bendroje įskaitoje. Prieš 2-ejus metus Baltarusijoje vykusiame čempionate R. Balčiūnas (pjūklu *Husqvarna 576 XP*) surinko 1614 taškų ir buvo 6-as pasaulyje, o šiais metais, surinkęs taškų daugiau, liko tik 17-as. Beje, Romas šauniai pasirodė šakų genėjimo rungtyje – čia užėmė 5-ą vietą ir buvo

R. Balčiūnas tikslaus pjaustymo rungtyje

Šakas geni A. Mockus

apdovanotas garbės diplomu. Bendroje įskaitoje G. Karpavičius užėmė 39-ą, o G. Stasiūnas 69-ą vietą tarp 78 dalyvių. Pirmą vietą, surinkęs 1676 taškus, laimėjo vokiečių Uli Huber, antras – norvegas Kveseth Ole Harold L., trečias – baltarusis Shkudrou Siarhei. Tarp 26 komandų Lietuva užėmė 17-ą vietą, aplenkdamą labai stiprią Rusijos komandą, Lenkiją, Didžiąją Britaniją, Japoniją ir kitas šalis.

Jaunių grupėje, kurioje startavo dalyviai iš 23 pasaulio šalių, A. Mockus varžybas pradėjo labai neblogai (užimta 7-a vieta grandinės keitimo rungtyje). Po jos iš karto sekė kombinuoto pjaušimo rungtis: čia Andriaus ranka sudrebėjo, pradėdant pjauti pirmą rąstą iš „viršaus“, todėl užimta 16-a vieta. Po šios nesėkmės dar neatsigavęs, jis dar labiau suklydo tikslaus pjaušimo rungtyje (įpjovė į „lentą“), todėl čia užėmė tik 20-ą vietą. Kitą dieną medžio pjovimo rungtyje Andriui sekėsi neblogai – jo nupjautas medis nukrito 18 cm atstumu nuo už 15 m įkaltos gairėlės (užimta 8-a vieta). Paskutinėje, šakų genėjimo rungtyje jaunieji į startą stojo kartu su profesionalais, o šakas pradėjo genėti mažiausiai taškų po 4 rungčių surinkę dalyviai. Andrius suklydo tik kartą – paliktas per ilgą šakos kelmelis ir, praradęs 20 taškų, užėmė garbingą 8-ą vietą, o bendroje įskaitoje liko 13-as. Beje, prieš 2-ejus metus G. Stasiūnas pasaulio čempionate taip pat buvo 13-as tarp jaunių. Čempionu tapo Austrijos atstovas Morgenstern Mathias.

Organizatoriai pasirūpino, kad dalyviai po varžybų galėtų pailsėti, atsipalaiduoti, todėl laisvu metu daug keliavome: garlaiviu plaukiojome Brienzo ežere, aplankėme gretimus kurortinius miestelius, garvežio tempiamu traukinuku užkilome net į 2400 m aukščio kalną.

Nuoširdžiai dėkojame KMAI kolegijos direktoriui dr. Albinui Tebėrai, kuris įtikino Aplinkos ministeriją skirti lėšų tikrai nemažam startiniam čempionato mokesčiui (4000 €). Kaip ir kasmet, didelę paramą jautėme iš pagrindinio rėmėjo UAB HUSQVARNA LIETUVA, o spalvingais marškinėliais apdengė UAB „Omniteksas“.

ARŪNAS JURKONIS
KMAI kolegijos lektorius

Krito G. Karpavičiaus nupjautas medis

AUTORIAUS nuotraukos

Lietuvos medkirčių komanda

Kylame į 2400 m aukštį

Aštuntajame LMPF suvažiavime

Lietuvos miško ir miško pramonės darbuotojų profesinių sąjungų federacija (LMPF) vienija 38 profesines sąjungas (nariais yra Lietuvos baldų ir medžio apdirbimo įmonių darbuotojų, akcinių bendrovių „Grigiškės“, „Šilutės baldai“, „Klaipėdos kartonas“, Valstybinio miškotvarkos instituto ir 32 miškų urėdijų profesinės sąjungos).

Tradiciškai kas ketveri metai organizuojami LMPF vieniamų profsąjungų suvažiavimai. Šiemet spalio 16-17 d. LMPF aštuntasis suvažiavimas surengtas Molėtų rajone, Giraičių kaime įsikūrusiame seminarų ir konferencijų centre „Dubingiai“. Iš išrinktų 67 delegatų suvažiavime dalyvavo 62. Suvažiavimo darbui vadovavo Trakų miškų urėdijos profesinės sąjungos komiteto pirmininkas Juozas Ūsas ir AB „Šilutės baldai“ profesinės sąjungos komiteto pirmininkė Irena Šiaudvytienė.

Pasidalinti veiklos patirtimi ir siekiais atvyko Skandinavijos šalių profesinių sąjungų atstovai – Ole Kristian Paulsen (Norvegija, Industri Energi), Kenneth Joansson (Švedijos miško ir miško pramonės darbuotojų profesinė sąjunga), Lietuvos profesinių sąjungų konfederacijos pirmininkas Artūras Černiauskas bei LR Seimo narys Kazys Grybauskas, Generalinės miškų urėdijos vyr. patarėjas Andrius Vancevičius. Nepaisant pasitaikiusio lietingo oro, popietę svečiams surengta pažintinė išvyka į Aukštaitijos nacionalinį parką, Vašniūnų girininkijoje pabendrauta su Ignalinos miškų urėdijos administracija, atsakyta į abiem pusėms rūpinus klausimus.

Ataskaitiniame pranešime LMPF pirmininkas Petras Algirdas Rauka, nuo 1979 m. vadovaujantis šiai šakinei profesinei sąjungai, pažymėjo, jog per prabėgusius 4-erius metus nuo 7-ojo suvažiavimo profsąjungiečiams teko išgyventi nemažai gyvenimo pokyčių, rinkos ekonomikos padiktuotų iššūkių: bendra ūkio krizė, apie 30 proc. sumažėjęs darbuotojų atlyginimas, neužtikrintos socialinės garantijos, didėjanti bedarbiystė, emigracija ženkliai praretino profsąjungos narių gretas. Nors ekonominė krizė baigėsi, jos pasekmės tebejauciamos. Per sunkmetį LMPF neteko apie 600 narių (dabar vienija per 1650 darbuotojų). Nagrinėtos galimybės LMPF jungtis su chemijos pramonės, statybos, energetikos darbuotojų profesinėmis sąjungomis.

Tačiau profsąjungų atsinaujinimui, veiklos plėtrai nepakanka pasirašyti kolektyvinę sutartį. Profsąjungos bus patrauklios, skaitlin-

gesnės, kai įmonės darbuotojas, tapęs jų nariu, pasijus darbe saugesnis, orensis, kaip už sienos. Ar taip yra kasdieniniame gyvenime, kai įmonėse neretai darbo pamaina trunka po 12-13 val., dirbama slenkančiu grafiku ir naktimis, poilsui skirtomis dienomis, bet vengiama mokėti padidintą atlygį už viršvalandžius ir laikomasi principo: nepatinka toks darbas – būk bedarbiu, ateis kitas, nuolankesnis.... Todėl darbo ginčų komisijose nagrinėjami ginčai su darbdaviais ne tik dėl darbo apmokėjimo, bet ir dėl nuobaudų skyrimo ar neteisėto darbuotojų atleidimo.

Profsąjungų veiklos stimulas – turimos lėšos. Lietuvos profsąjungiečiai nuo seno kas mėnesį moka 1 proc. įmoką nuo atlyginimo, kai, pavyzdžiui, norvegų profsąjungos iš narių renka po 1,5 proc., švedų – iki 1,7-1,8 proc. įmokas. Žinoma, jų ir kitoks atlyginimo dydis. LMPF per 70 proc. surinktų nario mokesčio lėšų disponuoja įmonių profsą-

BRONISLOVO AMBROZO NUOTRAUKOS

jungos (dauguma jų išleidžia įvairioms narių rėmimo šalpoms) ir apie 30 proc. narystės lėšų pervedama į federacijos biudžetą. Federacijoje įsteigtas narių rėmimo „Solidarumo“ fondas. Deja, jis gana kuklus (rekomenduota kasmet įmokėti po 1 litą nuo kiekvieno nario, bet ir šias lėšas ne visos miškų urėdijų profsajungos sumoka).

Išklaustos svečių iš Skandinavijos šalių kalbos. Švedijos įmonėse praktikuojama 8 val. su 0,5 val. pietų pertrauka darbo dienos trukmė. Darbuotojams suteikiamos kasmetinės 25 darbo dienų atostogos, iš kurių privalomos 3 savaitės paeiliui. Darbo teisės pažeidimai sprendžiami teismuose. Priimant įmonėse į darbą naują darbuotoją ar atleidžiant buvusį, sprendimui priimti darbdavys kviečia ir profsajungos atstovus. Todėl skandinavų profsajungos įtakingos ir skaitlingos – vienija iki 70-90 proc. įmonėse dirbančių darbuotojų. Svečių iš Skandinavijos šalių manymu, esant ES šalyse darbo rinkai be sienų, visur turėtų būti taikomi panašūs darbo įstatymai, jų laikomasi, kuriamos oraus darbo sąlygos. To garantu yra veiksmingos profsajungos.

Lietuvoje profsajungos vienija vos apie 10 proc. valstybiniam sektoriuje dirbančių žmonių. A. Raukos teigimu, per ataskaitinių laikotarpių LMPF vadovybei teko įmonėse ginti tris profsajungų komitetų vadovus nuo nuobaudų ir atleidimo iš darbo. Tik Raseinių miškų urėdijoje pasiektas darbuotojų 100 proc. dalyvavimas profsajungų veikloje, apie 70-80 proc. darbuotojų yra profsajungos nariai Mažeikių, Tauragės, Trakų, Ukmergės miškų urėdijose. Kitur džiaugiamasi, kad neišsivaikšto... Net dešimtyje miškų urėdijų visai nėra profesinių sąjungų.

Kai kuriose įmonėse atsirado nauja profsajungų veiklos kryptis – jų kolektyvai, nebūdami profsajungos nariais, savo interesų atstovavimą patikėjo LMPF. Pasirašius kolektyvines sutartis, taip pasielgta Alytaus ir Šiaulių miškų urėdijose. Toks atstovavimas dar yra neįprastas, pasitaiko atvejų, kai eiliniai darbuotojai privengia rūpimais klausimais tiesiogiai kreiptis į Vilniuje esančią LMPF vadovybę, nes įmonės darbdavio gali būti ne taip suprasti ir įvertinti...

Nemažu profsajungos narių rezervu galėtų būti privačiame sektoriuje (miškų ūkio, medžio apdirbimo, medienos ruošos, logistikos ir kt.) dirbantys žmonės: jie ypač priklauso nuo darbdavio valios. Bet čia dar profsajungų „nearti dirvonai“...

LMPF veiklą dalykine ir finansine prasme pagyvino 2013-2014 m. vykdytas norvegų „Innovation Norway“ fondo ir norvegų profsajungų finansuojamas projektas „Deswood 2012/104627“, kurio eigą ir naudą suvažiavimo delegatams ir svečiams išsamiai pristatė federacijos pirmininko pavaduotoja Inga Ruginienė. Šiomet pasirašytas susitarimas su Šiaurės šalių profsajungų federacija nuo 2015 m. vykdyti bendrą BOA projektą, siekiant į profsajungas pritraukti naujus narius.

Lietuvos profesinių sąjungų konfederacijos pirmininkas Artūras Černiauskas sveikinimo kalboje pasidžiaugė, kad iš LMPF vadovybės visuomet sulaukiama pasiūlymų, produktyvių diskusijų svarstomais klausimais. Bet profsajungų veiklą silpnina susiskaldymas į mažas organizacijas. Jis kvietė plėsti narių gretas, geranoriškai susivienyti į bendrą stiprų profsajungų centrą. Ypač svarbu sutelktai visiems dirbti, kai Seime vyksta Darbo kodekso, kitų teisės aktų pataisų svarstymas. Ką nors praleidus, juose daryti naujas pataisas prireiks daugelio metų įdirbio. Už ilgametį, produktyvų darbą profsajungose A. Černiauskas įteikė padėką federacijos vadovui A. Raukai.

LR Seimo narys miškininkas Kazys Grybauskas taip pat paragino LMPF narius aktyviai dalyvauti diskutuojant Seime dėl Darbo kodekso pataisų. Jis pažymėjo, kad profsajungoms reikės dar nemažai padirbėti, keičiant šalyje požiūrį į žmogų – darbo jėgą ir jo santykį

Už sėkmingą bendradarbiavimą, įgyvendinant norvegų remtą projektą „Deswood 2012/104627“, kuratorius Ole Kristian Paulsen (dešinėje) įteikia padėkos suvenyrą LMPF vadovams A. Raukai ir I. Ruginienei

su darbdaviu, kad kiekvienas darbas būtų orus, tinkamai apmokamas. Už svarų indėlį dirbant LMPF šia linkme jis perdavė LR Seimo pirmininkės pavaduotojo Algirdo Syso padėkas federacijos vadovui Algirdui Raukai ir Raseinių miškų urėdijos inžinieriui, ilgamečiam profsajungos komiteto pirmininkui Algirdui Masaičiui.

Daug vilčių dedama į pernai LMPF pasirašytą pirmą Šakinę kolektyvinę sutartį su Generaline miškų urėdija, po kurios pasirašymo rekomenduota peržiūrėti kolektyvines sutartis ir miškų urėdijose. Susidariusias prielaidas pasirašyti tokį susitarimą, kas jame įsipareigota padaryti ir kas dar liko derybų objektu, sveikinimo kalboje apžvelgė Generalinės miškų urėdijos vyriausiasis patarėjas Andrius Vancevičius. Jis pasidžiaugė, kad LMPF vadovybė, kaip socialinis partneris, palaikė Generalinės miškų urėdijos poziciją priešinantį „Visuomio“ projekto diegimui, ginantis nuo kitų siūlymų reformuoti valstybinio miškų sektoriaus valdymą. Bet reikalavimas pakelti į prieškrizinį lygį darbuotojų atlyginimus, kai miškų urėdijos turi į valstybės biudžetą atiduoti 42 proc. gautų lėšų, yra neįrealus. Juolab, kai miškų urėdijose dirbančių darbuotojų vidutinis mėnesinis atlyginimas dabar yra per 3000 litų (gerokai didesnis už vidutinį šalies mastu). Anot A. Raukos, nuo 2015 m. pradžios perėjus įmonėse prie atsiskaitymo eurai, profsajungoms teks perrašyti kolektyvines sutartis.

Suvažiavime patvirtinta nauja LMPF veiklos programa 2015-2020 m., įstatai, kiti dokumentai. Atnaujinta LMPF vadovybė. Federacijos vadovu 35 metus buvusiam A. Raukai atsisakius šių pareigų, iš dviejų kandidatų (trakiškio miškininko Juozo Ūso ir Ingos Ruginienės) federacijos pirmininke su ilgamete perspektyva išrinkta Inga Ruginienė, nuo 2012 m. dirbusi LMPF pirmininko pavaduotoja. Kad geriau suprastų atstovaujančių miškininkų darbus ir lūkesčius, naujoji vadovė neakivaizdžiai studijuoja miškininkystę KMAI kolegijoje.

Surengtoje smagioje vakaronėje, kurioje koncertavo miškininkų ansamblis „Nalšia“, aptarta suvažiavimo eiga, išklausti svečių iš Skandinavijos palinkėjimai. Keliolika įmonių profsajungos komitetų pirmininkų bei kitų aktyvistų už ilgametį, kryptingą darbą paskatinti federacijos pirmininko padėkos raštais, o buvusiam LMPF pirmininkui A. Raukai įteikta kolektyvo simbolinė dovana – dviratis, kita atributika, kad išėjus į užtarnautą poilsį būtų ką saugiai vairuoti.

Kitą LMPF suvažiavimą nuspręsta surengti po 5-erių metų.

VACLOVAS TREPĖNAITIS

Kad pasimalkavimas netaptų paskutiniu...

Vilniuje, BNS konferencijų salėje spalio 2 d. Lietuvos miško savininkų asociacijos pirmininkas dr. Algis Gaižutis ir LR vyriausiojo valstybinio darbo inspektoriaus pavaduotojas Gintaras Čepas, laikinai vykdantis ir vyriausiojo valstybinio darbo inspektoriaus funkcijas, pasirašė šių įstaigų bendradarbiavimo susitarimą, siekiant saugesnio darbo šalies privačiuose miškuose. „Bendradarbiaudami su Lietuvos miško savininkų asociacija galėsime plačiau skleisti saugaus darbo kultūrą. Tikimės, kad asociacija paragins visus privačių miškų savininkus netoleruoti miške nelegalaus ir nesaugaus darbo, ypač su pavieniui samdomais asmenimis, supažindins juos su saugaus darbo reikalavimais“, – sakė po susitarimo pasirašymo G. Čepas.

LMSA pirmininkas dr. Algis Gaižutis pažymėjo, jog jau šį rudenį konkurse renkant pavyzdgingiausiai tvarkomą privačią miško valdą bus kreipiamas dėmesys ir į saugaus darbo kultūrą privačiame miškininkavime.

Glaudesnio bendradarbiavimo šioje srityje linkme eita ne vienerius metus. Anot LR vyriausiojo valstybinio darbo inspektoriaus pavaduotojo Gintaro Čepo, darbo inspektoriai kasmet rengia prevencines miško kirtaviečių tikrinimo akcijas, bendradarbiaudami su miškų urėdijomis veda konsultacinius seminarus. Už darbų saugą atsakingi miškuose dirbančių rangovinių įmonių specialistai, vadovai turi apmokytį saugaus darbo metodų ir kontroliuoti samdomus medkirčius, medienos vežėjus.

Bet miško kirtimo, medienos išvežimo darbai ir toliau išlieka padidinto pavojingumo – kasmet įvyksta po kelis mirtinus atsitikimus, susižalojama. Antai 2010 m. šalies miškuose žuvo 5 žmonės, sunkiai sužaloti 7 medkirčiai. Valstybinės darbo inspekcijos duomenimis, pernai miško kirtimo darbuose žuvo 4 žmonės, iš jų du – privačiuose miškuose. Šiomet VDI informuoja, kad iki ru-

dens miškuose buvo žuvę 4 medkirčiai, vienas – sunkiai sužalotas. Spalio 17 d. ryte Alytaus miškų urėdijos Dušnių girininkijos Einorių miške, kertamoje biržėje krisdamas nupjautas medis mirtinai traumavo individualios miško ruošos įmonės neapdairų 38 metų pjūklininką. Po savaitės Kėdainių rajono Daumantų kaimo miške taip pat virstančis medis kliudė nesaugiu atstumu stovėjusį 1978 m. gimusį medkirtį, kuris dėl patirtos galvos traumos mirė Kėdainių ligoninėje.

Nelaimių pasitaiko ir transportuojant medieną. Pavyzdžiui, šių metų rugsėjį privačios R.G. įmonės vairuotojui sužalojo koją iš miškavežio iškritęs kraunamas rąstas. Būtina ieškoti efektyvesnių prevencinių priemonių saugesniam darbui užtikrinti, ypač privačių miškų sektoriuje, kur vyksta tie patys medžiapjūtės, medienos transportavimo darbai.

„Miško kirtimo darbų privačiuose miškuose nemažės ir ateityje, nes pribrešta kirti-

mui pokaryje įveisti medynai ar savaiminiai želdynai. Norėtusi, kad dirbantieji šiuose miškuose jaustų poreikį saugiau ir atsakingiau dirbti, siektų žinių“, – sakė surengtoje spaudos konferencijoje LMSA vadovas dr. Algis Gaižutis. Jo pastebėjimu, saugiau dirbama stambesnėse privatus miško valdose, kurių savininkai miško darbams samdo profesionalias rangovines įmones, turinčias šiuolaikišką miško ruošos techniką, patyrusių medkirčių, arba įsigiję saugiam darbui reikiamų priemonių atsakingai dirba ir patys savininkai, jų šeimų nariai. Darbų saugos požiūriu rizikingiausia yra smulkių miško valdų savininkų, vadinamų malkautojų, grupė, kurie savo mišką prisimena tik artėjant būsto šildymo sezonui arba žiemą.

Iš tiesų prieš žiemą dažname pamiškio kaime galima pamatyti ne vieną atvejį, kai pasikvietęs vieną ar kelis talkininkus, dažnai bedarbius, įsidėjęs gerokai padėvėtus benzopjūklus, ūkininkas – miško savininkas sėda į traktoriuką ir darda į mišką malkauti. Ten paskubomis rėžia sausuosius, virtėlius medžius, nedėvėdami šalmy, neturėdami specialios medkirčio aprangos ir apavo. Pietums išgeriamas ir ne vienas „bambalis“ stipresnio alaus... O kirtimo metu visaip atsitinka: ir leidžiamas medis įkimba į gretimai augančio lają, ir lūžtančios šakos nukrenta pjovėjui ant galvos, ir pjūklą kelme prižnyba... Panašiai malkauja ir kai kurie kaimo gyventojai, pirkę iš girininkijų stačiu miškų menkaverčių medžių.

„Dirbant miške neblaiviams, praradus savisaugos jausmą, neturint saugių darbo priemonių ir aprangos, ypač padidėja rizika susižaloti ar net žūti“, – pastebėjo renginyje dalyvavęs G. Mocevičiaus firmos „Ginalas“ techninis konsultantas, LMSA saugaus darbo miške ekspertas Eduardas Derenka. Jo manymu, apie miškų ūkio darbų saugos svarbą reikėtų plačiau dėstyti

Pasirašius LR vyriausiojo valstybinio darbo inspektoriaus pavaduotojui G. Čepui (pirmas iš dešinės) ir LMSA pirmininkui A. Gaižučiui bendradarbiavimo susitarimą

AUTORIAUS nuotraukos

Pasimalkavimas privačiame miške

miško savininkams organizuojamuose mokymuose, kituose jų švietimo renginiuose. Per spaudos konferenciją atsakant institucijų vadovams G. Čepui ir A. Gaižuičiui į žurnalistų pateiktus klausimus, aptarti ir kiti darbo miške ypatumai, kai susidaro grėsmė pjūklininkui ar medienos traukėjui dėl prasto darbo organizavimo, miško kirtimo technologinių reikalavimų nesilaikymo. Sužaloti medkirtį gali miške esantys papuvę stuobriai, kurie paliekami kaip negyva mediena dėl gamtos sauginių reikalavimų. Tyko ir kiti pavojai, kilę dėl netikėtų gamtos sąlygų pokyčių.

Akcentuotos nelegalaus darbo pasekmės privačiame miške, kai už piliečio saugą niekas neatsako. Kaimo vietovėse esanti bedarbystė, o ir menka darbo biržos pašalpa verčia vos mokantį užvesti benzo-pjūklą bedarbį eiti į mišką malkauti, viliantis užsidirbti daugiau lėšų pragyvenimui ar... išgėrimui.

Sunku tikėtis, kad toks sezoninis pjūklininkas įsigis brangią medkirčio aprangą, šalną, kitas apsaugos priemones ar tai jam duos pasamdęs ūkininkas. Kas tokį padieniui samdomą medkirtį apmokys saugių darbo metodų? Esant tokiai situacijai, miške bus saugu tiek, kaip pasakytų tikintis žmogus, kiek dievulis duos...

Darbo inspektorių teigimu, pasitaiko atvejų, kai įvykus nelaimėi miške talkininkas ar padienis medkirtys neretai tik parvežamas namo ir paliekamas likimo valiai, verčiamas sakyti netiesą, kad susižalojo dirbdamas savo ūkyje, namuose. O tai – ir socialinė problema.

Reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad ne saugu miške dirbti su pjūklų vienu. Apie tai byloja prieš dvejus metus Kazlų Rūdos girioje, privačiame miške įvykusi nelaimė. Rudens savaitgalį atvažiavęs iš Vilniaus į tėviškę Kazlų Rūdos savivaldybėje miško

savininkas prie automobilio prisikabino priekabą, pasiėmė motorinį pjūklą ir netoli sodybos esančiame nuosavame miške ėmė laidyti sausuosius. Vyrui visą dieną neatsiliepiant į telefono skambučius, su nerimę artimieji paprašė kaimynų nueiti vakare į sodybą pažiūrėti, gal kas atsitiko. Pakeliui šie išvydo kraupų vaizdą – miško savininkas sužalota galva gulėjo prispaustas nuleisto medžio. Iškvieistiems gaisrininkams – gelbėtojams atkėlus medį, žmogus dar buvo gyvas. Jeigu būtų dirbęs ne vienas, operatyviai iškviesta pagalba, galbūt, jį dar galėjo išgelbėti.

Panaši nelaimė prieš kelerius metus atsitiko ir Kauno rajone, valstybiniame miške kertant nusipirktą statų mišką – kirtavietėje rastas medžio prispaustas negyvas medkirtys.

Pasirašiusieji šią sutartį tikisi, kad dviejų institucijų bendradarbiavimas nebus formalus, kad numatytos priemonės yra realios, siekiant apsaugoti žmonių gyvybę ir sveikatą miško darbuose, kad skatins ugdyti saugaus darbo įgūdžius ir išvengti skaudžių nelaimių miškuose.

VACLOVAS VIDUGIRIS

**Suomiškos
biokuro giljotinos AXER –
profesionalūs priedai
ekskavatoriams
ir miško mašinoms**

**Įdarbink savo
ekskavatorių
biokuro
gamybai!**

**AXER -
Skandinavijos rinkos
lyderis.**

**MMC
Forest**

UAB „MMC Forest“
Nausodžio k., Vėžaičių sen., 96215 Klaipėdos r.
Tel. 8 673 51506
El. paštas info@mmc.lt
www.miskui.lt

**SIP PROTECTION –
didžiausias dirbantiems miške rūbų,
avalynės ir darbo saugos priemonių
gamintojas Europoje**

UAB „MMC Forest“
Nausodžio k., Vėžaičių sen., 96215 Klaipėdos r.
Tel. 8 673 51506
El. paštas info@mmc.lt
www.miskui.lt

Pasirūpink saugiu ir komfortabiliu darbu miške...

Žodis skaitytojui

Mėgstu rudenį.

Dievinu jo spalvas. Koks dailininkas gali sukurti tokį šedevrą?! „Kaifuojų“ nuo tokių rudens dovanėlių!

Alpstu įsijautęs į dieviško spektaklio veiksmą: spektaklio apšvietėjas (Dievulis) įjungia ryto žarą, spektaklio dailininkas (Dievulis) lengvu rankos mostu kruvinai nudažo horizontą virš miško ir lyg gulfės plunksna perbraukia per pamiškės pievą padabindamas ją sidabrine pirmosios šalnos šarma, spektaklio dirigentas (Dievulis) mosteli lazdele ir spektaklio personažai (girių Karaliai) tirštą ryto tylą sudrebina toookiais balsais, kad ne vienas La Scalos ar Metropolitan Opera grandas nertų į krūmus iš gėdos. Deja, mielas skaitytoja, to žurnale neperteiksi net su geriausia nuotrauka. Galiu tik pakviesti jus kitąmet apsilankyti šio teatro ložėje, atsiprašau – bokštelyje.

Mėgstu rudenį.

Tik rudenį sužinai, kiek dar daug „ant Lietuvos“ likę tikrų gamtos vaikų. Juk, tik tikrą gamtos vaiką, nenugalimų jėgų priverstą naudoti velnio išradimą automobilį, spalio pabaigoje net porą savaičių, be perstojo ir per radiją, ir per televiziją, jau nebe pirmą dešimtmetį, įtaigiu balsu reikia įtikinėti: nebūk durnas; pirk naujas, geras žieminės padangas; bus daug pigiau, negu naujas, geras „pagrabas“.

O kur dar rudeniniai rypavimai, kad ragana saulė, pasukiojus laikrodžio rodykles, ima leisti per anksti, nors antys į mano pasėtas zizanijas, kažkaip ir be laikrodžių suskrenda lygiai po pusvalandžio, nusileidus dangaus karalienei.

Su hubertinėmis, mieli medžioklių bendrai ir jiems prijaučiantys...

PS. Nepamirškite ta proga su artimaisiais ir kaimynais pasidalinti Šv. Huberto dovanomis, kaip tą nebe pirmus metus daro Ažugirio medžiotojų klubo vyrai „iš pa Utenaas“. Juk puikesnio patiekalo, kaip iš laukienos, nė būti negali...

Smagios pažinties su Gediminu Tursa.

EUGENIJUS TIJUŠAS

Nematau grėsmių

*Vileišių giminės palikuonis, tremtinys, profesoriaus Tado Ivanausko auklėtinis, Vilniaus universiteto dėstytojas, vyriausiasis sovietinės Lietuvos jėgeris, aukšto rango nepriklausomos Lietuvos gamtosaugos valdininkas. Taip trumpai galima būtų pristatyti medžiotoją **Gediminą Tursą**. Jo pastangos padėjo plačiau atverti vartus į Lietuvą šiuolaikinei europietiskai medžioklės kultūrai. Vilniaus universiteto studentų, būsimų biologų, išmanančių ir šiuolaikinės medžioklės reikalus, rengimas; medžioklės trofėjų vertinimas ir jų parodų organizavimas; atrankinės stambųjų mūsų krašto žvėrių medžioklės principų propagavimas; smulkiosios faunos apsauga ir gausinimas – tai tik dalis G. Tursos pradėtų ar nuveiktų darbų. Garbaus jubiliejaus proga šiam žinomam žmogui žurnalas „Mūsų girios“ pateikė keletą klausimų.*

Didžioji Jūsų vaikystės dalis prabėgo tremtyje Sibire, vėliau sugrįžus teko slėptis nuo KGB (Valstybės saugumo komitetas), glaustis prof. Tado Ivanausko šeimoje. Kada Jūsų mintis ir jausmus užvaldė medžioklė, kuriai likote ištikimas visą gyvenimą? Kas paskatino, išmokė mylėti gamtą ir medžioti?

Lietuvos Nepriklausomybės Akto signataras, žinomas prieškario visuomenės ir politikos veikėjas, laikraščio „Lietuvos žinios“ įkūrėjas ir redaktorius Jonas Vileišis buvo mano senelis. Po nepriklausomybės atkūrimo jis buvo vidaus reikalų, vėliau – finansų ministras, Kauno burmistras, Lietuvos atstovas JAV.

Mano mama Birutė Vileišytė-Tursienė – J. Vileišio vyriausioji duktė. Paryžiaus Sorbonos universitete įgijusi aukštąjį išsilavinimą, ji dirbo Vytauto Didžiojo universiteto skaityklos vedėja ir rektorius prof. Mykolo Biržiškos padėjėja, tėvelis Karolis Tursa turėjo inžinieriaus išsilavinimą.

Sovietų Sąjungai okupavus Lietuvą, 1940 m., mano šeimą ištremė į Sibirą. Tėvelį dar Vilniuje atskyrė nuo mūsų ir išvežė į lagerį Krasnojarsko srityje. Mamą, vienerių metų sesutę Redą ir mane (tada teturėjau 7-erius metus) represavo į Altajaus kraštą. Sukrėstas šių įvykių senelis J. Vileišis netrukus mirė.

Išvykdama iš namų, be kitų daiktų mama pasiėmė Aušros Vartų Dievo Motinos paveikslą. Jį saugojome per visus tremties, pokario

medžioklei Lietuvoje sužlugti

metus, saugau jį ir dabar. Manau, kad šis paveikslas ne kartą padėjo mums išlikti gyviems. Kai mus plukdė į galutinę tremties vietą barža Obės upe, aš įkritau į vandenį. Mama puolė paskui mane ir išgelbėjo. Kitas stebuklas atsitiko vėliau, kai sesutė Reda susirgo kokliušu. Kadangi gydytojo arti nebuvo, aš su mama stipriai susukom sesę į antklodę ir tvirtai priirišom prie rogių, mama įsikinkė į jas ir per pūgą išbrido į Barnaulą, iki kurio buvo net 40 km. Pasiekė ligoninę, perdavė Redą medikams, o pati nualpo. Atsigavusi tuojau pat išvyko ir grįžo atgal.

Prabėgus 6-eriems tremties metams, mama su mumis ryžosi bėgti į Lietuvą. Nors kelionė į gimtinę buvo nelengva, ilga ir pavojinga, tačiau per stebuklą sėkmingai pasiekėme Kauną. Čia mus priglaudė Julija Matijošaitienė su dukterimi Meile (M. Lukšienė – žinoma pedagogė), vėliau trumpai gyvenome pas Antaną Žmuidzinavičių ir kt. Deja, sugrįžimo džiaugsmas truko neilgai. Mama pajutusi, kad mus susekė KGB, pasistengė, kad mane priglaustų senelio pažįstamas prof. Tadas Ivanauskas. Sesutei globėjų surasti nespėjo, tad paskutinę minutę ją nuvežė į vaikų namus. Netrukus mamą suėmė – ji atsidūrė kalėjime.

Pas Ivanauskus augau beveik 3-ejus metus. Profesoriaus žmona Honorata išmokė mane lietuviškai skaityti ir rašyti, nes tremtyje mama neturėjo laiko mūsų mokyti. Sibire, Rasskazikos kaime lankiau pradinę klasę ir baigiau nepilnas keturias klases. Prof. T. Ivanauskas man įskiepijo meilę gamtai, išmokė medžioti. Namuose jis turėjo daug knygų įvairiomis kalbomis apie gamtą, ypač apie paukščius. Aš jas vartydavau, kiek mokėjau skaičiau. Aplinkiniuose šlaituose buvo daug paukščių lizdų, kuriuos parodydavau profesoriui. Jis tuomet apie juos pasakodavo. Kartą nusivežė mane į ančių medžioklę Žuvinto rezervate. Tai buvo pirmoji mano medžioklė su profesoriumi. Gyvendamas pas prof. T. Ivanauską saugojau didelį Obelynės sodą – dendroparką.

Tarpininkaujant Justui Paleckiui, 1949 m. mamą paleido iš kalėjimo prižiūrėti sergančią poeto L. Giros žmoną Vilniuje. Kiek vėliau mama gavo pasą ir įsidarbino Dailės fondo bibliotekoje. Tada pasiėmė į sostinę ir mane su seserimi. Besimokydamas vidurinėje, T. Ivanausko rekomenduotas, dažnai lankydavausi VU Gamtos fakulteto Zoologijos katedroje, bendravau su mokslininkais, iš pradžių stebėjau, o vėliau bandžiau daryti paukščių ir žvėrių iškamšas. Fakultete lankėsi nemažai medžiotojų, be to, dalis mokslininkų taip pat buvo medžiotojai. Tai dar labiau sustiprino mano norą medžioti. Dirbdamas pas T. Ivanauską buvau susitaupęs pinigų, tačiau to neužteko šautuvui. Teko kartu su mama dar padirbėti valant kanalizaciją netoli namų Žvėryne. Kai sutaupiau apie 400 rublių, mamos gero pažįstamo operos dainininko ir medžiotojo Kipro Petrausko padedamas nusipirkau 16 kalibro šautuvą „Tula“. Būdamas dešimtoju jau medžiojau su Gamtos fakulteto medžiotojais V. Kondratenka, R. Kazlauskis, A. Mačioniu ir kt., kurie pasižymėjo ypač griežtu medžioklės taisyklių laikymusi. Tuomet nebuvo egzaminų, todėl tekdavo mokytis iš klaidų. Čia išmokau ir šovinius teisingai užtaisyti. Kadangi turėjau taiklią akį, buvau paskatintas lankyti stendinio šaudymo treniruotes – vėliau tapau net šios sporto šakos meistras. Po vidurinės mokyklos baigimo, studijavau biologiją Vilniaus universitete, jį baigęs, prof. T. Ivanausko rekomenduotas, įsidarbinau Valstybiniame gamtos apsaugos komitete (GAK).

Koks esminis įvykis ar paprasčiausias atsitiktinumas lėmė, kad Jums, turinčiam tokią „nepalankią“ sovietinei sistemai biografiją, buvo patikėtos šios pareigos?

Pradėjęs dirbti Gamtos apsaugos komitete 1959 m., jau buvau daugmaž patyręs medžiotojas, todėl mano žinios komiteto pirmininkui Viktorui Bergui patiko. Jis puikiai žinojo mano biografiją. Viena pirmųjų medžioklių su komiteto darbuotojais įvyko 1961 m. Šunskų miške. Išlindo per kokius 5 metrus nuo manęs šernų būrys. Sumedžiojau tik vieną. V. Bergas buvo netoliese. Per kitą varymą vėl išbėgo prie manęs šernai. Aš nešoviau, nes iš Vilniaus universiteto dėstytojų išmokau nemedžioti daugiau negu reikia.

Po medžioklės V. Bergas manęs klausia: „Kodėl nešovei?“. Aš jam atsakiau, kad užteks vieno. Šis mano atsakymas V. Bergui, matyt, patiko, nes ėmė dažniau kviesti mane į medžiokles.

1962 m. pradžioje V. Bergas man sako: „Važiuk į Joniškio rajoną, Daunoravos mišką. Ten atvažiuos Antanas Sniečkus ir kiti valdžios žmonės. Organizuok jiems medžioklę. Prisistatyk, kad esi iš Gamtos apsaugos komiteto.“ Nuvažiavau, su vietiniu girininku A. Andrašiumu apėjome būsimos medžioklės plotus. Plane pasižymėjau, kur lankosi šernai, kur – elniai, kiškiai.

Atvažiavo juodi limuzinai... Nedrąsiai prieinu prie LKP pirmojo sekretoriaus ir pasakau, kas ir iš kur esu, jog V. Bergas man pavedė padėti organizuoti medžioklę. A. Sniečkus tik ūsą pakraipė, o MA prezidentas Juozas Matulis paplekšnojo per petį: „Vaikeli, tau ne medžiokles organizuoti, o varnų lizdus draskyti.“ Gyvenome vargingai, mano paltukas buvo prastas, batai guminiai...

Medžioklė pasisekė – vadai nušovė 6 šernus, o A. Sniečkus – didžiausią. Tada dar ir 30 kiškių sumedžiota.

Po medžioklės sukūrėme du laužus – didžiausią svečiams, o mes, patarnautojai, susibūrėme prie mažesnio. Netrukus prie manęs priėjo A. Sniečkaus adjutantas ir sako: „Valdžia kviečia.“ Nuėjau. „Kaip

Ruošiantis rudeninei tetervinų medžioklei Šalčininkų r. Merkio aukštupyje. 1954 m.

atvažiuoti čia iš Vilniaus?“, – klausia. Atsakiau, jog autobusu. „Mes tave parvešime“, – pasakė. Kažkas iš atvykusiųjų tarė: „Norime, kad ir toliau mums padėtum medžioklės organizuoti.“ Beliko sutikti...

Apie tai papasakojau profesoriui Tadiui Ivanauskui. Šis pritarė: „Gerai, kad sutikai. Geriau tegul saviškis lietuvis prižiūrės valdžios medžioklės“.

Ilgai netrukus buvau iškvieistas pas KGB pirmininką generolą majorą Alfonsą Randakevičių, kuris vadovavo pirmųjų asmenų medžioklėms. Daug klausinėjo. Iš pokalbio supratau, kad jie viską apie mane ir mūsų giminę žino.

KGB per daug manimi nepasitikėjo. Pavyzdžiui, iš V. Bergo gaunu užduotį organizuoti medžioklę A. Sniečkui ir jo svitai Širvintų rajone. Pasikviečia KGB pirmininkas, nusako medžioklės detales. Su rajono gamtos apsaugos darbuotojais paruošiamė medžioklę. Tačiau tik medžioklės dieną, įsėdus į mašiną važiuoti, man pranešama, kad vykstame į Lazdijų rajoną.

Ne kartą pastebėjau, kad saugumiečiai tikrindavo mano kabinetą, man nesant sugebėdavo ir namus apšniukštinėti. Jie dažnai šukuodavo miškus prieš aukštų funkcionierių medžioklės. Po jų apsilankymų medžioklės plotuose žvėrių beveik nebūdavo. Ne kartą apie tai esu sakęs vyriausiajam jų vadui. Tik po griežtų priekaištavimų kareivai nustojo šukuoti miškus prieš medžioklės.

Dirbote Valstybiniame gamtos apsaugos komitete, kuriam vadovavo Viktoras Bergas. Ar tai buvo vienintelė Jūsų darbovietė? Kokie prisiminimai iš tų laikų, kokia tada buvo gamtosauga, kaip tvarkomi miškai, kaip vyko medžioklės?

Viktoras Bergas buvo Lietuvos patriotas, ne kartą pats dėl to nukentėjęs. Entuziazmo ir gyvybinės ugnelės jam netrūko. Darbo valandų nepripažindavo, neretai dirbdavo šeštadieniais ir sekmadieniais.

Po karo miško fauna buvo stipriai apnaikinta, todėl reikėjo riboti medžiojamųjų žvėrių kiekį. Kiekviename miške leista medžioti tik du kartus per sezoną. Gamtos apsaugos komitete buvau atsakingas už leidimų medžioti išrašymą. Tada buvo 149 medžioklės draustiniai

ir 5-6 specialūs medžioklės ūkiai. Pastaruosiuose medžiodavo aukščiausi valdžios pareigūnai. Jie ateidavo pas V. Bergą, o šis liepdavo man leidimus išrašyti ir nurodydavo, kokiame miške. Po savaitės ateina kiti valdžios atstovai, o V. Bergas vėl pasiunčia juos į tą patį mišką. Po medžioklės sulaukdavome piktų skambučių. V. Bergas apsimėdavo, kad nieko nežinojo. Eiliniai medžiotojai ėmė priekaištauti dėl medžioklių draustiniuose, kėlė nepasitenkinimą ir specialios paskirties medžioklės ūkiai. Norėdami sumažinti įtampą, ėmėme naikinti medžioklės draustinius, o dalį jų buvome priversti skirti tuometinės valdžios atstovams medžioti.

Pasinaudodami kaimynų lenkų patirtimi bei GAK pritarimu, Kauno medžiotojai pirmieji pradėjo formuoti medžioklės būrelius. GAK matė, kad būreliuose medžioklės buvo organizuojamos geriausiai – daugiau dėmesio skiriama medžiojamos faunos apsaugai ir globai. Pasiūlėme, kad medžioklės būrelių plotas priklausytų ne nuo medžiotojų, bet gyventojų skaičiaus. Medžioklės plotus skirstėme, atsižvelgdami ir į žemės derlingumą. Gimė posakis, kad į medžiotojus sunkiau įstoti negu į partiją, nes rajono draugijai buvo nustatyti limitai. Todėl respublikos aukščiausiosios valdžios atstovai beveik visi buvo medžiotojai. Rajoniniai vadukai, norėdami įtikti respublikinei valdžiai, stengėsi turėti savo medžioklės plotus. Neretai jie išnaudodavo eilinių medžiotojų būrelius, papildomai iš jų paimdami miško plotus, kuriuose ir patys medžiojo, ir svečius primdavo. Sunkiai sekėsi su karinių dalinių medžioklės plotais, nes ten visada trūkdavo tvarkos.

Medžioklės plotų nuomos sutartys reikalavo nemažai atsakomybės, nes jose buvo nurodyti ne tik bendro pobūdžio medžiotojų įsipareigojimai, bet ir konkretūs reikalavimai: šėryklų, lesyklų įrengimas, gyvūnų šėrimas, plėšrūnų, valkataujančių naminių gyvūnų naikinimas.

Ant eilinių medžiotojų pečių buvo užkrauta nemažai prievolių – ne tik tai faunos globa, bet ir žvėrienos paruošos. Ar daug medžiotojų tais laikais buvo susiaistę šiomis pareigomis?

Po karo medžioklės mastai buvo nedideli. Bebuvo likę apie 90 briedžių. Kai praėjusio šimtmečio 7 dešimtmetyje briedžių populiacija pasiekė 3000, nutarta kanopinių žvėrių medžioklės suaktyvinti. Kadangi gyvūnai – valstybės nuosavybė, iškilo problema, kaip realizuoti žvėrieną ir kokį mokesį už tai imti. Nutarta mokėti po 1 rublį už kilogramą. Galiausiai pasiūlyta priduoti žvėrieną į mėsos kombinatą, kuris pinigų už mėsą turėtų sumokėti į biudžetą, o medžiotojams atsiskaitytų už jų darbą. Gaila, kad pirmi sumedžioti briedžiai turėjo mažą svorį (už vieno briedžio mėsą įnešdavo po 46, 64, 72 rub. ir pan.), todėl pasiūlyta visus sumedžiotus briedžius pristatyti į mėsos kombinatus.

Tokiu pasiūlymu susidomėjo plano komitetas, kad briedieną (ir ne tik) galima būtų pardavinėti į užsienį ir gauti valiutos. Po didelių ginčų medžiotojų draugijoms imta mokėti už visą parduotą mėsą. Taip prasidėjo žvėrienos eksportas. Kadangi pradžioje sunkiai sekėsi, prie medžiotojų draugijos įsteigėme zoocentrą, kuriam pavestas ne tik briedienos, bet ir kitos žvėrienos pardavimas. Už visą realizuotą mėsą Medžiotojų ir žvejų draugija kasmet papildydavo savo kasą apie 3 mln. rublių. Ši finansinė injekcija padėjo draugiją pastatyti ant kojų. Kasą papildydavo ir mokesčiai už medžioklės bilieto išdavimą bei pratęsimą. Draugijos skyriai pradėjo statyti namus, pastatyti galingi fazonynas ir antynas Panevėžyje, gražiai įrengtos MŽD RT patalpos ir kt.

(Tęsinys kitame numeryje)

Kalbėjosi RIMONDAS VASILIAUSKAS

Antano Truskausko PĮ
FELIS

Tel.: 8 5 2330009,
8 5 2337780
Faks. 8 5 2130200
Mob. 8 698 89240
El. paštas felis@takas.lt
skype felishunting

Geriausios medžioklės visuose Pasaulio kontinentuose pagal Jūsų pageidavimus

Legalus trofėjų įvežimas: gamtosauginių leidimų ir veterinarijos sertifikatų parūpinimas, muitinės procedūrų sutvarkymas

Skambinkite ir mes pasiūlysimė geriausius variantus!

Kai kurias mūsų medžioklių programas rasite: www.hunting-world.com

Šiauliuose – naujas „Konekesko Lietuva“ prekybos ir serviso centras

RIMONDO VASILIAUSKO nuotraukos

Konekesko Lietuva Statybinės techniko departamento direktorius Giedrius Cicėnas, Baltijos šalių serviso vadovas Ainars Reinolds, Serviso direktorius Suomijai ir Baltijos šalims Juho Vallivaara, Atsarginių dalių pardavimo vadovas Andrius Balsys

Netoli Šiaulių, Ginkūnuose, Malavėnų g. 1, spalio 16 d. iškilmingai atidarytas naujas UAB *Konekesko Lietuva* prekybos ir serviso centras. Tą dieną dar dažais kvepiantį pastatą sugrąžėjo ne tik šiauliečiai, bet ir atokesnių rajonų *Konekesko Lietuva* klientai, būsimieji pirkėjai, žiniasklaidos atstovai. Tai jau penktas šios įmonės padalinys. Jame galima įsigyti atsarginių dalių, susiremontuoti turimą ar nusipirkti naują techniką. Sulaukta svečių iš Suomijos motininės įmonės *Konekesko*, iš kompanijų *Class* bei *Lemken*.

Renginio pradžioje *Konekesko Lietuva* generalinė direktorė Lina Morkūnaitė padėkojo susirinkusiems už bendradarbiavimą ir pasitikėjimą. Ji pabrėžė, jog atidarant naują centrą Šiauliuose, pirmiausia pagalvota apie esamus ir būsi-

mus klientus: jie turės galimybę greičiau ir patogiau gauti reikiamas paslaugas.

Konekesko Žemės ūkio technikos direktorius Suomijai ir Baltijos šalims Jukka Keltto sakė, kad Lietuva užima svarią vietą jų įmonės rinkoje. Jis pastebėjo, kad kitąmet 75 metų veiklos sukaktį švėsianti *Kesko* – akcijų biržoje aukštai kotiruojama kompanija, kurios metinė apyvarta – 10 mlrd. eurų. O *Konekesko*, turinti dukterines įmones visose Baltijos šalyse, yra viena iš pirmaujančių technikos pardavimo įmonių, kurios metinė apyvarta – per 300 mln. eurų, joje dirba 450 darbuotojų. Jis priminė ir svarbiausius kompanijos principus, kuriais remiantis organizuojama veikla: siekis visada išpildyti klientų pageidavimus, tapti geriausia savo srityje, sukurti palankią darbo atmosferą ir būti socialiai atsakinga.

Tryliktus metus Lietuvoje veikiančią įmonę *Konekesko Lietuva* už inovatyvius darbo principus aukštai vertina klientai. Įmonė parduoda žemės ūkio, statybinių, komunalinę, miško techniką. *Konekesko Lietuva* prekiauja vienos iš pirmaujančių pasaulio miško mašinų gamintojos Suomijos firmos *Ponsse* technika, atstovauja žinomus žemės ūkio technikos prekių ženklus *Claas*, *Lemken*, *Massey Ferguson*, *Hardi*, *He-Va*, statybinių technikos prekių ženklus *Kobelco*, *Kubota*, *Atlas Copco*, *Grove*, *Sennebogen*, *Still*.

Be Šiauliuose atidaryto naujos technikos bei atsarginių dalių prekybos ir serviso padalinio, bendrovės *Konekesko Lietuva* centrai yra Vilniuje, Kaune, Panevėžyje, Klaipėdoje. Techninės priežiūros pagalbą visoje šalyje teikia mobiliosios serviso brigados.

MG inf.

nokian PADANGOS MIŠKO TECHNIKAI

UAB „PGM TECHNIKA“

Plento g. 6, Užliedžiai, 54305 Kauno r.

www.pgmtechnika.lt

Faks. 8 37 215101

Tel. 8 683 24140 (Aidas)
El. paštas info@pgmtechnika.lt

Tel. 8 656 82777 (Darius)
El. paštas darius@pgmtechnika.lt

Tel. 8 607 77723 (Marius)
El. paštas marius@pgmtechnika.lt

nokian
HEAVY TYRES

nokian
Forest King F

Troškūnų miško bičiuliai – tarptautiniuose renginiuose

Eberswalde

Lietuvos geriausi jaunieji miško bičiuliai jau ketvirtus metus dalyvauja konkurse „Jaunimas Europos miškuose“. Šį rudenį konkursas vyko Vokietijoje, Eberswalde. Jame dalyvavo Anykščių rajono Troškūnų Kazio Inčiūros gimnazijos JMB būrelis „Girinukas“ atstovai Justė Dobrovolskytė, Simona Valonytė ir Vytautas Kubilius. Dalyviai burtų keliu buvo suskirstyti į komandas po tris. Pirmoji užduo-

tis – testas apie Europos šalių miškus (reikėjo atsakyti į 20 klausimų). Antroji užduotis buvo praktinė, surengta bukų miške. Trečioji – paruošti standinį pranešimą, susijusį su miškininkyste.

Šiais metais konkurso nugalėtojais tapo skirtingų šalių atstovai, o dalyviai džiaugėsi, kad laimėjo draugystę. Konkursantams surengtas naktinis žygis be telefonų ir žibintu-

vėlių, kur patyrė gausybę įspūdžių. Paskutinį vakarą vyko šalių kultūrinis prisistatymas. Troškūniečiai sekė Miško pasaką, dainuodami Anykščių šilelį lietuvių, prancūzų, vokiečių ir anglų kalbomis.

RASA GAIDIENĖ

Anykščių rajono Troškūnų Kazio Inčiūros gimnazijos JMB būrelis „Girinukas“ vadovė

AUTORĖS nuotraukos

Sankt Peterburge

Rusijos Federacijoje, Sankt Peterburge rugsėjį vykusiame 9-tame tarptautiniame jaunųjų miškininkų konkurse dalyvavo 27 šalių atstovai, pristatę 33 tiriamuosius darbus miškininkystės tema. Iš Lietuvos jame dalyvavo jaunosios miško bičiulės Rasa Žalytė ir Simona Karaliūtė – Anykščių rajono Troškūnų Kazio Inčiūros gimnazijos JMB būrelis „Girinukas“ atstovės. Su Simona prista-

tėme tiriamąjį darbą „Žievėgraužio tipografo antrosios generacijos tyrimas“. Dalyvės iš Suomijos informavo apie klimato kaitos poveikį spygliuočiams miškams, Brazilijos atstovai pasakojo, jog norima iš apelsinmedžių žievės bei medienos anglių gauti papildomų cheminių medžiagų. Dalyviai iš JAV aiškino potvynių poveikį sumedėjusiems augalams, jaunieji miškininkai iš Malaizijos

ir Vietnamo pasakojo apie mangrovinį miškų reikšmę.

Po konkurso surengtos ekskursijos po vakarinį Sankt Peterburgą ir vasarinę caro rezidenciją Peterhofe.

RASA ŽALYTĖ

Anykščių rajono Troškūnų Kazio Inčiūros gimnazijos JMB būrelis „Girinukas“ narė

AUDRIAUS KUSTOS nuotraukos

„Miško dievų beieškant“

Joniškio rajono Mindaugių pagrindinei mokyklai praėjęs rugsėjis buvo neeilinis – pažymėjome mokyklos įsteigimo 90-ies metų sukaktį. Prie paminėjimo nusprendė prisidėti ir mokyklos jaunieji miško bičiuliai. Prieš 5-erius metus Lietuvos vardo paminėjimo tūkstantmečio proga buvo pasodintas 1000-mečio ąžuolynas. Įgyvendindami JMB būrelio „Šermukšniukai“ vadovės mokytojos Angelės Čepaitienės idėją „Miško dievų beieškant“, rugsėjo 18-osios rytą išskubėjome į šį ąžuolyną. Jaunieji miško bičiuliai kartu su savo klasėmis ąžuolyne išsirinko bei papuošė po vieną ąžuoliuką. Po to visi stebėjo moksleivių parengtus miško dievių ir dievų (Austėjos, Beržulio, Lazdono, Žemynos, Šilinciaus, Raganos, Krūminės, Šventapaukščio) prisistatymus bei jų paruoštas dovanas, kurios geriausiai atspindėjo šių dievybių dvasią.

Šio originalaus renginio sumanytoja mokytoja A. Čepaitienė, pasidžiaugusi per penkerius metus sparčiai ūgtelėjusiais 1000-mečio parko ąžuoliukais, už nuolatinę pagalbą mokyklai ir jauniems miško bičiuliams, rengiant prasmingas gamtos augines akcijas, padėjo Joniškio miškų urėdijos miškininkams. Šiame renginyje dalyvavo urėdijos miško želdinimo ir apsaugos inžinierius Egidijus Čepulis, Satkūnų girininkijos girininkas Rimantas Butvila, jo pavaduotoja Vita Žalnierienė. Netruko prabėgti maloni iškyla, juolab, kad renginio pabaigoje dalyvių laukė miško vaisės – kareiviškoje lauko virtuvėje laumės (mokyklos virėjos Angelės Balčiūnienės) išvirta košė, mėtų arbata.

IRENA KUROPATKINIENĖ

Joniškio rajono Mindaugių pagrindinės mokyklos direktoriaus pavaduotoja ugdymui

JMB būrelio vadovė Angelė Čepaitienė su deivės Austėjos miško „bitelėmis“

JMB būrelio nariai pagerbė miškininkus (iš kairės) R. Butvilą, V. Žalnierienę, E. Čepulį

Švenčionėliuose – 11-oji grybų šventė

Švenčionėlių miškų urėdija kartu su Švenčionių rajono savivaldybe ir Švenčionėlių miesto kultūros centru jau 11-tą kartą mažus ir didelius sukvietė rugsėjo 19 d. į tradicinę tapusią Grybų šventę, kurioje šiemet dalyvavo rekordinis komandų skaičius – net 27 (15 moksleivių ir 12 suaugusiųjų). Komandos varžėsi keliose rungtyse: originaliausias prisistatymas, surinktų grybų kiekis, miško kompozicijos kūrimas, patiekalų iš grybų receptūra bei 8 grybų fotografijos.

Prieš išvykstant grybauti į Žeimenos girininkijos miškus, prie scenos pakabintame

stende eksponuotos į Raudonąją knygą įrašytų ir draudžiamų rinkti grybų fotografijos, kiekvienai komandai įteiktas tinkamų rinkti grybų sąrašas (įrašyta 10 grybų rūšių), o vertinimo komisijos pirmininkas, Švenčionėlių miškų urėdijos miško želdinimo inžinierius Vytautas Bunevičius priminė rungties dalyviams grybavimo taisykles.

Žeimenos girininkijos girininkas Aloyzas Deveikis, jo pavaduotojas Aurelijus Žygys ir eigulys Kęstutis Tamašauskas akylai sekė, kad grybautojai nepasiklystų Labanoro girininkijos miškus, prie scenos pakabintame

riuje. Čia komandos pririnko net 684,5 kg grybų. Vertinimo komisija kreipė dėmesį ir į sveriamų grybų kokybę, nes pritrūkus pintinių kai kurios komandos dalį grybų buvo sukrovusios ir į plastmasinius maišelius.

Grybų šventės lyderiu tapo Švenčionių Z. Žemaičio gimnazijos komanda „Skautai vyresnieji“, kurie surinko daugiausiai grybų ir puikiai pasirodė komandų prisistatymo rungtyje. Kitos komandos taip pat neliko be padėkų ir prizų, kuriuos įteikė Švenčionėlių miškų urėdas Nauris Jotautas.

ONA GYLIENĖ

Švenčionėlių miškų urėdijos ryšių su visuomene specialistė

Šventės dalyviai ir sirgaliai

Renginio organizatoriai pasiruošę įteikti prizus

Širdimi išgyventas leidinys apie gimtinės miškus

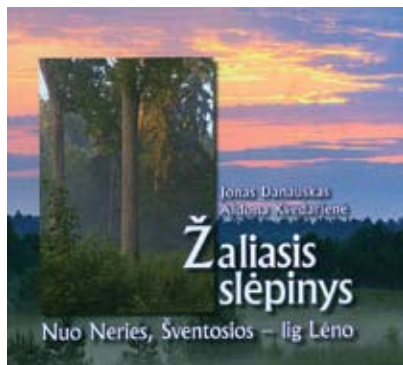
Rugsėjo 17-osios popietę į Ukmergės miškų urėdijos salę rinkosi vietos miškininkai, Anykščių, Kaišiadorių, Jonavos miškų urėdijų urėdai bei anksčiau čia dirbę miškininkai: LR Seimo narys Kazys Grybauskas, Rimantas Klimas, Antanas Hofmanas, kiti. Atvyko būrys svečių iš sostinės. Miškininko dienos išvakarėse iškilingai pristatytas leidyklos „Atkula“ išleistas 1000 egz. tiražu spalvotas, puošnus foto albumas „Žaliasis slėpinys“, kurį parengė ne vieną dešimtmetį su šalies miškininkais bendradarbiaujantys – fotomenininkas Jonas Danauskas ir iš Ukmergės krašto kilusi, dabar šioje miškų urėdijoje ryšių su visuomene specialiste dirbanti žurnalistė Aldona Kvedarienė.

Pristatyti leidinį padėjo atvykusios viešnios – Eglė Mankevičienė iš Generalinės miškų urėdijos ir Ona Drobeliene iš Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos.

„Jeigu leistumėtės nuo Vilniaus, jo prieigų gilyn per Lietuvą, nuo senosios jos sostinės Kernavės, nuo Neries, Šventosios lig Lėno, jus lydėtų mūsų auginami miškai. Jie – labai skirtingi.

...Miško gyvenimas, kaip ir žmogaus – vi-sada paslaptis. Kaskart vis kitokia, netikėta, kaskart dovanojanti atradimo džiaugsmą,“ – šio leidinio pratarmėje rašo Ukmergės miškų urėdijos urėdas Vigantas Kraujalis. Tai foto vaizdu ir įtaigiu žodžiu mums ir dovanoja leidinio autoriai.

„Rašyti apie Ukmergės krašto miškus nebuvo darbas. Tai likimo dovana malonė, nes čia – mano gimtinė, tėvų žemė“, – teigia tekstų autorė A. Kvedarienė. Tik iš vaikystės pažinęs čionykštį kraštą, jo kaimus, miškus, upelius, žinantis autentiškus tėvų,

vietos žmonių ir miškininkų pasakojimus autorius gali nuosekliai vesti skaitytoją nuo Neries, Šventosios, Siesarties pakrančių iki Lėno, savitai pristatyti Kernavės ir Čiobiškio pušynus, Šešuočių girią, Taujėnų, Užulėnio, Deltuvos, Siesikų ir kitus miškus, papasakoti, kuo įsimintinas „Plėšikų kelias“, didesnės miškų kalvos, linmarkos, kur miškas kvėpia česnakais, auga kiti reti augalai, peri saugotini paukščiai.

Knygos pristatyme dalyvavęs generalinio miškų urėdo pavaduotojas Benjaminas Sakalauskas, įteikdamas autorei padėką už ilgametį ir produktyvų bendradarbiavimą su miškininkais, pažymėjo, jog miškininkų bendruomenėje Aldona buvo labiau žinoma kaip tiriomosios žurnalistikos atstovė, neven-gusi ir kriminalinių siužetų, aštrių gamybinių temų, o šiuo leidiniu atsiskleidė kaip miško lyrikė. Už tai jis įteikė jai savos kūrybos įrėmintą fotografiją.

Apžvelgdamas kūrybinius niuansus, foto menininkas Jonas Danauskas sakė, jog sumanymas parengti tokį foto albumą brendo ilgai, o padedant Ukmergės miškų

urėdijos miškininkams, leidyklai „Atkula“, tai virto realybe. Jis buvo patenkintas bendru kūrybiniu rezultatu: „Fotografija – tai mano gyvenimas. Negaliu daryti bet kaip. Miškininkai taip pat nesišvaistė pažadais.“ Leidžiant foto albumą, aktyvai talkino ir Želvos girininkijos girininko pavaduotojas, fotografas Kęstutis Jermalavičius. Dėkodamas už kūrybinį bendradarbiavimą ir paramą, J. Danauskas įteikė talkininkams keletą savo kūrybos įrėmintų fotografijų.

Leidinį recenzavęs gamtos publicistas Selemonas Paltanavičius taikliai pastebėjo, kad leidinių apie gamtą, kaip ir apie meilę, nestinga spintų lentynose ir leidyklose, bet jų nebus per daug. Tai neišsenkanti kūrybos versmė, kiekvieno savaip pajausta, išgyventa ir aprašoma. Jam antrino ir Aplinkos ministerijos Visuomenės informavimo skyriaus vyriausioji specialistė Raimonda Karnackaitė, sveikindama Aldoną su debiutu leidyboje: „Ši knyga išgyventa ir parašyta širdimi“...

Kad leidinys gyvas, širdyje išnešiotas, įvertino ir sveikinusį autorius gamtosauugininkė Rūta Baškytė, kiti renginio dalyviai.

Nemažai prisidėjo ir leidyklos dizaineris Aloyzas Janulis, kad leidinys būtų vizualiai patrauklus, foto vaizdai derintųsi su vietovės aprašančiu tekstu. Jis taip pat ukmergiškis, todėl sakė buvus malonu leisti foto albumą apie gimtojo krašto miškus, bendrauti su kraštiečiais.

Netruko prabėgti leidinio pristatymui skirtas laikas, nusidriekė autorių autografų norinčiųjų eilė. Pravartu šį leidinį paskaityti visiems, neabejingiems miškui, gamtos grožiui.

MG inf.

Leidinio autoriai su Ukmergės miškų urėdu V. Kraujaliu ir leidėju, dizaineriu A. Januliu (dešinėje)

Leidžiant albumą talkino miškininkas fotografas K. Jermalavičius

Belaukiant renginio vedėjomis E. Mankevičienei ir O. Drobelienei su svečiais fotomenininko J. Danausko autografo

VASLOVO TREPĖNAČIO nuotraukos

Antanas Pautienis

1928 02 25 – 2014 10 14

Aplankius 85-mečio proga buvusį ilgametį miškotvarkininką, Valstybinio miškotvarkos instituto darbuotoją Antaną Pautienį, jis kolegoms užsiminė, kad silpstat jėgoms dar norėtų pabuvoti miške, kuriame prabėgo beveik visos jo gyvenimas... Deja, šį spalį jo netekome. Buvusiam bendradarbiui ėjo 87-iejį.

Kaip daugumos pokario metų jaunuolių, taip ir Antano kelias į išsilavinimą, miškininko profesiją buvo vingiuotas ir sunkus. Mokėsi Rokiškio pradinėje mokykloje, vėliau – Tumo Vaižganto gimnazijoje. Baigęs penkias klases, 1944 m. mokslą teko nutraukti, nes karo metais

nukentėję tėvai negalėjo paremti materialiai. Antanas duoną pelnėsi, dirbdamas įsikūrusiame Obelių tarybiname ūkyje sąskaitininku, Rokiškėlio pradžios mokyklos mokytoju. Nuo 1946 m. rugsėjo vėl tęsė mokymąsi gimnazijoje. Ją 1948 m. baigęs įstojo į Vilniaus universiteto Miškų ūkio fakultetą, vėliau miškininkystę studijavo LŽŪA.

Baigęs penktą kursą, 1952 m. vasarą įsidarbino taksatoriaus padėjėju tuometiniame „Miško projekte“. Gavęs 1953 m. diplomą, su dviem bendrakursiais Antanas išvažiavo dirbti į Sibirą: 1953-1956 m. inventorizavo miškus Irkutsko srityje bušimos Bratsko elektrinės užliejamojoje zonoje bei Ust Ordinsko, Zimos miškų ūkiuose.

Nuo 1957 m. dirbo Lietuvos miškotvarkoje, 1959-1960 m. parengė savarankiškai pirmąjį miškotvarkos projektą Alytaus miškų ūkyje. Įgijęs praktinės patirties miškotvarkininkas 1960 m. skiriamas miškotvarkos būrio viršininku, 1964-1965 m. vėl komandiruotas į Sibirą, Irkutsko sritį rengti miškotvarkos projektą didžiuliame Čeremchovo miško pramonės ūkyje.

Per 33-ejus metus, dirbdamas miškotvarkos būrio viršininku, projektų autoriumi, A. Pautienis parengė per 20 miškotvarkos projektų įvairioms miško įmonėms, mėgo tęsti miškotvarkos darbus pamėgtuose kraštuose. Pvz., Alytaus miškų ūkiui rengė miškotvarkos projek-

tus net 4 kartus (1960-1990 m.). Mėgo jis ir Žemaitijos miškus: ne vieną projektą parengė Telšių, Mažeikių bei Joniškio miškų urėdijoms.

Miškotvarkininko du sūnūs ir dabar prisimena nuostabias vasaras, praleistas kartu su tėvu Varėnos miškuose, kur rengti miškotvarkos projektai 1962 m., 1977 m. ir 1987 metais. Užbaigus 1992 m. miškotvarkos projektą Joniškio miškų urėdijai, Antanui teko imtis ir nemėgstamo darbo – vykdyti žemės reformą ir miškų grąžinimą savininkams Joniškio rajone. 1999 m. išlydėjome veteraną į pensiją. Prisimename Antaną kaip tvarkingą, pedantišką darbuotoją, nepakeičiamą meno saviveiklos puoselėtoją Miškotvarkos institute. Jis daug metų dainavo Kauno „Perkūno“ chore, gastrolių metu pabuvojo Rytų Europos šalyse. Būdamas pensijoje jis dar kurį laiką dainavo senjorų ansamblyje. Išlaikęs gerą atmintį, sprendė kryžiažodžius, parengė savo giminės kelių šimtų metų istorijos genealoginį medį, suorganizavo gentainių susitikimą Rokiškyje.

Bet laikas nenumaldomai bėgo – spalio 16 d. išlydėjome kolegą amžinam poilsui į pakaunės Karmėlavos kapines.

Dėl netekties nuoširdžiai užjaučiame velionio žmoną Aldoną, sūnus Gintautą ir Gediminą, anūkes, kitus artimuosius.

Bendradarbių vardu Algirdas Rutkauskas

Lionginas Staveckas

1941 02 18 – 2014 05 23

Lietuvos miškininkų žinyne (1997 m.) rašoma, kad miškininkas Lionginas Staveckas buvo kilęs iš Trakų rajono Būriškių kaimo, mokėsi Beižionių septynmetėje mokykloje. Baigęs 1959 m. Vilniaus miškų technikumą, 1959-1965 m. dirbo Trakų miškų ūkio Strėvos girininkijoje

miško techniku. Nuo 1966 m. iki išėjimo į pensiją 2003 m. pabaigoje dirbo Vilniaus miškų urėdijoje Migūnų girininkijos girininku. Tuos girininkavimo metus žinyne pažymi virtinė statistinių skaičių, už kurių slypi girininko nuveikti dideli darbai, įveisiant girininkijoje per 900 ha naujų želdinių, rekonstruojant beveik 1000 ha baltalksnyų našesniais medynais, plečiant miško daigynus, tiesiant miško kelius. Pastatytas gaisrų sekimo bokštas, užgesinti kilę 26 miško gaisrai. Taip prabėgo daugiau nei 40 miškui skirtų metų.

O ką galime prisiminti apie šį tylų, ramų miškininką kaip bendradarbį ir žmogų. Dirbdamas aukščiausiais Lietuvoje ošiančiuose miškuose (girininkijos teritorijoje esanti Juozapynės kalva iškylusi 293,6 m virš jūros lygio, o Aukštasis kalnas – 293,84 m). Lionginas daug eksperimentavo: vienas iš pirmųjų pradėjo tvarkyti miškus technologiškai, daug iniciatyvos parodė tręšiant miškus aviacijos pagalba bei ugdant jaunuolynus arboricidais. Daugeliu praktinės miškininkystės klausimų turėjo savo nuomonę. Ją išsa-

kydavo ramiai, bet argumentuotai. Už gerą darbą buvo skatinamas padėkomis, piniginių premijomis.

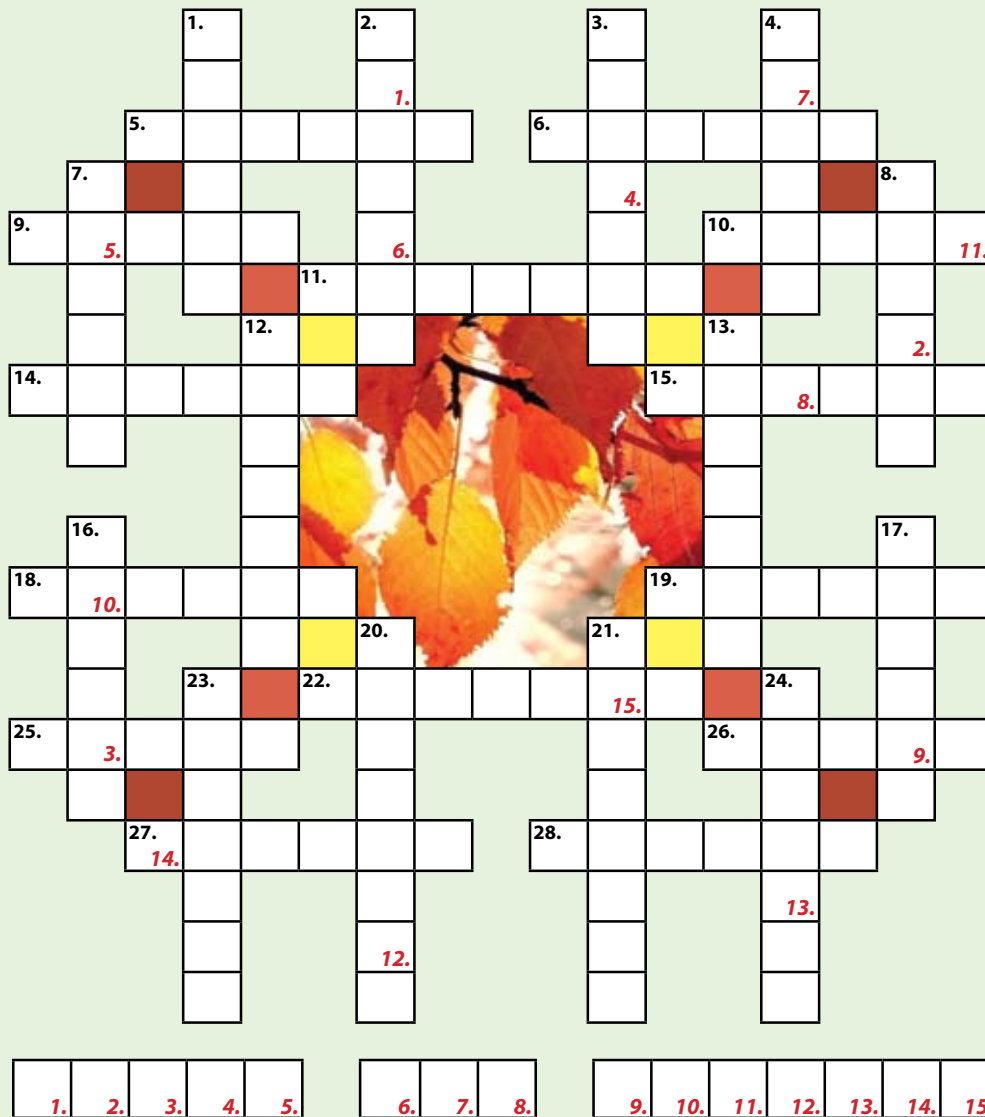
Būdamas tvarkingas, stropus, punctualus, Migūnų girininkas visas ataskaitas miškų urėdijai pateikdavo net šiek tiek anksčiau, negu buvo reikalaujama. Jam nebuvo atidėliotinių ir neatliktinių darbų.

Lionginas stebindavo kitus girininkus savo atmintimi. Maža to, kad galėjo apibūdinti vos ne kiekvieno miško sklypą, jis puikiai vardindavo atliekamų darbų įkainius ir normatyvus. Ankstesniais laikais, kai miškininkų žinynuose nebuvo kai kurių darbų įkainių, pritaikydavo kokiukuose naudojamus.

Lionginas Staveckas šių metų gegužės 23 dieną išėjo Amžinybėn. Jo sodinti ir puoselėti Vilnijos krašto miškai mums bus akivaizdūs šio miškininko gyvenimo prasmės liudininkai.

Vilniaus miškų urėdijos darbuotojai

Spalio kaleidoskopas

Vertikaliai:

1. Antras rudens mėnuo. **2.** Stambiausias miškų gyvūnas, kuris rudenį meta ragus. **3.** Spalvingas miškų ir paupių paukštis su gražiu kuodeliu (*Upupa*). **4.** Plaukuota gyvūnų oda, žiemą apsauganti nuo šalčio. **7.** Ilgaamžis parkų ir miškų spygliuotis rausvai ruda mediena, kūgiška laja, įstrižai kylančiomis šakomis. **8.** Kryžmažiedžių šeimos piktžolė, vaistinis augalas (*Sisymbrium*). **12.** Kikilinių šeimos paukštis ir praeityje garsus Lietuvos krepšininkas, vadina mi tuo pačiu žodžiu. **13.** Į Raudonąją knygą įrašytas grybas, kuris jaunas būna rutuliškas, vėliau atsiveria taurės, piltuvo formos vaisiakūnis (*Peziza*). **16.** Plėšrus naktinis paukštis didelėmis akimis. **17.** Mnijų šeimos samana, turinti didelius liežuviškus ir pjūkliškai dantytus lapus (*Plagiomnium*). **20.** Žvirblių būrio vabzdžiais mintantis paukštis, bitlesis (*Muscicapa*). **21.** Žalsvojo baltiko liaudiškas pavadinimas. **23.** Grakštūs žolėdžiai miško gyvūnai su maža galva ir balta dėme pasturgalyje. **24.** Šaltasis laikas.

Horizontaliai:

5. Žema temperatūra, šaltas oras. **6.** Prietaisas apsaugoti nuo lietaus ar saulės ir žiedynas tuo pačiu pavadinimu. **9.** Alyvmedinių šeimos medis plunksniškais lapais, kieta mediena. **10.** „Einantis“ paukštis. **11.** Žvirblių būrio nedidelis paukštelis plonu lenktu snapu, pasiremdamas uodega laipioja medžių kamienais. **14.** Grauzikas, paplitęs Pietų ir Centrinės Amerikos tropinėse srityse. **15.** Vėdryninių šeimos vandens augalas (*Batrachium*). **18.** Valgomas grybas pilka ar ruda kepurėle, lieкну kotu. **19.** Žemės plotas, apaugęs medžiais ir krūmais. **22.** Drėgnų miškų krūmas raudonomis uogomis. **25.** Plonas, pailgas, dažniausiai metalinis siuvimo ar siuvinėjimo įrankis, kurio vienas galas nusmailintas, o kitame gale yra ašėlė siūlui praverti. **26.** Nedidelis rudens ar pavasario pašalimas. **27.** Miškų ir pelkių uogakrūmis, vedantis raudonas miltingas uogas. **28.** Nedidelė smalsi miškų pelėdikė.

Sunkesni žodžiai: ausūnis, lapūnė, pikulė, agutis.

Iš langelių, pažymėtų spalvotais skaičiais, sudarykite frazę.

Atsakymus iki lapkričio 18 d. siųskite adresu VŠĮ „Mūsų girios“, A. Juozapavičiaus g. 10 a, 09311 Vilnius arba el. paštu info@musu-girios.lt.

Žinutėje įrašykite kryžiažodžio atsakymą, vardą, pavardę (pvz., Medkirtys, Vardenis Pavardenis).

Nugalėtojo, kuris bus nustatytas burtų keliu, **laukia UAB „MMC Forest“ įsteigtas prizas – sodiklis „Fiskars“.**

Loterijoje dėl prizų negali dalyvauti redakcijos darbuotojai ir jų šeimų nariai.

Dovana Kapčiamiesčio miško muziejui

Maloniai nustebome, kai vieną dieną užėjęs miškininkas Albinas Pockevičius įteikė didelį paketą: „Čia muziejui nuo Ramučio Večerkauskio“. Pakete buvo sumedėjusių augalų medžių ir krūmų herbaras. Jį Ramutis sudarė 1973 m., neakivaizdžiai studijuodamas miškininkystę LŽŪA. Nors prabėgo jau daugiau kaip 40 metų, šakelės – kaip gyvos. Herbaras tapo parankine medžiaga muziejaus šeimininkei Birutei pristatant ekskursantams miškų augaliją, medžius.

Iš Lazdijų rajono kilęs Ramutis Večerkauskas – jau senjoras, miškams skyręs visą savo gyvenimą. Baigęs 1961 m. Vilniaus miškų technikumą, dirbo girininko padėjėju, girininku, inžinieriumi, Lazdijų rajono kolūkinių miškų vyriausiuoju miškininku, Veisiejų bei Metelių regioninių parkų direktoriumi. Rinktas Lazdijų rajono tarybos nariu, Gamtos apsaugos draugijos rajono skyriaus pirmininku.

Esame dėkingi jam už išsaugotą ir padovanotą herbarą miško muziejui. Kad taip kiekvienas po šapelį neštų, pasidarytų tikras miško namelis.

VYTAUTAS STACEVIČIUS

Veisiejų miškų urėdijos
ryšių su visuomene specialistas

VACLOVO TREPENAIČIO nuotrauka

Gyvas dendrariumas – girininko A. Olšausko įveisti želdiniai

Miškininkas Ramutis Večerkauskas

Paklydai miške – užėik j www.miskui.lt

- IŠKLAUSYSIME
- PAKONSULTUOSIME
- PARINKSIME GERIAUSIĄ, KOKYBIŠKIAUSIĄ IR PIGIAUSIĄ
- OPERATYVIAI ATVEŠIME TIESIAI PAS JUS, O JEI REIKIA IR Į MIŠKĄ

UAB „MMC Forest“

Nausodžio k.,
Vėžaičių sen.,
96215 Klaipėdos r.
Tel. 8 673 51506
El. paštas info@mmc.lt
www.miskui.lt

Su 30-uoju gimtadieniu

Lapkričio 8 d. šią sukaktį pažymintį Valstybinės miškų tarnybos Informatikos skyriaus vyriausiąjį specialistą JONĄ GELEŽĮ, Švenčionėlių miškų urėdijos medienos ruošos, prekybos ir techninio padalinio darbininką ARTŪRĄ DEŠUKĄ, 16 d. – Alytaus miškų urėdijos informatikos specialistą TOMĄ PANGONĮ.

Su 40-uoju gimtadieniu

Lapkričio 6 d. šią sukaktį pažymintį Ukmergės miškų urėdijos Siesikų girininkijos girininko pavaduotoją VAIDĄ PINKEVIČIŲ, 10 d. – Telšių miškų urėdijos medienos ruošos, prekybos ir techninio padalinio meistrą AUDRIŲ TIREVIČIŲ, 30 d. – Dubravos EMM urėdijos miško apsaugos inžinierių DARIŲ BIELEVIČIŲ.

Su 50-uoju gimtadieniu

Lapkričio 1 d. šią sukaktį pažymintį Jonavos miškų urėdijos Jonavos girininkijos girininko pavaduotoją ARŪNĄ JOKUBAUSKĄ, Valkininkų miškų urėdijos medienos ruošos, pre-

lapkritį

kybos ir techninio padalinio šaltkalvį-elektriką MINDAUGĄ RAULUŠAITĮ, 10 d. – Zarasų miškų urėdijos Salako girininkijos miškų ūkio darbininką JONĄ RAMANAUSKĄ, 15 d. – Švenčionėlių miškų urėdijos Švenčionių girininkijos girininko pavaduotoją ROSITĄ ZABIELIENĘ, 17 d. – Kauno miškų urėdijos vairuotoją VLADĄ ČIAPĄ, 22 d. – Rietavo miškų urėdijos miško želdinimo ir apsaugos inžinierę DANUTĘ NORKEVIČIENĘ, 23 d. – Tauragės miškų urėdijos energetiką ŽYDRŪNĄ BAGDONĄ, 25 d. – Šilutės miškų urėdijos Šilutės girininkijos darbuotoją GALINĄ GARLIENĘ, 29 d. – Kauno miškų urėdijos Sitkūnų girininkijos girininką ARTŪRĄ DRUMSTĄ.

Su 60-uoju gimtadieniu

Lapkričio 2 d. šią sukaktį pažymintį LAMMC Miškų instituto Ekologijos skyriaus vyresnįjį mokslo

darbuotoją dr. KĘSTUTĮ ARMOLAITĮ, 5 d. – Kaišiadorių miškų urėdijos medienos ruošos, prekybos ir techninio padalinio valytoją DANUTĘ BULAUKIENĘ, 7 d. – Ukmergės miškų urėdijos vyriausiąjį inžinierių ALVYDĄ STUNDĮ, 13 d. – Joniškio miškų urėdijos Joniškio girininkijos eigulę VIDĄ VITKAUSKIENĘ, 27 d. – Švenčionėlių miškų urėdijos Labanoro girininkijos eigulį JUOZĄ ZITIKĮ, 29 d. – Valstybinės miškų tarnybos Miškų kontrolės skyriaus Klaipėdos teritorinio poskyrio vyriausiąjį specialistą ALGIRDĄ JUREVIČIŲ.

Su 80-uoju gimtadieniu

Lapkričio 9 d. šią sukaktį pažymintį buvusį ilgametį Prienų miškų urėdijos galutinio medienos sandėlio viršininką OTTO REDECKĮ.

Lapkričio 20 d. sukaks **85-ri** buvusiam ilgamečiam Šakių miškų urėdijos Sutkų girininkijos girininkui VYTAUTUI LIUTKEVIČIUI.

Naujos pareigos

Panevėžio miškų urėdijoje:

VALDAS KAUBRĖ, g. 1979 m., įgijęs 2007 m. LŽŪU Miškų fakultete miškininkystės magistro kvalifikacinį laipsnį, laimėjęs konkursą, nuo 2014 m. spalio 1 d. paskirtas Panevėžio miškų urėdijos urėdu. Prieš tai dirbo UAB „Domše Lietuva“ generaliniu direktoriumi;
VACLOVAS ŠIŪŠIS, dirbęs Raguvos girininkijos girininku, laikinai ėjęs miškų urėdo pareigas, laimėjęs konkursą, nuo 2014 m. rugsėjo 8 d. paskirtas vyriausiuoju inžinieriumi.

Šakių miškų urėdijoje:

POVILAS STEPONAVIČIUS, po atrankos nuo 2014 m. spalio 1 d. paskirtas Šilagirio girininkijos girininku. Prieš tai dirbo Lekėčių girininkijos girininko pavaduotoju;
KĘSTUTIS KRIAUCIŪNAS, dirbęs Šakių girininkijos girininku, 2014 m. spalio 13 d.

atleistas iš užimamų pareigų pačiam prašant;
LINAS LINGAITIS, baigęs 2012 m. ASU MEF magistrantūros studijas, po atrankos nuo 2014 m. spalio 16 d. paskirtas Kidulių girininkijos girininko pavaduotoju.

Nemenčinės miškų urėdijoje:

MARIJONAS JUŠKAUSKAS, dirbęs miškovartovos inžinieriumi, nuo 2014 m. rugpjūčio 25 d. atleistas iš šių pareigų;
BENAS BITAUSKAS, g. 1989 m., baigęs 2012 m. ASU Miškų ir ekologijos fakultete miškininkystės bakalauro studijas, nuo 2014 m. rugpjūčio 26 d. paskirtas miškovartovos inžinieriumi. Prieš tai jis dirbo šios miškų urėdijos Arvydų girininkijoje eiguliu.

Raseinių miškų urėdijoje:

RAIMUNDAS GAVRILČIKAS, g. 1963 m., dirbęs Pikčiūnų girininkijos eiguliu, šalių

susitarimu nuo 2014 m. gegužės 30 d. atleistas iš šių pareigų;

LAIMA ARMALAITĖ, g. 1991 m., baigusi 2013 m. KMAI kolegiją, įgijusi miškų inžinieriaus kvalifikaciją, po atrankos nuo 2014 m. liepos 7 d. paskirta Pikčiūnų girininkijos eigule;

KAROLIS PEČKAITIS, g. 1987 m., baigęs 2011 m. LŽŪU miškininkystės bakalauro studijas, po atrankos nuo 2014 m. rugpjūčio 25 d. paskirtas Padubysio girininkijos eiguliu.

PATIKSLINIMAS

Miškininko dienos proga LR Seimo pirmininkės Loretos Graužinienės padėka buvo paskatintas Raseinių miškų urėdijos Šimkaičių girininkijos girininkas **ROBERTAS ŠIUGŽDA**. Dėl žurnalo 9 nr. perspausdintos netikslios informacijos atsiprašome girininko ir skaitytojų.

Kryžiažodžio „Rugsėjo kaleidoskopas“, išspausdinto 2014 m. Nr. 9, atsakymai:

Vertikaliai: 1. Melisa. 2. Platužė. 3. Pūkenis. 4. Nendrė. 7. Viksva. 8. Akstis. 12. Atgiris. 13. Kimbara. 16. Pintis. 17. Kalija. 20. Rugsėjis. 21. Bičiulis. 23. Šilelis. 24. Brantas.

Horizontaliai:

5. Elimas. 6. Akmenė. 9. Dirsė. 10. Erika. 11. Ežėinis. 14. Avietė. 15. Viržis. 18. Pieris. 19. Grybas. 22. Kukutis. 25. Kibis. 26. Brija. 27. Gervės. 28. Junona.

Frazė – **MIŠKAIS ATEINA RUDUO**

Už kryžiažodžio „Rugsėjo kaleidoskopas“, išspausdinto 2014 m. Nr. 9, atsakymus **UAB „MMC Forest“** įsteigtą prizą – kėrvį skaldyklį – laimėjo **DARIUS ČIRVINSKAS**.

Dėl prizo kreipkitės:
el. paštu info@musu-girios.lt, tel. 8687 10616.

PONSSE

GERIAUSIAS MEDKIRČIO DRAUGAS

PONSSE SCORPION

KONEKESKO

oficialus PONSSE atstovas Lietuvoje

Miško technikos pardavimas: tel. 8 610 27218

Servisas: tel. 8 700 55100

Atsarginės dalys: tel. 8 614 03734

Pramonės g. 8A/28,
LT-91100 Klaipėda

Malavėnų g. 1,
LT-81494 Malavėnų k.,
Šiaulių r.

Kniaudiškių g. 149,
LT-37374 Panevėžys

Verslo g. 9, Kumpių k.,
LT-54311 Kauno r.

Molėtų g. 13,
LT-14262 Didžiosios Riešės k.,
Vilniaus r.

www.ponsse.com

Puikiai atrodo, tiesa?! *AutoTune* – tai, kas nustebins Jus ir dirbant.

Husqvarna 560XP yra galingas ir dailus grandininis pjūklas, aprūpintas naujausiomis Husqvarna technologijomis. Viena iš jų yra *AutoTune*, automatiškai sureguliuojanti jūsų pjūklo variklio darbą, taip garantuodama optimalias apsuikas besikeičiant darbo sąlygoms.

Dar viena svarbi technologija tai *X-Torq*, užtikrinanti didesnę variklio galią ir akceleraciją su 20% mažesnėmis kuro sąnaudomis, bei 75% mažesne išmetamųjų dujų tarša.

Ne mažiau svarbi unikali inovacija tai *RevBoost*, kurios dėka ypatingai pagerinama pradinė variklio akceleracija, dėl ko medžių genėjimą atliksite sparčiau.

Mažo svorio, sumažintų išcentrinų jėgų ir naujoviškos pjūklo rankenos formos dėka, Husqvarna 560XP yra ypatingai lengvai valdomas.

Aplankykite mūsų svetainę ir sužinokite daugiau apie Husqvarna 560XP.